ANUL XX
16
(781)
Simbătă
16 aprilie
1977
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Țăranii

Peste cîteva zile va începe Congresul țărănimii, Congresul celor care, de la începutul lumii, sînt alchimiștii pămîntului, născocitorii meseriilor, izvorul viu din care s-au tras toți făurarii de bunuri și de frumos. Mii de ani ei au făcut de toate :

acasă stînd au îngropat semințe în pămîntul amestecat cu soare și ploi, au pregătit livezile și viile de rod, au chemat florile să le coloreze grădinile, au ridicat sate și le-au legat cu drumuri, au așezat mori pe ape și au aruncat punți peste maluri, au zăgăzuit șuvoaie și-au îmblînzit sălbăticiuni ;

părăsindu-și satele s-au făcut cărăuși și corăbieri, căutători de bunuri subpămîntene, pietrari, constructori de cetăți, oșteni și apărători ai pămîntului, zugravi ce-au scris cu vopsele de ierburi pe zidurile mănăstirilor chipuri de sfinți țărani și sfinte în ii și marame.

Au invadat pămîntul ivind o lume, alta decît a lor, de care s-au desprins încet, cu alte credințe și obiceiuri.

Cei ce-au rămas acasă aveau să-nceapă lunga pătimire a robiei în care satele au fost prinse de plasa de păianjen a conacelor, cuiburi ale trîndăviei și împilării. Vinați de vechili și jandarmi, jefuiți de pămînt și roade după bunul plac al ciocoimii spoliatoare, țăranii au început războiul lor de o mie de ani. Arși pe tronuri sub coroane înroșite-n foc, zdrobiți pe roată, spînzurați ori seceraţi de gloanțe piereau un timp ca să renască iară, în răzvrătiri pustiitoare, din craterele încinse-ale răscoalelor. Veacuri la rînd ei au fost conștiința revoluționară pe aceste pămînturi, pînă ce frații lor de sînge și de suferință din uzine și foburguri au preluat steagul bătăliilor de clasă sub care s-au înregimentat și ei, alcătuind — împreună cu intelectualitatea — învincibila forță a revoluției.

Astăzi, la șaptezeci de ani de la cea mai singeroasă și mai nimicitoare răscoală din istoria noastră, țăranii români vin la marele sfat cu conducătorii partidului avînd conștiința datoriei împlinite, cu ochi limpede întrevăzînd viitorul.

Demnitatea și-au cucerit-o sub steagul Partidului Comunist Român, viața omenească, știința de carte și bunăstarea sînt recolta cea mai de preț pe care o culeg pentru că bunii și cinstiții truditori ai pămîntului au știut să dea pe rod ideile fertile, novatoare ale partidului.

Ei știu că orizontul satului românesc este limpede și luminos pentru că își organizează viitorul credincioși aceloraşi generoase idei care gîndesc lumea pornind de la oameni.

Ei știu că opt sate ale răscoalei vor deveni în curînd opt centre urbane moderne, ridicate în opt colțuri de țară unde acum șapte decenii s-a arat cu tunurile.

Ei știu că acestea sînt opt noi pietre de hotar ale viitoarei lumi a satului românesc.

Teodor Balș

Profil

Vitalismul candorii

Mircea Dinescu este tipul de poet care are curajul de a-și afirma integral condiția poetică ; un poet care se lasă dominat de proprile-i puteri, fără să-și falsifice cu nimic starea interioară, fără suavități gratuite și fără o vitalitate confecționată. Acum, cînd notei accentuat contemplative a **Invocației nimănui** și a **Elegiilor de cînd eram mai tînăr** i s-a adăugat poezia de atitudine, spațiul poetic lărgindu-se considerabil, înregistrînd o expresie aproape neașteptată a sentimentului, acum, așadar, critica poate încerca o încadrare în perspective mai largi și mai stabile.

Dacă vom reuși să ne detașăm deocamdată de impresia celui de-al treilea volum al poetului — **Proprietarul de poduri** — vom sesiza în **Invocație** și **Elegii** două impulsuri poetice fundamentale : de o parte voluptatea coborîrii în sine, a închiderii revelatoare, de cealaltă, abandonarea într-un cadru exterior vitalizat sau imaterializat de sentimentele cadrului interior. Poezia primelor două cărți se construia, deci, pe candoare și vitalitate, la M. Dinescu vitalitatea fiind nucleul contemplativității și liniștea interioară — factorul potențator al vitalității. Raportul nu este decît aparent paradoxal, fiindcă poetul operează cu cîteva motive care nu pot genera decît o astfel de **candoare pagină**, acestea fiind — sîngele, trupul și pămîntul, elemente care, deși țin de sfera concretului, nu îngustează latura conceptuală, reușindu-se aici o „corporalizare" a acesteia.

În **Invocație** și **Elegii** M. Dinescu este copleșit de sine însuși, înălțînd în jurul eului, al sîngelui și trupului catedrale de imagini. Sîngele, sumă de antinomii conciliate, este simțit ca un destin **(Ultimul pahar)** ca o materie în care se pictează **(Post festum)** ca un „animal cu nările frumoase" **(Teamă cu ospăț)**, ca un jungher **(Prin lume)** sau ca „un bici care plînge" **(Metamorfoză XX)**, prin el se „scurg ghimpi de îndrăzneală" **(Pe cumpănă)**, el este zăbrelit **(Nuferii lacrimei)**, dar tot el „pleacă hoinar și ne vinde" **(Balada călătorului)** el „zgîrie întru extaz" **(Amurg)** și el se înghină „cu plînsul infernului" **(Mărul ca un ochean)**. Sîngele este și patimă și mîntuire **(Înseninare)** el este viață **(Destin cu femei)** dar și moarte **(Arcașul)** el este profet **(Ascensiune. Balanță cu dragoste, Fluture)** și tot el uitare **(În treacăt, Secerișl)** : el este claustrare **(Precum)** dar și transparență revelatoare **(Nu știu)** s.a.m.d.

Ca ocrotire în jurul sîngelui se înalță trupul, iar în jurul acestuia — pămîntul. Carnea va fi și ea — prin paradox valabil poetic — impuls către puritate **(Fugă în doi)**, fiind în egală putere apăsare și eliberare **(Sînt tînăr, Doamnă)**. La fel trupul, pe de o parte receptacol al revelării **(Fiara)** dar și carceră **(Mingii o rază)** și la fel pămîntul **(Echilibru, Trandafiriu)**.

Invocație nimănui înscrie o poezie de senzualitate primară, nedecantată încă. Actul poetic

Dan C. Mihăilescu

Continuare în pag. a 7-a

Jurnal de poet

Avuția cea mai de preț

Scriitorul este omul cuvîntului, unealta sa de lucru nu este condeiul ci mîna și conștiința cu care arpă graiul Adevărului în inimile și conștințele neamului său. Lespedea pe care se scrie de două mii de ani pe acest pămînt românesc, Adevărul, nu este din piatră ci din carne, este inima omului, iar a avea acces în cămara de taină a inimii omului este cel mai greu pentru că acolo își păstrează fiecare comoara sa cea mai de preț și o păzesc șapte peceți. Cel care izbindește să biruie veghea balaurului cu șapte capete poate intra în sălașul odihnei și sărbătorii, în care varsă mireasma crinul cel înlăcrimat al nemuritoarei nuntiri. Și de acolo el vine mereu cu fața plină de lumină și frumusețe, adesea orbitoare.

Acest foc smuls din inima celuilalt este făclia ce luminează în întuneric, este avuția cea mai de preț a scriitorului și pentru aprinderea ei nu trebuie să-și cruțe zilele și nopțile. Cînd s-a

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 7-a

Galben și alb

În marginea pieții, alb
și galben mult, de anthemii
(altfel numite : păpădii)
și, oarecum nepăsătoare,
strălucirea
copacilor în floare.

În preajmă, pe alocuri se trezesc
ruine ;
una-i tărîm lumesc,
alta, stranie lume selenară
tămîc sfîșiind în ochi
— junghi ascuțit — durerea lor amară.

Mașinării
cu fălci de fier
flămînde mușcă din
piața
cu pîntec pregătit să nască,

Deasupra ripelor de var și tencuială
cuprinde, pînă-n marginea privirii, noptul
— ca o plutire largă, triumfală —
galbenul și albul.

Și totuși, zbuciumul acesta
o frumusețe și-i dă focuri pîlc
și îmi pătrunde în toată ființa
frumosul care mi-e adînc cămin
și-a care îmi e mocnită conștiință.

N-are pereche, oricum este :
dulce, amar, e tot al meu,
precum lumina presărată peste
copaci și flori, sau albul de metal
sau galbenul de aur greu.

Căci doar prin el sînt eu deplin,
adevărat și neatins,
încrezător
ca floarea și ca ramul nins
cu galben și cu alb —
parfum adînc, pătrunzător, sau pilpîire vagă
care cuprinde totuși
nemărginirea-ntreagă.

Szemlér Ferenc

în românește de Gelu Pateanu

Varia

Tudor Arghezi: „Scrieri" — 30

Ediția de Scrieri din Tudor Arghezi a apărut în 1976, după cincisprezece ani, la al treizecilea volum. Cît va mai trece pînă a o avea toată, dacă, așa cum s-a — [illegible], mai sînt încă peste treizeci de volume de publicat ?

Al treizecilea volum conține în partea a doua numărul complet al celor 29 de volume din seriile apărute, iar în prima parte ediția a doua din cartea intitulată **Cuvinte potrivite și... încrucișate**, publicată întîia oară la Adevărul în 1933. N. Gn. Popescu-Rebus a pus un cuvînt înainte pentru cititori și cîteva noțiuni elementare pentru tehnica desfacerii jocurilor de „mots croisés", jocuri cunoscute încă din antichitate și cu care s-au amuzat între alții Jean Richepin, Paul Morand, Tristan Bernard, dr. Schulze, Sigmund Freud etc.

„Pare cîndat, scrie Arghezi în noua sa prefață, din 1963, că un mare talent (Tristan Bernard) dispare înaintea unei celule de pătrățele. Celulele lui au intrat în toate continentele și capetele miliardelor de cititori vîsind la poezie și mistere".

Desfăcînd noi însine cele patruzeci și două de jocuri din volum, sîntem de acord cu editorul că exercitarea poftului în definirea cuvintelor încarcerate în pătrățele „a contribuit la îmbogățit-

Al. Piru

Continuare în pag. a 3-a

Rugă și blestem

În zilele acestei primăveri neliniștite, cînd s-au împlinit șaptezeci de ani de la marile răscoale din 1907, au fost citate în foarte multe reviste culturale cuvintele spuse de Nicolae Iorga în primăvara acelui an crîncen : **„Dumnezeu să-i ierte pe cei patru țărani români împușcați în orașul românesc Botoșani de oastea românească în ziua de 5 Martie 1907"**, — în continuarea cărora mareța și invulnerabilul tribun, al cărui destin a fost atît de tragic (semnificativ de tragic, pentru frămîntările prin care a trecut această țară în cea dintîi jumătate a acestui veac), a rostit un blestem nimicitor la adresa politicienilor „mîncați de pofte și nevolnici", la adresa cîrmuitorilor „neghiobi sau vînduți", la adresa tuturor celor care i-au urgisit pe țărani, dîndu-le gloanțe în loc de pîine, înăbușind setea lor de dreptate și de libertate în oprimare și în sînge.

Dumnezeu să-i ierte pe țărani, aș îndrăzni să spun eu acum, în această primăvară neliniștită și aspră, mergînd cu sfială pe urmele marelui bărbat, — pe toți țăranii să-i ierte Dumnezeu, nu numai pe cei care au fost împușcați la 1907, dar și pe cei care au fost împinși într-un război crîncen și dureros de către o sleahtă brunăverzule, în fruntea căreia se afla un general avid de putere, care ar fi fost în stare să scoată totul

Ion Lăncrănjan

Continuare în pag. a 6-a

În paginile 4—5
SĂRBĂTOAREA MORȚILOR
Fragment din romanul
„Săptămîna nebunilor"
de **EUGEN BARBU**

Eugen Jebeleanu
Arena

Florile acestei primăveri

Florile acestea răsărite peste
noapte
mă înduioșează și mă înspăimîntă
Atît de sigure de ele
atît de curate și atît de stranii...
Vin către mine de pretutindeni
smulg întrupîndu-și
tot ce este alb tot ce este ecou
al nevinovăției, al visului, al speranței
Nimic nu le poate împiedica

Trec printre ele ferindu-mă
printre tufe lunatece
printre pomi hohotind
de atîta alb
printre cireșii cu brațe somnoroase
strălucind în cămășile lor caste
printre atîtea semnale
ale neîncetatei renașteri
printre foșnetele imaculate al
mugurilor
așteptînd să explodeze

E un cutremur de flori.

9 Aprilie 1977

• IN ACEST NUMĂR : • În pregătirea Conferinței naționale a scriitorilor • Viața cărților • Atelier literar • Revista străină • Cultura românească în lume • Evocări : 1877 — „Cîntecul epistolar dintre ofițerul Ulescu și nevastă-sa Esmeralda" de Ion Gheorghe.

Instigatorii

Sub aversele inflaționiste ale crizei capitalismului și amenințărilor militariste ale imperialiștilor nu-i de mirare că s-au înmulțit ca ciupercile veninoase diversiunile, provocările și crimele paleo și neofascistilor și reacțiunii în multe țări occidentale din Europa și din alte continente bîntuite de somaj, în procesul creșterii jafului și lacomiei de profituri și supraprofituri ale claselor exploatatoare. Odată cu manifestările de ură la adresa omenirii, a progresului, a clasei muncitoare, și potrivnice regimurilor socialiste, au apărut și fantomele cu mîini pătate de sînge ale fasciștilor bine cunoscuți ca dușmani ai genului uman, în fruntea acestor strigoi monstruoși s-a aflat Adolf Hitler.

Actele criminale ale acestor monștri, unii conducători de state, dispunînd de forțe militare agresive colosale și luînd măsuri inumane nemaipomenite, nu pot fi nici uitate, nici iertate vreodată. Nici lagărele de concentrare, camerele de gazare, ororile rasiste, îngrozitorul război mondial al II-lea declanșat de Hitler, război căruia cu imense jertfe i-a pus capăt victoria asupra hitlerismului din 9 mai 1945 a Uniunii Sovietice și a aliaților. Să nu trecem cu vederea că România a participat activ la cîștigarea acestei victorii, după istoricul act de la 23 August 1944.

Poporul român, care a simțit pe propria piele ororile fascismului și a văzut țara ciuntită prin dictatul lui Hitler și Mussolini de la Viena, cotropită de armata hitleristă sub Horia Sima și Ion Antonescu, iar apoi a fost tîrît în războiul din care s-a smuls întorcînd armele împotriva hitleriștilor, nu uită teroarea ce-a suferit-o : oameni asasinați, între care savanți de talie mondială ca N. Iorga sau marele economist V. Madgearu, — și-a limpezit în mod definitoriu și și-a învîrtoșat atitudinea sa antifascistă și potrivnică oricărui șovinism, rasism și oricăror atitudini reacționare.

Regimul socialist instaurat în țară după insurecție a scos din plin în evidență această trăsătură, la întărirea căreia comuniștii contribuiseră în primul rînd prin lupta lor în anii premergători războiului. Educarea în acest spirit n-a încetat nici o clipă după război, datorită grijei partidului și conducerii sale, care caută stăruitor să închege tot mai mult coeziunea între toate popoarele dornice de pace și dreptate socială.

Astăzi, din aceste motive, privim cu atenție mărită reaprinderea, ici-colo, în țări cu regim burghez a incendiilor, care pesemne ardeau

Mihai Beniuc

Continuare în pag. a 6-a

Scrisoare unui tînăr prieten

„Cu bună și bucuroasă prețuire"

Și-a trimis o scrisoare către un tînăr prieten ? Pe care să-l aleg dintre tinerii cari mi-au atras atenția de-a lungul anilor, prin înzestrarea cu care i-a fericit natura, prin acea bobiță de talent căzută în sufletul lor, care cu vremea a rodit și cu anii a țîșnit ca un lan dintr-un pumn de semințe ?

Cum nu pot nedreptăți pe vreunul dintre ei adresîndu-mă doar unuia și cum îi socotesc pe toți a fi prietenii mei tineri, mă voi adresa lor, luîndu-i — pe cît posibil — la rînd.

Există o vîrstă, aceea a primelor încercări. După ea vine vîrsta debutului, iar mai tîrziu aceea a autorului de carte.

Ce bine face, la toate aceste etape, un semn, o receptare, o vorbă, chiar condeierilor, viitorilor scriitori, și chiar celor intrați deabinelea în scumpa și povarnica noastră profesiune, din partea cuiva care se află de mai multă vreme pe calea pe care ei năzuiesc să pășească. Am trecut și eu prin toate etapele. Îmi amintesc de articolul intitulat „Lacrima", semnat de criticul E. Lovinescu, apărut în „Adevărul Literar", la o zi după ce i-am citit cîteva file din încercările mele literare. A răsunat în inima mea, în spiritul meu, trezind vibrări și îndemnuri pe care nu le-am uitat nici astăzi, semn de încredere pentru ceea ce voi izbîndi în viitor. Îmi amintesc de o frază scurtă dar grea de conținut a scriitoarei H. P. Bengescu așternută pe romanul ei „Rădăcini" în anul 1939, la o lună după debutul meu literar și anume : „Cu bună și bucuroasă prețuire".

Am cunoscut deci, la diferitele etape menționate mai sus, destui tineri care au devenit scriitori. Mi-au devenit cu toții prieteni fără a-i fi cunoscut decît prin ceea ce au citit la cenacluri, au publicat prin reviste și mai tîrziu în cărți. Versul, proza, pașii lor de început, dibuirile unora, siguranța altora, stîngăciile, îndrăznelile, lim-

Ioana Postelnicu

Continuare în pag. a 7-a

cronica literară

Petre Ghelmez: „Evenimente"

A. I. Zăinescu: „Legea vieĭ"

Primul lucru care se cere observat în poezia lui Petre Ghelmez este puternica influență pe care a exercitat-o asupra poetului lirica lui Arghezi și Blaga. Nedumeririle și cutremurările lui Arghezi apar și în „evenimentele" lui Petre Ghelmez care a asimilat cu bună știință o experiență lirică ce i se potrivește. Sînt pasaje care ne dezvăluie o însușire exterioară a lui Arghezi („A răsărit luna deasupra cîmpiei, / Iubito, / Și ne-am înfricoșat... / Atît de mare, atît de aproape, / Luna niciodată nu ni s-a arătat. / Cîinele a tresărit în lanț / Și a lătrat" — **Răsărit de lună**), dar și altele, în care comunicarea cu modelul e adîncă și arată înțelegerea spiritului poeziei argheziene: „Ce s-a întîmplat? / Pădurea s-a cutremurat, / Frunzele au pierit, / Apele s-au aprins / A tresărit țărina în somn. / / Azi noapte o pasăre s-a făcut om." (**Nevăzutul**). Poetul aruncă întrebări „nevăzutului", „necunoscutului" încercînd să obțină certitudinea. Alte versuri par a încerca să recreeze atmosfera din **Duhovnicească**: „Cineva suflă în stele, / Se lovește prin întuneric cu capul de grindă, / Lămpile lor geroase și grele, / Doar mîinile mele știu să le-aprindă." (**Jăratecul somn**). Petre Ghelmez nu e un simplu imitator de modele, ale cărui cărți de la pagină la pagină trimit către o altă sursă. Poezia lui concentrată, gravă are cîteva puncte de reper sub zodia cărora poetul se așază deliberat. Mult mai întinsă, mai fecundă pentru poezia lui Petre Ghelmez este lirica lui Lucian Blaga. Autorul **Evenimentelor** încearcă, de altfel, pe anume laturi ale lor, o sinteză a celor două moduri de expresie. În **Vetrele scarelui** fuziunea este vizibilă. Reproducem pentru elocvența ei o strofă: „Nu te speria, / Nu striga, / Nu te sfii, / Cînd din grîu, / Din salcîmi, / Din iarba deasă, mărunță, / Te cotropește valul de șoapte!" Imperativele șoptite ale lui Arghezi din **Dente cu clopote** ne pregătesc pentru o stare nanică proprie poeziei lui Blaga. Cocoșii apocaliptici ai acestuia trec și în **Evenimente** într-o altă viziune: „Dar ochiul meu, / Mac vînăt, / Cu cearcăn de jar, / La noapte se va deschide iar. / Poate va trece. / Poate va fulfi în văzduh, / Cine știe, / Pasărea aceea ce capătă glas omenesc la ani — cam o mie." (**Așteptarea**).

Universul rural este și la Petre Ghelmez un sediu al veșniciei. Liniștea, seninătatea, contactul firesc cu elementele naturale, cu cosmosul sînt mai ales ale satului ca centru al universului. „Bucuroase sînt satele că fiii lor n-au uitat / Să umble desculți prin grădini, / Netemători că se-nțeapă-n pietris și în iarbă..." (**Week-end**). Nostalgiile panteistice, cosmice din poemele blagiene sînt retrăite de poet și exprimate în versuri de frumoasă ținută: „Sub lucerna cosită de gînduri, / Doarme cerul învins, / Pîlpîlacul cutremură iarăși, / Omătul de frunze nesuns. / / Calc prin desișuri de aripi, / Sîngele fluturi mi-l tes, / Rămîne în lacrima zebii, / Un dor de pămînt [illegible] / „E vînătă zarea de cntec / Lăsîndu-se-ntr-una de vad, / Și gărlița-a lan ciocîrlile, / Care cad din adînc [illegible]". Repetiția lecției de poezie a lui Blaga se vădește în versurile patriotice ale lui Petre Ghelmez, care nu e o simplă declarație ci o confesiune, un crez comunicînd cu toate fibrele poeziei lui: „Piară mumții, piară cîmpiile, / Piară stejarii și apele... / Piară de vor, ele însele, pietrele! / Nimic încă de-ar fi, / Sub pavăze să nu rămînă. / Ne-am înălțat țărăși, turnuri spre soare — vezrele. / Din puterea aceasta, puterea noastă stăpînă, / Prea curată, hărăzitoare-n tot cîntec, / Patria din laptele mumei — limba română." (**Laudă limbii române**).

Original ni se pare a fi Petre Ghelmez mai ales acolo unde introduce în poezie, fără timiditate, recuzita vieții moderne. Poezia s-a arătat rezervată față de aspectul tehnic al universului uman industrializat. Rezistența explicabilă pînă la un punct nu se justifică. G. Călinescu, în **Universul poeziei** nu găsește incompatibile cu poezia cîteva din agregatele vieții urbane. În **Evenimentele** lui Petre Ghelmez, tramvaiul, telefonul, televizorul automobilul, etc., sînt tot atîtea surse de lirism. Tramvaiul e, de pildă, un vehicul adoptat în întregime. Autorul **Evenimentelor** evocă cu emoție drumul tramvaielor de dimineață, poezia călătoriilor dificile, în care înaintarea tramvaiului pare o promisiune a imprevizibilului. Sugestia ar putea [illegible] de la Blaga, cu atît mai mult cu cît poetul **Evenimentelor** observă denaturarea pe care o provoacă asupra omului obiectele, asediul instrumentelor și aparatelor, în datina unei religii a naturii. Telefonul e, de pildă, un instrument al solicitărilor și tristeții: „Toți ne [illegible] căpătînez strigînd / La un telefon cu un singur sens. / În [illegible] se afară se-nfășură liniștit, / [illegible] peste noi începe să plouă / Răsăritor, cu toate [illegible] lumii" (**Convorbirea**). Ziarul [illegible] sau bine precizat în societatea [illegible] colului 24 și poetul [illegible] cititorul de impact pe care-l are pentru autor lectura lui. „Evenimente" sînt emoțiile declanșate de informațiile de pe toate meridianele. Revenind la introducerea elementelor tehnice ale vieții moderne în literatura poeziei, este de observat că au toate sînt [illegible] ca spirit [illegible]. Tramvaiul, [illegible] vechi, e asociat cu un element [illegible] al [illegible]. Automobilele sînt văzute însă ca purtătoare ale morții ca agresori ai [illegible] naturii: „Ceea e în neregulă, mi-am zis, dar lasă, totul / Se va aranja pînă la urmă"... De unde să știu că, / Fără să zboare, un automobil poate ucide atîtea / Ciocîrlii cîntătoare? / Atîtea [illegible] calde. / De prepelită, și-atîtea case de barză, pe care. / Le vei ochi prin parbriz, în viteză, cu aceasta / Carabină a inimii mele destrămată în toate!" / „Dar lasă, mi-am zis, nu-i nimic, totul se va aranja / Pînă la urmă..." (**Automobilul liliachiu**). Orice poate deveni poezie și în direcția introducerii maginismului în poezie interesul **Evenimentelor** lui Petre Ghelmez este deosebit, indicînd poate un probabil drum de evoluție.

În **Legea vieĭ**, noul volum al lui A.I. Zăinescu, poetul se închipuie făcînd gesturi demiurgice. Vă dau legea vieĭ, rostește sacral poetul. „Veți aduna toate cele-acum de prăsilă, / Și vă veți înmulți precum albinele, roiuri". Poetul își trimite poporul imaginar ca un alt profet într-un nou Canaan a cărui lege supremă e „legea vieĭ". Ea e codul moral, spiritual al noii existențe: „O sărbătoare-n care totul se plătește. / Chiar și faptul de-a avea mîini, de-a atinge cu ele carnea-nnourată-a unei strugure". Ramurii de [illegible] care simbolizează pacea [illegible] și substituie ramura vieĭ de [illegible]: „Ca o ramură-n mîini legea vieĭ. / Legea vieĭ de care să ne ținem / Cu moarte și viață" (**Legea vieĭ**).

Titlul poeziei a devenit și titlul volumului [illegible] ceea ce înseamnă că poezia [illegible] sublimează nostalgie. Poezia visează o regenerare, o retragere către spațiul unde nu-și face loc [illegible] de-asfalt a orașelor, [illegible] și tăinuita acestei poezii [illegible] de **Vine iarba mea Noemie** [illegible] Ion Gheorghe cu care [illegible] cărților lui A.I. Zăinescu este [illegible] apropiată. Ca și a[illegible] refuză suava elegie substituită [illegible]. Destrămînd [illegible] inițiativa intemeierii [illegible] poate care glasul [illegible] ca o chemare [illegible]. Dacă **Legea vieĭ** definește, în [illegible] separația morală a poemei [illegible] nu definește [illegible] și [illegible] poezie lui A.I. Zăinescu. Caracteristică pentru structura ei interioară este **Ochean invers**: „Fierb neștiute lumi la preajmă și se sting. / Dusele vieți prin rădăcini se-nșiră. / Toate ființele cresc în sus, chiar și lucrurile, / Toate au partea lor de glorie, numai iarba, / Crește în jos ca o lîră, / / Noi ce vedem afară e doar cîntecul / Rară-nflorire din adînc. / Noi vedem numai strigătul ierbii afară, / Înăuntru e toată lumina ei și sînt toate / Luminile care se string". Poetul nu preferă partea glorioasă a unei acțiuni, ochiul lui întorcîndu-se către partea misterioasă și dureroasă a lucrurilor. E sigur că de-ar fi fost cîntăreț al mării A.I. Zăinescu n-ar fi cîntat seninul apelor sau promenada pe puntea vaporului ci în primul rînd furtuna sau munca istovitoare a fochiștilor. Elaborarea lentă și chinuitoare a miracolelor este tema de predilecție a poeziilor lui. În ele precumpănesc vocabulele dure, situațiile dramatice, sfîșierile cumplite. Poetul pare a se autoflagela pentru a ține treaz un ochi deschis asupra unei existențe imprevizibile. Versurile chiar curg torturate după o sintaxă proprie care obosește pe cititorul fără intuiția mizei și mecanismului acestei poezii. Dragostea stă și ea sub zodia neîmplinirii dramatice: „Lumina ce se-ntunecă frumos, / Rug de-ntuneric greu topit în unde, / Iubire, smulgere-a cărnii parcă de pe os, / O îndurerare-n mine ce nu-i pot răspunde" (**Iubire**). Aspirația erotică atît de diafan exprimată la alții e asociată aici rocilor incasabile: „Viața mea tot mai mult se aseamănă, / Cu o piatră, prin care fior străbătu, / O, dacă cerul cu-o piatră s-ar sparge, de teamă, / Și dacă prin deschizătura norilor te-ai arăta tu" (**Mai fermecătoare-acum ca niciodată**). Un motiv de crispare, de exacerbare a privirii, de suspiciune față de destin este aflat în orice imprejurare. Jocul copiilor stîrnește în ochii poetului amara imagine a unei încarcerări premature a părinților într-un spațiu mort. „Viața aceasta nu-i viața noastră. / Noi trăim viața celor dinainte de noi. / Sîntem în urmă cu-o viață. / Viața noastră se află în mîinile copiilor noștri, / Ei fac ce vor cu ea. / Ei se joacă azi sau se pot bate mîine, / Ei desenează flori în ochii noștri, / Ne desenează pe noi într-un turn / Și asta numim noi / Pictură naivă" (**Pictură naivă**).

Poetul asediat de vise sau viziuni dovedește o imaginație de formulă barocă. Imaginile se despletesc într-o dezorganizare care ascunde însă, ne sugerează poetul, un sens. Ele ne însoțesc de-a lungul întregului volum. Desprindem una din **Treizeci și nouă cu șase**: „Un nor de lănci, rîndunici acum albe, / Cu despicată coasa parcă un imens copac, / Niște trimbițe ce se desfăceau toi mai albe / Și albe nămoluri, nuferi ce se scuturau albi, / Un răsărit de lună alb pe un fundal de lebede / Cu gîtu-ntors spre aripă, un clopot alb". Înrudirea cu picturile sau colajele suprarealiștilor, maniera asocierii elementelor trebuie și ea menționată: „Te-am văzut într-un nor apoi peste orașe / Orașele-ți vîrîseau acoperișu-n aer / Și le-nveleai cu haina ta de aer, ultima, / Tărani bătrîni cu bărbile întepenite-n ziduri / Își căutau, prin rafuri cu cărți, copiii" (**Vasile Văduva**). În aceeași manieră vecină cu suprarealismul este desfășurată și o declarație de credință: „Sînt comunist: și-atîrnă munți de gîndul meu / Pămîntul care are-acum mai mulți bărbați, / Și-are arme-o care-a fi s-adoarmă greu / / Are-nchisori încă și morți neîngropați" (**A fi comunist**). Invocarea simbolurilor e susținută de același imaginar surprinzător: „De pe pereți fiecărei stele ies în lume / Morți — pe cap purtînd coroana țării lor" (**Columna dacică**).

Folosind o imagine putem spune că poetul A.I. Zăinescu face poezie aidoma sculptorului care degajă cu dificultate forma visată din inerția materiei moarte. Produsul final este rezultatul unor succesive asedii și bătălii. De la un volum la altul poezia lui A.I. Zăinescu rod al succesivelor asalturi împotriva materiei inerte devine mai conștientă de sine.

M. Ungheanu

● GRIGORE ARBORE: „AVERSE" ● HORIA BĂDESCU: „CÎNTECE DE VISCOL" ● FLORIN BĂNESCU: „SEMINȚELE DIMINEȚII" ● IONEL BANDRABUR: „FIUL PRIMARULUI"

Muzică și noțiuni

Un liric al noțiunilor culturale, însă transfigurate printr-o dicție aproape de spondeu, este Grigore Arbore („Averse", Editura „Eminescu", 1976). Poetul cultiva percepția elementelor la o scară diafană, elogia lumile faste în spirit adînc romanic, reconstituit cu inteligență. Este impropriu a vorbi de metamorfoza acestei poezii; Grigore Arbore a evoluat lent, fără salturi spectaculoase, stringînd concentric orizonturi din ce în ce mai profunde. Un „ce" arid și prozaic, salvat de ritmul solemn, umbrește acea simțire aproape franciscană a lumii, de mai înainte: „Tu care ești cel mai iubit dintre astre? / Rădăcină a lumii, suflet al plantelor, / tu care naști monadele și pietrele încinse / suspendate în inima universului / iată-te din nou printre cerurile noastre". Poetul laudă „originele", duhurile vegetale (impalpabile, adică), monadele, e un universalist de formulă intelectivă. Beatitudinea cosmosului s-a sublimat într-un sistem de țevi subțiri, vegetale, de concepte, ca o muzicală orgă de unde sonurile ies cu pași grei.

Toamna nu-i sugerează uberitatea (poetul nu e un senzual imnic în genul lui Ion Pillat) ci un pustiu muzical pe unde „cohori psalmodiind melodia celestă cîntată / sub dîgurile cetății".

Lumile mediterane, reconstituite cu mintea, dau aceeași melancolie a migrației peste mări imaginare („Insulele Eoliene"). Poetul calcă ceremonios pe tărîmurile antice, viziunile lui au acel mister ieroglific al intuițiilor culturale: „Prin cringuri de măslini auzi chemîndu-se / răgușiți caii lui Diomede. Vara / a trecut, mușcă din fructe / osteanul rătăcit prin păduri / în căutarea plantelor alinătoare". Ce este inteligibil aci? Nimic precis, decît o senzație de melancolie suavă și de tristețe profundă preautumnală. Din aceste sentimente elegiace întocmește Grigore Arbore universul liricii lui mediteraneene, decorativă în noțiuni și elemente exterioare, adîncă în viziunea reconstituită de melancolie istorică.

Italienitatea și-a pus un sigiliu de neșters, pe stihurile sale, în planul reverîlor vaste și a elementarității diafane, nepercepută sălbatic. Nouă e aci intuiția rotației anotimpurilor pe acea invazie de elemente suave, florale, de fenomene naturale fără memorie (ninsoare, primăvară solemnă), de păsări nobile, cu aptitudine poetică înveterată (privighetoarea). În ritmul ocult al lumilor mediterane, cu memoria lor muzicală și în totul estetică este Grigore Arbore un adevărat expert, un Kavafis mai despletit: „Pătrunde ritmic prin perete corul / iluminatelor voci și tu / într-o încăpere obscură mingi / precum o ființă sunetele. / E seară pașnică; se condensează peste fluviile / primele arome ale magnoliilor și petalele / înrosesc lîngă citadelă marea / toți sînt acum la ferestre, ascultă / rezemați de parfumuri cum proliferează în aer vocalele".

Din așa-zisul grup „echinoxist" face parte și Horia Bădescu, poet de origină munteneasă, adaptat la condițiile transilvane. Exprimat pe o cale fantasică și hieratică, liricul exalta „marile Eleusii", „nevăzutele Urse", în sonorități mereu beate, scoborîte pe scurte esplanade. „Cîntece de viscol" (Editura „Eminescu" 1976) e totuși un volum oarecum imprecis, căci Horia Bădescu trece intelectualicește printr-o ebuliție ale cărei linii nu s-au fixat deocamdată. A rămas aci muzica aproape calculată în vederea efectului, sărind peste înțeles, cu o scurtă multiplicare de unghiuri: „Mătănii colindate de mîini uscate var / Ulei de mosc alunecă-n ureche / dospind în aburesla cernită de pahar / vin vechiul îngroșat de Curtea-Veche".

Umbra lui Mateiu I. Caragiale, prin canal Ion Barbu, se răsfrînge peste lirica aceasta, în gustul pentru ceremonie și pentru acel sigiliu al misterului (ieroglifa matelnă a cunoașterii pe cale intuitivă). Înriuririle sînt și acum repede detectabile, deși scufundate într-o rotație mecanică a versului exterior, tipică baladescului.

Direct scoborîtă din Ion Barbu e cutare incantație erotică, cu intorsături ritoricești, de o sonoritate transparentă: „Însă nu mai coborai / pe din dos de lîngă rai / cu ninsoarea trupului / cumpăna văzduhului / ochii să se-ntunece / lacrima să lunece / cînd se-nchină brumele / să-ți sărute urmele / și de vînt să-ți înfiori / trestia de subțiori / și de noapte să te doară / umerii întîia oară / să te stingă zorile / să te piardă mările".

Tehnica externă a aci totul și croiește, pe baza unui efect incantatoriu, măsurile conținutistice. Liricul este erotic și elementar în formulă barocă, și un curios reconstituitor de limbaje vechi, neatestate: „Cum stătea la tărmure / de melancolie / geana să-i înmărmure / raza nopții mie; / cuprinzînd insomnura / liniștea căderii / mîna care clătina / pragurile iernii". Și așa mai departe, într-o muzicalitate pură, unde efectul estetic iese din sugestie iar nu direct din idee. În gustul baroc, poetul e un anxios care subîmnează vidul în imagine. „Viscolul" este formula alegorică a spaimei și așa-zisul „echilibru" e aci platoșa pe deasupra unui spirit risipit: „tot mai pustiu și mai calm între ore / mai aproape de mine și mai înțelept / în rece metal înzăuat, în cuvinte / fără de spaimă aștept". În această lirică aproape suflată, ca o ninsoare vegetală, e poetul în miezul aptitudinii sale. „Grotescul" și acea impuritate vocabulară, ușor trivială, nu sună convingător la Horia Bădescu, poet tînăr al viziunilor liliale și al muzicii baladești, în trepidație suavă. Liricul e acum „prețios" și baladesc: el scoate efectul estetic din unitatea pură a poemului, în baza unui principiu selectiv. „Balada" e aci invenția unui spectacol unde „eul" se destășcară și se multiplică în infinite identități iluzorii.

Horia Bădescu nu e deocamdată poetul „viscolului" și ca atare al viziunii ei al „brumei" în forma suavă și visătoare, un André Mary al nostru, creator de limbă himerică, în regim baladesc.

Artur Silvestri

Monologul murmurat

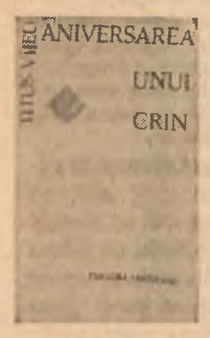

Volumul lui Titus Vijeu („Aniversarea unui crin", Editura „Eminescu", 1976) se caracterizează prin tonul detașat, senin, al poeziilor sale. Lirica sa este un monolog limpede, egal cu sine, mărturisind o stare de suprem echilibru interior. Poeziile, reversul unor reverii prelungite, transcriu, în mod direct, fluxul necontenit (și aleatoriu) al gîndurilor. În această stare de visare gesturile se hieratizează, contururile devin neclare, realul și ireal se contopesc: „Aici, noi doi zidit-am un castel / Cum n-a avut nici contele Cavour / și este-atîta liniște în el — / poate s-a sinucis Charles Aznavour, / Poate nici nu te cheamă Isabelle..." (**Cîntec vechi**).

Istoria, integrată liricii sale, capătă numeroase valențe simbolice. Evenimentele și personalitățile trecutului devin părți ale ordinii cosmice, capătă atribute stihiale. Nu temporalul, ci eternul acționează odată cu ele: „Așa ne-am zidit noi sufletele / căci mulți au dorit să ne treacă podul, / dar la noi Podul a fost numit Innalt / și sub el s-au prăvălit de-a valma capetele / seminților dornice de humus valah, / de mare valahă, de lună și soare valah. / Cînd n-am avut cu ce-i păli / Palia de la Orăștie i-a luat dușmanului graiul / și ochiul i l-a scurs în gropile deșertăciunii". (**Lecții de istorie**). Frecvente sînt la Titus Vijeu trimiterile către alte spații lirice: „Trec sturionii zgomotoși de lapti / înnumărînd pe cei din față / coloană vie adulmecînd / tîrziu, un cimitir marin" (**Sturionii**); „În gerul de iulie / ger vînăt ca ventuzele / buzelor femeii lui Baudelaire" (**În gerul de iulie**). Textul este completat de simbolul cultural care proiectează asupra lui o seamă din înțelesurile pe care le aduce cu sine. Poezia apare mai bogată în semnificații, iar acestea nu s-au născut în imanența ei, ci provin dintr-un adaus exterior. Poetul recurge la simboluri consacrate, dînd o dimensiune secundă universului său liric, deschizînd textul către alte orizonturi poetice. Aluziile livrești ne sugerează, adesea, o atitudine ironică, detașată. „Cînd ne vom întoarce / marea va fi tot aici, / mai înteleaptă decît / însuși Georg Wilhelm Friedrich Hegel" (**Poem**). Textul pare a se naște la intersecția trăirii cu reminiscențele culturale. El devine un mijloc de detașare de sine, de contemplare ludică a propriilor experiențe.

Poet al monologului murmurat, Titus Vijeu profilează un spațiu liric echilibrat, străbătut de discrete elanuri.

„Neodihna de a fi om"

Un poet al „marii treceri" este Mihai Negulescu. Tema curgerii de neoprit a clipelor, a trecerii virtualului în real, domină lirica sa: „Și trece o iarnă, și trecem un somn / și totul e dragoste, neuitare / și-o sfîntă neodihnă de-a fi om / cu aripi de calendare" (**Calendar**). Călătoria este pentru poet simbolul și materializarea traiectului temporal: schimbarea spațiilor transcrie și dă concretețe scurgerii secundelor. Viața este o cale, un drum către un dincolo rîvnit, către ispititoarele orizonturi ale noului. Însetat de alte lumi, poetul asimilează neobosita sa călătorie cu eternul ciclu al vieții: „Sună în struguri trenuri îndepărtate / Din tecile negre ale vagoanelor / ce seminte / vor încolți spre necunoscut?" (**Vacanță tîrzie**).

Cu fiecare clipă ce trece, cu fiecare spațiu necunoscut care invadează privirea, cu fiecare cuvînt rostit, poetul renaște, se deschide către o trăire superioară: „Cuvînt și naștere. Nicicînd scăzînd. / Vibrație supremă și chinuitoare. / Pămînt frumos, al frumuseții rămînînd / purtăm pe ochi o naștere de soare" (**Scrisori romane**). De-a lungul peregrinărilor sale, în nenumăratele ipostaze ale vieții, poetul regăsește de fiecare dată universul de pace al copilăriei. „Între mine și lume drumul unui copil vei găsi", exclamă el. Nostalgia poetului se va întoarce către acest „illo tempore" al începuturilor pagnice, al candorilor și al purității regăsite în momentele de cumpănă: „Nimb de candoare și liniști / vine copilăria și ne umple nesomnul" (**Păpuși japoneze călătorind pe mare**). În universul său simbolic copilăria este asociată sugestiilor hibernale. Zăpada („sărbătoarea candorii") dă contur ideal acestui timp al inocențelor, limpezește formele și le dă străluciri de vis. Sub calota ei o lume ideală, deschisă tuturor posibilităților ia naștere: „Deodată înmugurită drumurile cu zăpadă / deodată dunele visară pescărușii..." (**Oază**).

Seriei simbolice a copilăriei înzăpezite, care traduce idealurile nemișcării, suspendării timpului și eternei odihne, i se opune o altă serie de simboluri, grupate în jurul arderii, referitoare la neîntrerupta curgere a vieții. Trăirea, saltul de la o clipă la alta este combustie, consum de energie, ardere vie: „Ce suflet roșu, viscolita vară / ne-a ars pe roata zilei" (**Covată**). Neliniștile sînt de „jăratic", durerea este „spuzită", lumina „mușcă" violent din trupul poetului. În această viltoare aprigă toate se contopesc, în imensul elan al vieții: „O dragoste, atît siniem. Atît / azur în brațul nostru arde viu" (**Scrisori din Mehrabad**).

De-a lungul întregului volum, („Ține minte zăpada", Editura „Cartea Românească", 1976) discursul liric este calm, liniștit, decantînd zbuciumul trăirilor în armonia spunerii. Situat în „neodihna de a fi om", Mihai Negulescu regăsește odihna versului.

Mihai Coman

cartea de debut

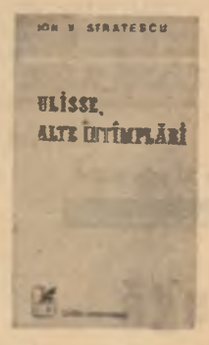

Simțire și gîndire poetică

concursul de debut al editurii cartea românească

Citind cartea de debut a acestui autor *) — mărturisim deschis, în ce ne privește, pînă acum, complet necunoscut —, ne-am spus din nou că, la urma urmei, ceea ce numim **simțire poetică**, pe de o parte, și **gîndire poetică**, pe de alta, aflate într-o indestructibilă unitate, dau măsura reală a oricărei vocații lirice. Enunț banal, desigur, conținînd adevăruri arhicunoscute, unanim acceptate, de care însă nu ezităm a ne prevala. Mai ales cînd este vorba de poezia debutanților, nu împărtășim deloc opinia că ar fi indicată o anumită atitudine condescendent protectoare, ferită cu abilitate de complicații teoretice, de considerații cu caracter general etc. Dimpotrivă, socotim că tocmai o perspectivă critică riguros constituită — însă nuanțat transpusă în practică — e de natură să asigure necesarul coeficient de siguranță aprecierii de valoare formulate pe marginea unui volum căruia îi lipsesc antecedentele. Astfel, revenind la cartea lui Ion V. Strătescu, nu putem să nu spunem că, de pildă, reușita unui poem precum **Casa părinților** se explică prin fericita colaborare dintre factorii mai înainte amintiți, simțirea și gîndirea poetică: „Casa în care stau are pereții / lipiți cu lut. Noaptea, / cu puțin înainte de vis, / cînd pe degetele mele atîrnă / flori de piatră, cînd de pleoapele mele / atîrnă ovalul unei frunze — / / un abur dulce de lut / îmi inundă odihna și / sîngele meu suferă de cea mai / ușoară apăsare". La rîndul lui, ciclul de poeme dedicate lui Mihai Viteazul — realmente, o performanță a genului — fac dovada aceluiași mod autentic de **asumare a temei**: „În dreptul inimii Patria e iubire / și taină binecuvîntată; / pacea ei adîncă sporește lumina / pe umerii largi ai Carpaților; / glasul ei legănat își trage înțelepciunea / din aceste mormane de oase pe care / grîul își ține privirea trează. / În dreptul inimii Patria e / rîsul pămîntului scăldîndu-se-n soare, / ordinea ei sub arbori ține în echilibru / fluviile noi, glasul ei / își depune înțelepciunea / în gusa privighetoarei" (**În dreptul inimii**). Iar următorul **Epitaf** ne-a amintit de una din piesele tulburătorului triptic putnean al lui A. E. Baconsky, existent în **Fluxul memoriei**: „Din împotrivire salcîmul răsare; / pîrul și ciulinii / răsăriră la fel. / Tu și cu mine — țară / dintr-o sabie începătoare de dragoste".

Cea de a doua parte a cărții lui Ion V. Strătescu, al cărei titlu de altminteri îi și preia, **Ulisse, alte întîmplări**, structural, nu se deosebește de prima. Asumarea temei se produce și acum în condiții similare. Poetul este captivat de ideea de anvergură existențială a mitului homeric pe care, însușindu-și-o, dorește a o actualiza, în sensul descoperirii propriului portret arhetipal. „Ascuns într-un cătarg de eucalipt — declară el — încununat de frunze uriașe / în sorocul clar al zorilor / fiu al lui Ulisse sînt. / / Viu, în mijlocul unor ruine, zeilor torn / nisip în pahar, și în cuiburi de scoici / caut cenușa unor prietenii astrale" (**O, prietene delfin**). Cu alte cuvinte, intenția tînărului poet nu este de a obține o parafrază epică. La drept vorbind, nici de inventarea unor altor întîmplări cu Ulisse nu prea este vorba în cartea sa. În nici una din aceste două direcții nu are loc procesul numit undeva de G. Călinescu „uitarea în model". Ion V. Strătescu nu confabulează ci „glossează". Astfel calea spre reflecția poetică dizolvată în metafora-simbol este suficientă este larg deschisă: „Milă și multă tristețe îmi pune în palme / orbul Demodoc. Valul umbrei lui intră în inima mea. / Poate n-am să știu, călătorule, / filfîitul de sete al sufletului tău. / / poate n-am să fac cu tine petreceri afioase / cînd vin nimfe cu ochii buimaci / și aleargă prin casă. / / Zeii asmut asupra-ți ochi rotunzi. / / E o simplă falie acest gînd / prin ciudata uimire că nu știi să mori / întins ca pe o punte subțire între / statornicia insulei și, tulburat, valul zeului". Cum se vede, prezența „epică" a miticului e de-abia sugerată; ceea ce interesează fiind doar actualitatea perpetuă a spiritualității sale.

„Cultistă" în punctul ei de pornire, formula poetică adaptată de Ion V. Strătescu își probează funcționalitatea în măsura în care își dobîndește propria-i naturalețe. Astfel, din toate părțile artificialitatea, „făcutul" o pîndesc nemilos. Ca atare, și în volumul **Ulisse, alte întîmplări** — semn al alunecării în automatismul poetizant —, citeodată, nu prea puținul ci prea multul în materie de invenție metaforică dăunează: „Vîntul cotrobăie prin sertarele / nopții după sămînța suavă a răbdării / Visăm: / în șuițe ruginite noaptea ne amină / plecările și cine știe pe unde / s-au rătăcit cisternele nimbus. / / O, și e vară. Schelete de cai se-ntrevăd sub lanuri / de cucută; transparent umăr e liniștea prin / oboseala mea cînd așteptă ploaia genelor / tale să mă dizolve treptat. Dar / ce scamator scoate din pălăria / cerului ploaia atît de răpitoare!" (**O ploaie atît de răpitoare**).

Spre evitarea unor asemenea elaborații în care declinul metaforei își pune din plin stigmatul trebuie să se îndrepte atenția acestui deosebit de promițător poet tînar.

Nicolae Ciobanu

*) **Ion V. Strătescu: „Ulisse, alte întîmplări", Editura „Cartea Românească", 1977.**

prezențe

DIN PARTEA COMITETULUI DE CONDUCERE A ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR DIN BUCUREȘTI

Vineri 22 aprilie a.c. va avea loc Adunarea generală a scriitorilor din București. Sînt invitați să participe toți membrii titulari și stagiari. Ședința începe la orele 8,30 în sala Teatrului Național, cu următoarea ordine de zi:

— Raportul de activitate al Comitetului de conducere pe perioada 1972-1977;

— Discuții;

— Alegerea noului Comitet de conducere.

Sîmbătă 23 aprilie vor avea loc ședințele de secții.

● În aceste zile se desfășoară, organizate fiind de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România și Ministerul Educației și Învățămîntului, fazele finale ale manifestărilor cultural-artistice studențești din cadrul Festivalului național al educației și culturii socialiste „Cîntarea României".

Într-o serie de colocvii și spectacole (folclor, publicistică, literatură, arte plastice, artă fotografică, cinecluburi, brigăzi artistice, formații corale și instrumentale, teatru, montaj literar) studenții se reunesc la Craiova, București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și Tg. Mureș.

● Un juriu alcătuit din scriitori (președinte George Păun) a decernat premiile concursului de creație literară organizat în sectorul 5 al Capitalei. Manifestare prilejuită de Festivalul național „Cîntarea României" concursul a reunit un număr mare de creatori: muncitori, elevi și studenți, funcționari etc.

Au fost premiați Constantin Voiculescu (**Montaj literar** — premiul I), Ionel Protopopescu, Valeria Deleanu, Dan Radu Stănescu (**Poezie** — premiul I); Claudia Ilie, Alexandru Dobos (**Poezie** — premiul II); Dumitru Arghiriade, Valeria Brumaru, Alexandru Chiriac (**Poezie** — premiul III); Pascal Negoescu (mențiune); Elena Creangă (**Proză** — premiul I); Cristina Băicuș (**Proză** — premiul II).

Premiile au fost anunțate în cadrul unui spectacol de muzică și poezie al Cenaclului literar „George Bacovia" al Casei de cultură Nicolae Bălcescu din sectorul 5.

● În sprijinul formațiilor artistice care participă la Festivalul național „Cîntarea României", Comitetul județean de cultură și educație socialistă Prahova și Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă au editat foaia volantă „Cenaclu Prahovean". Sînt publicate versuri patriotice semnate de poeții amatori din județ, un montaj literar-muzical și o dramatizare după povestirea „Noi la '77" de Ion Pas.

Desen de Ioan Cârdei

viața cărților

● PETRE GHELMEZ : „EVENIMENTE" ● NORMAN MANEA : „CARTEA FIULUI" ● DUMITRU MATALĂ : „LOCUL AL DOILEA" ● MIHAI NEGULESCU : „ȚINE MINTE ZĂPADA" ● ADRIAN POPESCU : „CÎMPIILE MAGNETICE" ● ION V. STRĂTESCU: „ULISE, ALTE ÎNTÎMPLĂRI" ● DAN VERONA : „DAȚI ORDIN SĂ ÎNFLOREASCĂ MAGNOLIA" ● TITUS VIJEU : „ANIVERSAREA UNUI CRIN" ● A.I. ZĂINESCU : „LEGEA VIEI"

Natură și cultură

Un umanism specific, autentic modelează lirismul generației de poeți impuse în ultimul deceniu, un umanism care cultivă în același timp desfătările lumii și ale cărților. Poezia arborează un **cult al tradiției scrisului, al umanităților**, confundat de critică la o lectură superficială cu artizanatul și meșteșugul poetic. Respiră în această poezie o dragoste pentru erudiția activă ce nu infirmă astfel rolul sensibilității. Poeții sînt cîștigați de reprezentarea omului integral mai mult decît de avatarurile erotice și spirituale. Ceea ce dintr-un impuls al meditației critice comode numim „livresc", „făcut", „impersonal", „lucid", „tehnică", pătrundu-ne a fi în afara unei evidente sensibilități lirice, circumscrie la o privire mai atentă cu mult mai mult decît stăpînirea instrumentelor, un mijloc elementar al tinerilor poeți de a-și însuși o cunoaștere mai profundă, totală a omului. Prin cîțiva din reprezentanții ei, ultima generație aspiră la condiția de **doctus poeta**, înțeleasă ca un raport vital față de carte, nu doar filologic sau caligrafic și de neconfundat cu lirismul unei bibliomanii însingurate. Noua generație impune prin arheologia limbajului poetic, metodic, tenace, ca orice lucrătoare la terasamentele poeziei, în căutarea civilizațiilor ei, cu orgoliul migalei și artei înlocuind spontaneitățile naive. În ultimul volum publicat de Adrian Popescu, **Cîmpiile magnetice** (Ed. Eminescu, 1976) această asumare a „Cărții" ca univers generator al cunoașterii, al revelației de o profundă vibrație e inclusă, cum bine s-a observat în chiar titlul unui poem **Iluminări, inluminări** ce evocă lumea ca o Carte cu „zburătăcite pagini printre ierbi", în care roiul albinelor e o „zugrăveală", „o Frescă minunată" : „atîtea pagini, frunze dintr-o Carte, / cu voievozi ce nu se tem de moarte, / o-o frunzări, nu trece mai departe, / în luminișul ei să te înveți". Adrian Popescu are darul de a-și scrie poezia de parcă ar alcătui o carte miniată, așezată în „ferecătură scumpă". Bogăția și varietatea temelor sînt mai puțin prețuite decît frecventarea cu credință a cîtorva „iluminări", care sînt mereu copiate parcă de un scriptor și completate cu desene și pictura de un fel de „rubricatores", iluminări ce devin inluminări, inluminuri adică. Această viziune miniaturală, decorativă, care nu e mai puțin cosmică e atrasă de elementele ultime ale lirismului, tot astfel cum miniaturistul acordă o mare atenție inițialei ornate, așa numita letrina, obținînd efecte deosebite din întrepătrunderea scrisului și a motivelor ornamentale. Inițiale, în aceste poeme, metafore cu statutul de „letrina" în viziune sînt **Rolul de mari Albine, Moneda, Cartea, Soarele, Cringul, Lumina, Cerbul, Marea, Sarea din sîngele poetului, Oul, Amintirea, Intregul, Ciuperca, Floarea soarelui enormă în Cîmpia română, Zmeura, Graiul** etc. Fiecare din ele e scrisă și rescrisă cu speranța perfecțiunii ca : „o silabă de foc / o literă de aur într-o literă de argint, / frunze rupte, dintr-un grai celest, / răbufnirea norului, / altă dată, poate, probabil mai limpede". / Imaginația e rațiune („imaginatio est ratio") scrie poetul, iar rațiunea se identifică, semnificativ și cu așteptarea întoarcerii în patrie, locul ce dă identitatea motivelor vegetale, zoomorfe, antropomorfe ale volumului **Cîmpiile magnetice**, țara sublimează portretele acestei cărți miniate în care locul „evanghelistilor" e luat de Mihai Eminescu, Bacovia, Petru Cercel, Soldatul necunoscut. Universul este un „dicționar deschis", „Floarea din cer fără mireasmă" e o „Silabă dintr-un fraged cuvînt". Călătorii imaginare dezvăluie „Poiana Stampei" și „Luncile tiparului etern". Poemele unesc astfel cele două cărți, cea scrisă și cea trăită delicat și subtil într-un vers condensat, cu împletituri bogate, în culori proaspete și vii, extrase natural, într-o limbă poetică luptînd să nu mai fie „singură, nesigură și barbară", să stăpînească „regatul nesfîrșit al unui Nume" și „înțelesuri aproape traductibile ai zice / murmurul, murmurul, murmurul".

Dacă Adrian Popescu își păstrează deocamdată timbrul omogen și identitatea limbajului, Dan Verona pare a-și modifica total vocea și universul în ultimul său volum **Dați ordin să înflorească magnolia** (Ed. Cartea Românească 1977). Metamorfoza aceasta a rezultatului declinului, răsturnării, dezacordului pe care îl trăiește cartea scrisă, cultura, civilizația sub impactul existenței, în contact cu o realitate în care omul e înstrăinat, smuls din echilibru pentru că ajunge să nu se mai cunoască pe sine, lăsîndu-se condus de „viteza automobilului", obsedat de falsa idee că nu are timp, de aici și trista dorință de a avea un „Dante redus la un singur cuvînt". Omul unidimensional, omul redus și fragmentat

Adriana Maftei : „Industrială"

în aspirațiile și necesitățile sale protestează în poemele-parabolă ale acestui volum. Revolta înscrisă în poeziile „pariziene", „Avertismente" cum le numește Dan Verona : **Rugă pentru căderea zăpezii, Viața pe roți**, condamnarea nimicniciei în **Recviem pentru fumători și nefumători**, a robotizării și antiumanismului vehiculat de „Zeii Fumului și ai Benzinei", irumpe în adevărate scenarii și inscenări lirice. În poeme dramatice, ce amintesc teatrul poetic bazat pe reinterpretarea miturilor antice și medievale sau în adevărate narațiuni, povestiri ca atare, cultivînd registrul oralității. Prin viziune și motive amintesc **Jurnalul unui automobil demodat** al lui Mircea Dinescu, care trimite el însuși la vehemența unor imagini torționare, vindicative din creația lui Eugen Jebeleanu sau Ion Caraion. Este dus astfel mai departe acest manifest al umanismului care nu poate accepta dizolvarea funcțiilor vitale și spirituale, prăpastia între cartea naturii umane și cea a culturii. Volumul lui Dan Verona pare scris abrupt, fără șlefuiri, din mers. Poemele sînt numite „fișe", „însemnări", „documente", „fragmente" „exerciții". Toate alcătuiesc notele, argumentele unei Lecții, în care regizatele dialoguri între magistru și discipoli, între poet și prietenul lui de aiurea, între învățăcel, principiile înțelepciunii și datele realului sînt tot atîtea refuzuri ale contrabandei cu inocența, ignoranța, false mituri și, în același timp, opțiuni manifeste pentru visare, cultură, gîndire, dragoste, poezie, adevăr, „temple de zmeură", cunoaștere de sine, echilibru, fericire, înțelese ca un ordin lăuntric pe care trebuie să și-l dea fiecare om al cărui suflet nu se află „sub linia de plutire", ordinul ca „să înflorească magnolia".

Cartea miniată a lui Adrian Popescu și „fișele" dramatizate ale unui impresionant jurnal personal, „însemnările" unei Lecții redactate de Dan Verona sînt, ca scriitură, total opuse. Dar dincolo de personalitatea vocii lirice și de caligrafie, poezia lor slujește aceeași speranță. „Umbria", „Provincia de Aur", „Cîmpiile magnetice" pledează pentru secțiunea de aur, nu numai ca un indice estetic, ci ca un raport de echilibru, ca o fericită proporție a naturii și culturii prin poezie.

Doina Uricariu

Tentația lui Proteu

Cartea fiului — ultimul volum al lui Norman Manea — reunește sub un singur titlu și sub aparența unui roman două nuvele de mari proporții ce ilustrează o formă de conservare a formulei romanești cu care ne-a obișnuit de peste două decenii „noul roman". Este vorba nu de un experiment, ci de opțiunea pentru o anumită modalitate artistică deja asimilată cu toate rezultatele încercărilor ei. Comună celor două părți, dacă acceptăm ideea unui unic roman, este disoluția substanței epice determinată fie de fidelitatea față de formula romanescă adoptată, fie de imposibilitatea unei structuri, ceea ce pare mai probabil, cu atît mai mult cu cît prozatorul dezvăluie o personalitate proteică, tentată de multiple „variante la un autoportret". În permanenta încercare de a se defini pe sine, încercare ce dobîndește o dimensiune tragică prin însăși ratarea ei, autorul se apropie uneori de propriul său adevăr atunci cînd se declară, „derutat de prea multe chemări și rețineri, nedeslușind coerența haosului care îl solicită".

Personalitate în esență proteică, Norman Manea optează deci pentru o formă proteică a romanului, aceea pe care o oferă ceea ce istoria literaturii cunoaște sub numele de „nou roman", dezvoltat inițial în sfera culturii franceze. Norman Manea se apropie poate mai mult de Michel Butor, acesta păstrînd însă în scrisul său o mai mare coerență.

În *Cartea fiului* realitatea este descompusă în oglinzile deformante ale unei conștiințe solicitate peste puterile ei, senzațiile se aglomerează anulîndu-se reciproc. Opulența notațiilor nu creează imagini, ci dimpotrivă proiectează fiecare detaliu al cotidianului într-un spațiu labil, al irealității. Orice imagine ce tinde să se constituie sugestiv este supusă disoluției înainte de împlinire, spre a fi transferată în zona irealității deseori onirice. Nici o formă nu este definitivă, nici un reper, posibil, nici un teritoriu, ferm. Neexistînd un cadru stabil, nu se creează o atmosferă, nu se naște nici o trăire, emoția este anihilată într-o existență paralelă cu realitatea, informă, instabilă, imponderabilă. Este un spațiu al reveriei și al cosmarului, în care nici un adevăr nu prinde contur — și aici se naște întrebarea dacă nu din comoditate. Disponibilitatea este, la Norman Manea, o caracteristică esențială, recunoscută dealtfel de autor. Poate excesivă, mergînd pînă la compromisul între onirismul gratuit și informal propriu „noului roman" și angajarea politică pe care o implică adevărul Siei Hariga, realizată în roman doar formal fără suportul ideilor limpezi.

Caracterul proteic al scrisului lui Norman Manea cuprinde în mod fericit reveriile în jurul simbolului tutelar al portretului Simonettei Vespucci, dar nu poate întotdeauna cuprinde și sfera politicului, a adevărului personajului a cărui emanație livrescă este Simonetta. Latura politică a romanului se acomodează greu cu informalul și imponderabilitatea, incoerența reveriei, avînd nevoie, pentru a fi exprimată, de refuzul proteicului, al virtualităților în succesiunea infinită, de renunțare la irealitatea himerelor.

Temperamentul proteic al scriitorului este dublat de tentația opulenței verbale. Prozatorul cedează și aici solicitărilor, disponibilității și instabilității. Stilul se țese învăluitor, cu tentacule informe, emanînd o ploșă în care conștiințele își pierd limpezimea. Nu este verbalismul care sfîrșește prin a inhiba receptarea pînă la a deveni neauzit, ci un verbalism subtil și tentacular care prinde, învăluie, captivează și transportă conștiința într-un spațiu al iluziilor deformate, schimbătoare. Sunetele lumii reale se estompează, luminile ei devin palide și tentația lui Proteu pune stăpînire pe conștiință. Stilul lui Norman Manea este prolix, fără îndoială, dar de o prolixitate care atrage, învăluie și reține și este aici un paradox și o taină. Cuvintele nu au greutate, imaginile nu ajung să se constituie în forme coerente și se și dezintegrează pentru a relua încercarea de constituire în altă formă: „Așa că zăduful nu-și mai depune labele grele, trupul de urs mereu crescut, adunînd cu grijă și lent căldura reținînd-o, clipă peste clipă, grad peste grad; zăduful plutește, se plimbă, se întinde sub masă, reapare în capătul dinspre luminator, mai umple o gaură, revine mai prelung, rupt, desfășurînd doar o aripă, aici, dincolo, subțire, disponibil, mereu dinamic și întreprinzător (...) energia crescută cu fiecare nou val se împrăștie, mobilă, cinetică, parcă te-ar purta pe umerii ei bine îndesați de căldură (...) ai un trup ușor, cu goluri, vată fierbinte și cu goluri și ușoară ca puful".

Orice decupaj poate ilustra caracteristicile scrisului lui Norman Manea: proteismul, imponderabilitatea cuvintelor, disoluția și încercarea de constituire a imaginii, prolixitatea perfidă involuntare și aparența unei profunzimi de gîndire mai mari decît există în realitate.

Este firesc ca un scriitor aflat sub guvernarea lui Proteu să nu se poată defini pe sine, deși este uneori foarte aproape: „Posed fără convingere — mai curînd cu un soi de perplexitate modernă — atîtea înfățișări revelabile în mine. Măștile și mima pe care mi le reprezintă mesagerul care devin adesea, par himerele unui gol de rapidă mobilitate, producînd și spulberînd, aproape simultan, mereu alte ipoteze, asupra virtualităților mele. Disponibilitatea îmi apare ca un deficit vorace, dar și ca o promisiune ce se va concentra în strigăt și jubilație". Este promisiunea unui scriitor aflat în căutarea propriului său chip de a se găsi pe sine însuși, sustrăgîndu-se înșelătoarei magii a lui Proteu.

Sultana Craia

Talent analitic

Înainte de tipărirea volumului **Locul al doilea** (Editura „Cartea Românească", 1976), cu semnătura lui Dumitru Matală mai apăruseră : **Locul** (nuvele, editura Albatros, 1973), **Cele patru puncte cardinale** (roman, aceeași editură, 1974). Debutul literar din 1973 impunea un prozator din familia analiștilor, atent la semnele exterioare ale unor drame latente din existența cuplului, reconstituite cu subtilitate prin acumularea de amănunte ce conduceau în final, la ruperea echilibrului.

Formula romanului (cu tot proteismul speciei) nu convine însă scriitorului, la care observația psihologică dobîndește acuitate doar pe spațiul restrîns al nuvelei. Cartea cuprinde trei nuvele, în care confesiunea (de fapt autoanaliză) apartine, pe rînd, bărbatului, femeii, amîndurora. În **Mai devreme sau mai tîrziu**, pericolul ce atentează la stabilitatea cuplului este obișnuința. În răgazul dintre despachetarea și împachetarea lucrurilor (el este geolog și profesia îl obligă la o permanentă stare de provizorat) bărbatul întrevede amenințarea, ajunge prin analiză la certitudini și încearcă o rezolvare. Problema este însă mai complicată. Soția îl urmează cu supuseenie peste tot, din convingerea că aceasta este soluția iubirii eterne. Bărbatul resimte însă nevoia unui „loc" la care să gîndești și să te întorci mereu, însemnînd nu „casă" ci „acasă". Din punctul de vedere al naratorului, imaginea soției, pîndindu-i nerăbdătoare sosirile și regretînd plecările, este garanția salvării purității sentimentelor. De o parte, drama a fost evitată, dar ea rămîne mereu posibilă de partea cealaltă.

Subiectivitatea introspecției și finalul deschis implică participarea cititorului, devenit martor și judecător. Finețea analizei — pornind de la o intuiție, verificată apoi prin acumularea detaliilor și interpretarea lor ca evenimente psihologice semnificative — face din această nuvelă cea mai valoroasă creație de pînă acum a scriitorului. Cu **Îndoiala de pînă ieri** perspectiva se schimbă. Nuvela poate fi privită ca o replică la proza ce deschide volumul. Aici naratorul este femeia, care-și așteaptă cu nerăbdare drăgăstoasă soțul, ziarist, plecat mai tot timpul în delegație. Așteptarea este chinuitoare pentru soție, constrînsă la imobilitate din pricina unei sarcini avansate. Această primă parte a nuvelei este și cea mai slabă, suferind de exagerare și, ca să zic așa, lipsă de finețe.

Interesant este însă tot ceea ce urmează, adică analiza comportamentului soțului, suspectat mai întîi de infatuare, apoi de infidelitate (subtilă motivația transformării suspiciunii în gelozie declarată) pentru ca în cele din urmă lucrurile să fie mult mai grave în plan moral. Omul iubit și admirat este un laș vrednic de milă. Drama reală începe abia după ce nuvela s-a încheiat.

În cea de-a treia nuvelă din volum **Paznicul și păsările cerului**, autorul folosește o tehnică a construcției mai complicată, analiza are și aici atributul virtuozității și totuși, rezultatul e mediocru. Cauza stă în lipsa unei motivații psihologice profunde. Eroul este părăsit consecutiv de două femei. În primul caz, motivele rămîn obscure, în cel de-al doilea ele sînt superficiale. Înspăimîntat de posibilitatea unui nou abandon, bărbatul își suspectează noua soție și în cele din urmă o părăsește el. Sigur că aici ar putea fi vorba de o obsesie și atunci reacțiile au doar semnificația pe care le-o acordă personajul. Mai ales că naratorul este chiar nefericitul inginer. Dar și așa, intervenția din final a soției, care încearcă să-l convingă de totala ei inocență, este o inabilitate ce dă întregii nuvele un aer anecdotic. Eroul are acum toate condițiile unui menaj fericit dar rătează în chip inexplicabil. Ca și cum ai concura singur și ai sosi pe „locul al doilea" ! Cartea lui Dumitru Matală are însușirea extrem de rară la volumele de analiză, de a nu deveni plictisitoare prin autocontemplarea admirativă a virtuozității tehnice exersate în gol. Dimpotrivă „Locul al doilea" oferă o lectură plăcută — nu comodă ! — care pledează argumentat în favoarea talentului analitic al autorului.

Aventură, poezie, simbol

A treia carte a lui Florin Bănescu („Semințele dimineții" — Editura Eminescu, 1976) constituie o surpriză plăcută pentru cei care le-au citit pe celelalte. Este un basm frumos spus, construit cu abilitate tehnică, în care aventura și poezia se împletesc într-o discretă parabolă a frumuseții morale.

Eroul cărții, Olaf, este cavalerul rătăcitor **în spațiu și timp**, simbol al perenității valorilor umane, conservate peste veacuri asemeni puterilor germinative ale semințelor minunatului trandafir alb („semințele dimineții"). **Călătoria în spațiu** ține de romanul de aventuri, cu dese schimbări de cadru, cu lupte înverșunate pe apă și pe uscat. Dar purtat „peste mări și țări" de imaginația debordantă a scriitorului, eroul cunoaște și se cunoaște, învață prietenia și dragostea, libertatea și speranța. Interpretate, semnele spațiului devin biografie interioară iar aventura spectaculoasă, aventura cunoașterii. **Călătoria în timp** (motivul oglinzii, deloc inedit dar inteligent folosit) are valoare simbolică. Olaf intervine acolo unde este nevoie de curaj și hotărîre, de bunătate și iubire, de noblețe și generozitate, acolo unde integritatea omului este amenințată : „Voi pleca fiindcă așa se cuvine. Am stat destul în locurile astea și mai am destul de umblat. Poate pînă la urmă voi găsi ceea ce caut". Personajul poartă cu sine nostalgia purității originare, iar periplul său simbolic este tentativă de recuperare morală. Ca în orice basm, și aici se înfruntă binele cu răul. Olaf va triumfa în disputa sa cu domnul T., nedreptul proprietar al „semințelor dimineții", restituind astfel oamenilor necesara ninsoare a petalelor albe ale speranței.

Paginile cele mai frumoase ale cărții sînt cele de evocare, imagini învăluite în aburul legendei, răspîndind miresmele tari ale unui lirism aspru : „Nu se aude nici un zgomot, pînza atîrnă moale, capul balaurului din lemn privește spre tărîm, între colții sîngerii atîrnă turturi grei de gheață, încă puțin și călătoria se termină și tot nu se aude nici un zgomot. Soarele încălzește cu mai multă putere, gheața dintre fălcile dragonului se topește în sînge, și sîngele, curge în apa de lîngă malul de unde încep zăpezile și dintr-odată se iscă o mare ninsoare, albul acoperă totul. Încă mai pîlpîie scurtele iluminări ale scuturilor așezate în lungul bordurilor, se sting și ele...".

Povestitor mai mult prin meșteșug decît prin vocație, cumpănind atent efectele ruperilor de ritm, poet sensibil și la cromatica tablourilor, moralist fără ostentație, retras cu discreție în spatele simbolului, Florin Bănescu reușește cu „Semințele dimineții" cea mai valoroasă creație a sa de pînă acum.

Tirania modelului

El nu se numește Oliver ci Răducu (zis Duc), ea nu se numește Jenny ci Florica (zisă Flori). Aici se opresc deosebirile esențiale între cartea scriitorului american și romanul lui Ionel Bandrabur (**Fiul primarului**, Editura Albatros, 1976). Pentru că, în rest (cu diferențe totuși semnificative) schema epică este aceeași. Răducu Istrati, fiul primarului din Panciu, după un eșec la admitere, se întoarce în orașul natal ușor dezamăgit, dar îmbogățit cu o experiență de viață hotărîtoare : „...mi-am dat seama că, în pregătirea mea pentru viață, mai există și goluri... Iată ceea ce am aflat la București ! Am devenit conștient de niște lipsuri, de niște dezordini, de niște slăbiciuni, și asta e de mare folos. E mai important chiar decît un succes prompt și fragil". Acasă îl așteaptă tatăl, om cu concepții sănătoase („Atelierul, munca în întreprindere, practica ; mai tîrziu, cînd vei stăpîni bine o meserie, vei putea face eventual și studii superioare"), prietenii și mai ales „făptura de vis", Florica Popa, de care-l leagă o dragoste adîncă, sinceră, pură. („ — Băiatul meu blegut, te iubesc"). Cei doi își petrec împreună doar puținul timp liber (ea este telefonistă în tură de noapte, iar el se pregătește asiduu pentru viitorul examen de admitere) dar și așa, lumea începe să vorbească. În acest moment al acțiunii, un rol important îl are secretarul organizației orășenești U.T.C. El știe să aprecieze cum se cuvine sentimentele sincere și curate ale tinerilor („Așa-i și frumos pentru doi uteciști") dar și să-i avertizeze cu subtilitate pedagogică („ — Știi... tîrgul e mic, vorbele zboară repede"), că luarea unei decizii se impune („ — Am încredere în voi. Sînt sigur că veți găsi soluția. E o problemă a voastră"). Cu acest limbaj, autorul reușește să compromită nu numai personajul ei și ideea nobilă de la care, cu siguranță, a pornit. Deci Duc se căsătorește cu Flori, tatăl se opune zadarnic, viața merge înainte și un copil este gata să încununeze dragostea lor. Însă „cu totul imprevizibil", se va naște întîi drama.

Dar mai înainte cîteva cuvinte despre stilul autorului. Pe una din paginile de gardă ale volumului, o notă a editurii ne atrage atenția că „sedus de această modalitate stilistică, autorul acestei proze a ținut să experimenteze folosirea pe scară largă în narațiune a modului imperativ". În spațiul întreprinderii este invocată „Stilistica limbii române" a acad. prof. Iorgu Iordan, care probează virtuțile stilistice ale imperativului în comparație cu indicativul. În cartea lui Ionel Bandrabur „folosirea pe scară largă" nu ajută la nimic. Propozițiile imperative anticipează rezumativ dialogul, făcîndu-l inutil. Cînd plat, cînd bombastic, rareori firesc, dialogul anulează eventualele efecte ale imperativului. Pe scurt, de vină sînt cuvintele care se lasă atît de greu strunite. Să revenim însă la problema originalității. Așadar, la o investigație medicală a viitoarei mame se constată „reacție leucemoidă". S-ar părea că mergem spre un final binecunoscut. Aici intervine însă autorul cu a sa incontestabilă originalitate. Florica se vindecă, sarcina evoluează normal. Răducu filozofează („O clipă trăită în profunzimea sentimentului e mai adîncă decît veșnicia") și ia examenul la facultatea de filozofie, copilul se naște în timp ce primarul moare. Cartea se încheie cu această cugetare : „O formă dispare și alta apare și înlănțuirea e atît de strînsă, încît ai impresia că o formă se varsă în alta și că abia împrăștiată ea se încheagă din nou, hărăzindu-se astfel unui proces de continuă și neimblînzită trecere, de veșnică primenire, din care statornic rămîne, în perindarea anilor și a veacurilor, doar eternul impuls al ființelor vii : spre Frumos ! spre Libertate ! spre Lumină !".

Valentin F. Mihăescu

„1907" – sculptură de Florian Calafeteanu

Tudor Arghezi: „Scrieri" — 30

Urmare din pag. 1

rea palmaresului imagistic arghezian cu noi și savuroase jocuri de spirit și expresii poetice, pentru care a sosit azi momentul să fie cunoscute și integrate operei sale literare".

Să dezvăluim, așa dar, celor ce n-au deslegat încă singuri jocurile, cîteva din elementele de informație literară incluse : „Friptura lui Shakespeare" e biftecul. La Vigny sau în lexicon găsim poemul Elon. O carte apărută în Biblioteca „Dimineața" de trei litere este **R.U.R.** (Rossum's Universal Robots) de Karel Capek. La indicația : „un mare prozator român" răspunde Odobescu. ● Cel care a dormit 57 de ani și s-a sculat, dar a murit, este filozoful Epimenide ● Un scriitor român care iscălea Nicu, e Gane. „Poetul Ardealului robit și orator" nu poate fi altul decît Goga. Un romancier de la Vevey (Elveția) este Eduard Rod, autorul **Afacerii Jean Jacques Rousseau**. Gulliver și Swift i-au văzut pe liliputani. Strălucita creație a celor „ce n-au știut sute de ani să citească" este **Mioriița**. „Vine la ureche cu **Atala**" povestirea **René** de Chateaubriand. „Poet român la timpul viitor", se înscria cu ale sale **Romanțe pentru mai tîrziu** Minulescu. Singura poezie care l-a cîntat și pentru că era chior" este cea dedicată de Goga lui Lae (Chioru). Cu „ursuz" rimează scriitorul Urmuz. O cărțulie de Montesquieu este micul roman galant **Le Temple de Gnide** (la Arghezi, Cnid). „Două puncte pe două bețe" (Musset va să zică doi de I (aluzie la **Balada lunii unde** luna e ca un punct pe I.). Poetul „negricios pe care invidia l-a îngălbenit" este Nechifor Crainic. Un poet „atașat de presă", Blaga. „Fiu comunist al unui tată „literar spiritual" era Patrăscanu. Poetul cu nume de la Bacău e Bacovia. Poet șchiop mort la Missolonghi : Byron. Literat francez cu numele Claude : Anet (autorul romanului **Ariane, Jeune fille russe**). Ercina (trei litere) a lui D.H. Laurence : Lou. Jurist și profesor bucureștean traducător din Goldoni : C. Moroiu. „Evocă pe Venus și pe Matei" : Millo. Patria scriitorului francez Emil Souvestre : Morlaix. Ordin călugăresc ilustrat de Lacordaire : dominican. Se repetă de două ori în titlul unui roman de Faulkner : Absalom. „Dacă Anatole s-a iscălit France, el a semnat ca Gaston, Paris" : Mumuleanu.

Definiții metaforice de cuvinte : lingă tac și ficat : bilă ; lina țîșteI pe sau mătase smulsă de vie : puf ; un bîrlic pe care îl pasc vitele : trifoi ; paparoane : macl ; farfuria lunii : disc ; retevei tăios : pală ; diminutivul tigrului : pisică ; tăieței și macaroane decorative : arabese ; prăjituri cu aer la mijloc și idei idem : gogosi ; soții cu zulufi și coarne : oi ; ciini melancolici din familia berzelor : ogari ; bună dimineața în vocabular de cîine : ham ; anticameră a cimitirului : azil ; pălărie retezată la ceafă : șapcă ; erau cu joc și sînt cu motor : aripi ; e cu coadă fără păr : topor ; un călător din naștere : vînt ; mătura văzduhului crește cu coada în jos : plop ; în Ardeal i se spune bețire : ocol ; între par și mesteacăn : retevei ; negație rurală și substantiv național : neam ; verb care indică isprava avarului și a lăditei electrice : acumula ; un ac cu gămălie animat : purice ; sunet scos din niște surcele anatomice : cri ; obiectul constant al po-

Toma Roată : „S-a deschis un nou șantier naval"

eziei : țară ; gaură de aur : inel ; simburele cărnii : os ; salată de alice : icre ; premergătorul abajurului : obroc ; ștergarul din ghicitoare : vărgat (curcubeu) ; o stofă din care nu se mai croiește nimic : purpură ; cosmetic pentru ștampile : tuș ; asasin cu aripi : uliu ; cobora din munții grecești și jefuia : cleft ; tocila ideilor : vocabular ; mai mult decît un bou și mai lung : bour ; călăreț cu steag în lance : zlan ; păsări brodate și decorative : fazanți ; gîndaci mari comestibili : raci ; stup în zbor : roi ; sluțește în zoologie la scărpinat : par ; tertip de ață : mreajă ; calitatea unei domnișoare cu milă pentru pisici : sentimentală ; cioburi și țăndări de lumină : stele ; pinar : dirster ; sufloiul de văzduh : Eol ; soldat turc, rimă la chefliu : așcherliu ; zîmbetul porcului : rît ; hram olandez cu veselie : Kermesă ; soarele alb : luna ; luntre cu două catarge : goeletă ; acoperișul lumii : Pamir (podiș în Asia centrală) ; ceară neagră : smoală ; vînzător de cerneală albă : lăptar ; confidență profesională a pungașilor de buzunare : pont ; șarlatan democrat : demagog ; gîndaci de vopsea : coșenile ; circiumă automobilă : bar ; niște ouă ale lumii cu gălbenușul pe dinafară : caise ; poartă cojoc fără nasturi și căciulă fără căptușeală : oi ; mămăligă la rece, nu se mănîncă : ceamur (humă frămîntată cu paie și uscată la soare) ; niște gospodine pricepute la dulceață : albine.

Cîteva nume de dansuri cu explicațiile lor : dans cu talpa tare românesc : bătuta ; dans englez fost la modă, aduce aminte de numele unui cozonac de aceeași naționalitate : cakewalk ; dans tiriș răsucit pe pingele : charleston ; dans franțuzesc amestecat cu jocuri : cotilion ; dans nervos american, se dansa ca la balamuc : rumba ; dans iberic cu nume spaniol : sarabandă, dans pe muzică sprintenă napolitan : tarantela.

Nume de flori și plante : plantă textilă exotică : agavă ; floare galbenă din talor : aior (alior, laptele cucului) ; floare roșie de toamnă cu nume ca smaraldul : amarant (creasta cocoșului) ; floare exotică cu flori fără parfum : azalee ; floarea binevestitorului : crin ; floare violetă crește între spade : iris (șinjenel) ; busuioc : isop ; furnizori de muștar pentru cozonaci : maci, măceș ; răsură (roză sălbatică) ; violetă ; micșunea (miscandră) ; iarbă semeață : năvalnic (odolean) ; floare tropicală cultivată pentru nasurile subțiri : orchidee ; vioară de cîmp : viorea. Printre pietrele prețioase sînt folosite (fără definiție) berilul și cu definiție opalul („a căzut inel în strop de lauri din ciutura lunii").

Jocurile argheziene nu sînt ușor de soluționat. Se poate ghici care era însușirea Turnului Colței înainte de prăbușire (dărăpănat), dar e greu de găsit un cuvînt de unsprezece litere care să convină indicației ambigue : „și plin de datorii". Ei bine, cuvîntul e : necăsătorit. Dar care e „cea mai mare sursă de aprovizionare" (șapte litere la tema **Urania**). Cum calificăm „starea științifică a unui autor de mare dicționar" ? (șapte litere). Despre ce „se povestește că are suflet" ? (patru litere). Ce „se scrie cu Pop, stă pe scaun, are clopoțel și grăiește rar" ? (cinci litere). Ce este „și prea — prea și foarte — foarte și peste amîndouă" ? (cinci litere). La aceste întrebări nu am găsit încă răspuns.

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

Satele natale

Satele mele natale stau în numele lor
Precum mireasma în fruct, precum ceara
Zid stă la fagurii tainei aleşi
Să ţină zilele lumii şi seara

Satele natale, ţărani lîngă griu,
Cosmos blînd, lucrător pe pămînt
Visîndu-mă pur lîngă liniştea voastră,
Născut prin cuvîntu-vă, crescut prin cuvînt

Cîntec pentru '907

Fraţilor soldaţi, nu ne împuşcaţi
Cu noi moare apa, cu noi moare griul
Pădurea creşte strîmbă sub pămînt
Ochii noştri cheamă lumina şi luna
Legaţi în mersul stelelor sînt
Nu e moarte, e durere
care taie mută, oarbă
rădăcinile de iarbă
la aratu-nnegurat
fără minte, doar cu ură
cînd nimic n-ai semănat
Cît pămînt să fie pentru noi
Pîinea care n-a-nflorit pe masă
Drumul, seara cînd te-ntorci mereu
Şi găseşti cenuşa peste casă
Arma, ca o boală doborînd bărbaţi
Cine stă în glonte, fraţilor soldaţi ?

MARIN LUPŞANU

1907

Un cring de maci, e cumpănă învăţătoare
în pînă vară
Şi griul văroat venind năprasnic peste sat.
O rază de soare ca e creangă obosită
de rod,
troznind şi prăbuşindu-se peste pieptul
ţăranului tînăr,
ieşit să măsoare cu privirea orizontul pînă.
Plumbul topit, clocotind îi sapă în umăr
precum în stîncă rădăcina unui izvor.
Şosele lungi îi taie sîngele prin trup
gîlgîie-n ochi lumina precum mătăsea-n stup.
Ca un stol de alice seminţele-i zboară din
piept
spre pămîntul reavăn care sînt şi aştept.

Vara tulbure

Ca o cetate în care pînă şi pocea e putrezit
— sînt —
plin de albine şi pirjolit de linişte.
Bivoli blonzi lingînd ghizdurile fîntînii,
spaima înflorind în pieptul copiilor
la colţul uliţei
şi albinele prăbuşindu-se de-atîta miere.
Trosneşte pămîntul ca o cerabie
încărcată cu prea multe speranţe.
Pe cîmp s-a împuşcat ovăzul şi urcă-n
moară delirînd.
Vară tulbure ca priviţea mamei
picotind pe prispă cu cîţu bolnavi cîntînd.

Peste turtele bisericii, seara, ce e cîmpie
jilavă.
Cade în grădină un măr precum
capul unui voievod, înmiresmînd curtea şi
luminînd-o.

NICOLAE ARIEŞESCU

Coasa

Se mai aude coasa şi azi încă zvîcnind
şi ard conace încă sub frunzele tîrzii,
se zvîrcolea cîmpia, un taur rănit,
şi era acră poama şi strugurii din vii ;

pe cîmpurile-ntinse, pe locuri şi-n păduri
ninsoarea se tăpise şi griul în grînare
curgea din vechi hambare, aşteptînd
mîini pe ţărani şi vite în cirezi ;

boierii erau lacomi şi-n ochii lor luceau,
ca flăcările-n cerul adîncind înalt,
nori negri de urgie, pierduţi în vînătăi,
aţîzînd de la un sat la celălalt ;

şi era crudă moartea ca dasa în clocoi,
şi erau mulţi ţărani aceia scunzi şi goi.

sărbătoarea

Fragment din romanul SĂPTĂMÎNA NEBUNILOR de

eugen barbu

Rafira ori Sultana, sau cum îl zicea, mai intra în odăi şi mai primenea mangalul care odată ce se stingea lăsa un fum gros, arunca butuci în sobe şi dădea cu o apă parfumată prin jur ca să le mireasă bine, mai deschidea ferestrele cu geamuri de cristal pe la colturi de se vedea afară ca în casă şi întreba : N-ar voi ceva de îmbucat dumnealui Hrisant Hrisoscelu, că se făcuse de prînzişor şi n-ar strica un lichior, ceva, o lacherdă, prezantină ori măcar alune să mai mestece să nu le stea gura şi stomahurile delicate. Caliarh ar fi băut al dracului că i se uscase cerul gurii, dar beizadeaua nu se mişca de pe sofa, mîngîind absent mătăniile şi privind lănţugul de aur ce trebuia de mult trimis Nerantulei ca să şi-l lege în jurul pîntecelui pe care-l tîlhărise boerul în prima noapte a venirii lui din acele locuri depărtate pe unde iubise şi fusese sărăcit. Beizadeaua simţea ceva ce nu putea fi controlat îl luase în stăpînire de la sosirea lui aici, o lipsă de voinţă ce-l măcina ca o boală. Se scula tîrziu de parcă acel drum, ce-i drept lung şi zdruncinat, îl topise. Nu-i era nici foame, nici sete, ar tot fi zăcut pe acele macaturi moi şi ar fi fumat numai, privind fumul verde şi profumat al tutunului. Se scula cu gura amară, cu limba ca iasca şi nu simţea nimic decît golul fără sfîrşit al sufletului. Îi era lene să se îmbrace, secretarul livonian intra la acelaşi ceas în odăile lui, dar nu-l lăsau muerile pentru că timpul deşteptării se lungea. De unde altă dată, cînd se anuntau cu glas mare din Turnul meridian ceasurile opt turceşti, el era în picioare, după cîteva zile nice la unsprezece nu făcea ochi. „Ce-i cu boerul ?" întrebau ai curţii, îngrijorati. „Este sănătos, are ceva ?" Slugile dădeau din umeri : „Nu are nemic, ce să aibe ? Gogeşte numai. Citeşte gazeturile sosite de la Viana şi pe urmă iar doarme, pe urmă ciuguleşte ceva şi spune să pregătim trăsura că vrea să iasă pînă la Herăstrău să ia aer şi după două ceasuri se răzgîndeşte. Îi e lene şi nu vrea să cheme bărbierul şi să-şi radă obrazul, arată ca un căluţăr, rar mai face cîte ceva de parcă l-ar fi stors cervana aceea care a stat cu el în noaptea venirii şi nu mai are snagă, nu mai are nemic în el"...

Careva trimesese să aducă doftorul, să-l cheme pe Perdicaru spunînd că se au bane, dar Hrisant Hrisoscelu auzise şi-i hănise la gînduri, să n-aud de ase ceva ; ce, se năbuşeşte la cap ? Pur şi simplu nu-i ardea de nerăbdare, voia numai să zacă, dacă nu făcuse el nici măcar heretisirea la Domnitor, atunci ce mai voiau ? Dădeau cu toţii năvală sore porţi, dar aradaţii nu mai primeau pe nimeni pînă la noi ordine şi acele noi ordine nu soseau. Perdelele stăteau trase pînă la pămînt şi din odăi nu se auzea viersu glas. Ianuri Grecianu bîrfea vorbă prin bîrfăcăie care mai ajunsese la cafenelele Anastasie şi îl invita pe boer la o vizitare, să-şi scoată sufletul care se năbuşeşte în curte, să-şi mai aducă la o amăsăreală, la o pulică de mistreţ cît azilel se bănoase, dar ei nu dădeau nici un semn mai mărunt la o partidă de cărţi nu lasă, să-l vadă lumea că se simţise cît ştie tot ce se mai mişcă în oraş şi asta nu era bine. Îi trimetesem răvaşe după răvaşe, numai ca bănuţii de la Semen, dar el citea numai unu şi nu mai citea şi pe celălalte, aveau care mai mult mai puţine. Se afla departe de Veneţia, îngropat sub zăpada mare verii ce se aşteptau brebănă, cu răcoarele şi cu ne năstrunsul şirul dintîi şirag... Şi de fiecare dată, de cîte ori primea cîte un semn din afară nu mişcă, bănuindu-se după ce se pătrăsese în mîinile lui de multe ori vreo vorbă de la oraşul, că o să mearsă împreună cu Vasilică Ghica şi cu Nicolae Negruzzi şi cu Costache Kiriac ori cu Calimah Pantazaşu în vizite, şi o să ajunge undeva la el, pe la Nerantula Macedolu, pe Chrysoula Constandachi ori pe Anica Filipescu, ori ce se mai glăsea prin acest palatuc ieşit de Orient şi-l scoţea din morţi pentru că numai moarte era dintr-aia...

Şi acela, bogatul Caliarh nu mai tînea !

— A mai dat Mitica Şu o năvală cu ă ce sînt în marginile Dîmbovicei de o parte şi de alta, aici în Bucureşti, arătînd pumnii cei-i sînt din cozile lor în apă şi pronţe acolo maimuţi adunînd apa numai şi bulbe mucegăite din mult, luşti la vase vîlvătă şi nu de bănuţilor de aur şi se lase cu bănăcănie şi cu pagube şi să se adăuduşe malul Dîmbovicei pentru a avea bănuţi curgînd bănuţilă şi a putea ei pe unde trebuie, iar domnilor lor, voievod domnesc, Dimitrie Domnia Sa a plăcăduţit cu acoia ce au cose şi alte nămeţii pe marginea Dîmbovicei, din îţăcunia lor ca să ajunge să ia din pămîntul apei Dîmbovicei şi au aruncat gunoaie ca să şi-l îmmulţească în matca apei, să ştie că învederat lucru era că nu se va trece cu vederea această urmare a faptelor necuviinciosse, drept care fusese pus mumbaşir al doilea Vornic cu soroc de două săptămîni pentru a rezolva acest nunat şi cînd afară. Cade mai pui că unii tîrnosul şi bănuţi se numai Dîmbovicei pentru a-şi bănui pe nedrept pămîntul măicii apei bătrînă nevoile lor şi toţi cei ai bătăuşeşi peri în acele locuri să fie tăiaţi peri şi cedaţi nevoiaşii cu greuri şi bănuţi la talanţă...

— Ce spui ? Ce spui ? se mira Hrisant Hrisoscelu cu glas din ce în ce mai stins pentru că parcă ceva din el se scufunda în propria-i fiinţă şi vorbele aceluia începeau a-l plictisire, dar nice singur nu voia să rămînă întrucît destul se deşteptă singur în recile cearşafuri şi voia să cheme pe careva să mai aprindă focurile din sobe, dar nu mai avea puterea a se ridica în coate şi de a da vreun semn, ori de a suna pe careva, ori de a aprinde vreo luminare. Asculta numai învăluit în cergile cele groase la viscolele de afară care dădeau roată Bucureştilor pentru că nu aveau unde să se oprească şi pisau oraşelul de cîmpie şi era de mirare că atunci cînd se astîmpărau, el mai exista şi că pe ulitele cele năvălite de ghiaţă şi zăpadă mai ieşea cîte o sanie ce-şi suna zurgălăii şi pe urmă acel sunet delicat şi lin se stingea undeva, departe sub cerul negru sub care ciorile îşi făceau rotile funebre şi strigătoare. Veneau zorile turburi cenuşii, se auzeau în grajduri caii boereşti rozînd zăbalele şi slugile care le puneau finul dinainte şi i se făcea dor de locurile pe care le părăsise şi iar se hotăra : „Vînd tot, ce mai am şi plec înapoi s-o găsesc şi s-o fur, ori s-o omor". Şi se scula, bătea din palme, scula slugile, asta se întîmplase numai de două ori, îşi chema bărbierul care-l rădea bine de aspra barbă şi se privea în oglinzile cochite şi spunea : „Ne punem pe treabă de azi, auziţi voi, pregătiţi sănile şi caii pentru că bănuiesc că trăsura nu poate străbate într-atîta zăpadă". Şi slugile se bucurau şi începea un frecuş prin curte şi logodetul şi secretarul livonian dădeau ordine după ordine şi femeile călcau vrăstănuţele şi cîntau de bucurie că se îndrăvenise beizadeaua şi, maică, ce-o să mai facă el acum. În nenorocitul de oraş şi cum or să mai curgă bacşişurile şi-or să se ivească pe la uşi acele femei ce mult rîvneau la bijuteriile lui Hrisant Hrisoscelu despre care nu mai auzeseră şi se şi svonea că sunt mai ceva decît cele ale împărăţilor răsăriţi întrucît beizadeaua lor dăduse lovitura unei Franciei la curtea lui Napoleon cu care se avusese bine şi depusese bănţ averea lui în bănciile veneţiene ca gemeau de ducaţi şi rubaie şi că era vorba să-l facă Domn şi de aceea Principele nice măcar nu-l întreba de ce nu venise să facă heretisirea şi că dacă ar vrea el, Hrisant l-ar cumpăra în aur din Viena, ori i-ar da credite să umple ţara de mori semănînd că avea de unde şi ce adusese el acasă, era numai un aspect, nişte bijuterii pentru bietele tîlhăroaie de pe podul Bethlenului, nu dovezile de doamnele ce ardeau din pinote să se culce cu el, chiar că cele mai multe erau măritate şi dase la popă cu ai lor, dar ar fi fugit fără să chiposească cum scrisese ele în biletelele pe care le trimiteau bărbaţilor şi pe care le aduceau pe furiş alde Ianuţache cîrcîma nu-i mai ajungeai la nas cu prăţăţa de cînd se interesese stăpînul şi sta numai la cafenelele şi povestea în ce fel şi dacă se dădea Hrisant şi cum îl păcălea acelaşi vestă numărul cu puştile lor şă nu fie [illegible] şi de-a-ţi [illegible] la domnie şi că chiar Poarta [illegible] cu multă bucuroşenie dacă ar face cu prinţ, [illegible] cu Principele. Brozari urîmţăţoase, dar cînd le puteau desminţi decît nebunul de boer ce tot nu se arăta pentru că dădea cu [illegible] pupe, cînd voia să se îmbrace era aducat de [illegible] şi-l întreba pe secretarul livonian : „Cum e afară ?" Şi acela îeşea puţin şi se întorcea zăpăcit : „Bate nişel vînt, dar dacă vă puteţi răcoli şi bănţ blana de lup nu [illegible] pentru că parcă ar da soarele". „Bine, fă-ţi, tă mai bem o cahrea şi o să vedem noi". Şi mai bea o cahrea şi pe Hrisant îl apuca pîcînţul acela şi o lene uciţă şi încerca să-şi scoată dasmanele de la cămăşă şi să le leagă pe covoare şi se întindea pe sofa şi se uita afară cum e cerul, nebănăţit, cînd se lumina, cînd se înnoroşea. „Ce facem, stăpîne ?" întreba Ianuţache din sfert în sfert de ceas, gata să se arte pe cazna sămei boereşti, şi ea lucrată la Viena, deşi în mintea lui bieţerna acest anotimp care-l împiedica pe boerul său să lasă cu caroza aceea nemaivăzută în care sosise şi mai ales să fie văzut bătînd cail ungureşti cum nu mai avea nimeni. Dar iar încerca ninsoarea şi se aşeza ştioada vînătă, tipul şi se auzeau lupii dinspre pădurile albastre ale Cotrocenilor. „Ce vreme, zicea Hrisant, să nu dai un cîine afar din casă şi noi ce să căutăm la Herăstrău să nici măcar au a muşcă, ea vara ? Meterhaneaua cîntă numai din mai" şi iar se oţîlea şi se băea în asternuturi şi-i şoţea pe toţi şi fuma şi privea prin perdele acel cer apăsător, jos, negru. „Dar dă el soarele", îşi spunea singur şi o să vină primăvara şi să vezi atunci ce mai plimbări o să fac... „Deocamdată soseau sărbătorile Crăciunului şi în curţi se tăiau porcii şi se auzea un guiţat nemaipomenit şi se aprindeau lemnele cu catran şi se pirlea soricul şi el nu avea nici măcar atîta voinţă să le spună că degeaba fac pîţîi şi pregătesc murăturile şi varza acră pe care o pritoceau, pentru că nu are de gînd să invite pe nimeni la petrecere, dar el tot sperau că o să fie iar veselie şi-or să cheme lăutarii ca pe timpuri să cînte trei zile şi trei nopţi în şir şi se vor umple de parale de la boerii cherchiliţi care fugeau pe furiş să mai doarmă pe la casele lor, cu rîndul, ca să nu-l supere şi pe urmă se întorceau tot pe arcuri, spunînd că au zăcut pe undeva prin colţuri pentru că pe vremea cînd se întîmplau aceste lucruri, alde Kiriazi, alde Matei Cigala ori Codrika sau Riga Velestinul nu se dădeau bătuţi toate zilele şi nopţile petrecerilor. Cereau afion, mai luau nescai frunze pe care le rumegau în măsele, beau ulei ca să nu se îmbete, dar se ţineau în picioare, nu-i cărai decît prin joia mare cu săniile, înveliţi ca nişte morţi în cergile mitoase şi aruncaţi în paturile lor, îmbrăcaţi cum erau, de unde nu se sculau decît după o săptămînă. Ce vremuri, ce vremuri, dar nu se putea ca acel plictis să mai ţină. Şi uite că ţinea, pentru că de fiecare din cele două dăţi, Hrisant Hrisoscelu se răzgîndise pînă a ajunge în curte şi dacă mai trecea vremea, ei o bănuiau cu toţii, nu se va mai mişca decît. Doamne fereşte, pe la Sfintele Paşti şi asta o să-l supere pe Domnitor...

Dar mai avea vreo importanţă ? Căpătase viciul tăcerii. Asculta numai pe alţii şi se gîndea la ale sale. În nările lui rămăsese regala duhoare, cum spunea un mare scriitor, a principilor veneţieni şi a femeilor lor, între care Herula Lucrezia Vimercatti era muza lor pe veci pentru acest intrus de la Răsărit, picat în lumea mincinoasă, încărcată de intrigi, de interese în care el plătise toate dobînzile. Mereu îi venea în minte acea iarnă de dinainte de a o revedea pe verişoara lui Cristo Hrisoverghi, pe femeia aceea cu părul, cînd roşu ca ambra, cînd negru, cu privirile halucinate ca ale celor ce iau hasiş, probabil suferind de o miopie accentuată, ori provocată de mărăcinele pe care şi le puneau în pupilele dilatate şi care-i dădeau aerul mirat pe care-l au personajele lui Botticelli, femeile lui, pare şi perverse în acelaşi timp. Totul în decorul venat absurdat cu cuiecile lui : auzul apăsător al [illegible], albul pur şi amiezelor cînd se auzeau corurile din biserici unde parcă ruga nu înceta niciodată, acele voci curate de copii şi femei tinere, argintiul acoperişurilor plumbuite şi al icoanelor bizantine în care maicile suridеau serafic infinitului, arămiul bulbilor palatelor din care ploile nesfîrşite făceau un verde de cupru atît de stins şi de bine potrivit cu violetul mării din avril, culoarea cerii luminărilor aprinse cu miile la procesiuni, cînd oraşul Dogilor se transforma într-un fagure de lumini, ridicîndu-se la cer ca o imensă cupolă. Veneţia se năştea atunci din lagună, tîrînd laguna cu ea sore infinit în coconul galbenului matinal al soarelui abia născut, lîngă insulele din jur. Din cringurile de chiparoşi de la San Francesco în deserto, urcînd dulce din ape, odată cu florile şi pînii mirositori se ivea roşul crepuscular al zidurilor mîncate de umezeală al clădirilor de pe canalele unsuroase, totul topindu-se într-o magmă magnifică, într-un desen imprecis format din lumina lagunei, amestecul de galben şi auriu al clipirilor de lumînări, geamurile deschise, reflectînd razele rebele de soare ce se strecurau printre cataige de corăbii, turle de biserici şi contraforţi, lovindu-se de vasele de argint uitate în saloanele obscure, luminate numai acea secundă cînd meridianul torcea un ceas al său sore marele întuneric al nopţii şi oraşul respira liber, neauzit şi pe urmă iar se întuneca ori lumina aceea scăpată dintre zidurile vechi lăsa, în alt loc, o altă rază, şi ea pierdută printre candelabre. Dar puritatea de primăvară a cerului venet ce se revărsa spre o mare radioasă cînd Herula Lucrezia Vimercatti spunea cu o voce stinsă privind apele încărcate de o scăpărare ciudată de fosfor din adîncuri :

— Îi simţi pe morţi ? Sunt aici, în adîncul lagunei şi mai încolo, pe mare, plutesc sau rătăcesc, curaţi şi nobili, goi, fără veşminte, fără trup, dar prezenţi. O, Doamne, cît de singuri sunt lăsaţi morţii pe mare !

Şi el simţea cum i se face frig şi se întreba de ce spaimă este dominată acea femeie pe care o iubea nebuneşte şi de ce mergea cu el şi cu Hrisoverghi spre Murano ce se vedea în zare cu focurile sale la amurg, dintr-o vegetaţie putredă, cu cimitirele-i plutitoare, insulă cu adevărat a morţilor ca şi San Michele şi numai în faţa acestei bucăţi de pămînt simţea şi el că moartea este prezentă mereu în viaţă şi că nimeni nu dispare din existenţa noastră, mai ales a acelora ce tîrau după ei pe cei trădaţi şi sugrumaţi în carcerele de lîngă Piaţa Ghel Mumia şi cei retezaţi de cap, acele cranii ce erau golite de ochi de către peştii răpitori de la Vosfor şi se ridicau albe şi fără altceva decît nişte gâvane şi le amintea lor, în acea aşteptare a domniilor ce nu mai veneau, viitorul, puntea cerului peste marea radioasă la larg şi femeia care-i privise palma, spunîndu-i cu glas plin de prevestiri :

— Cînd Capricornul va intra în casa lui Saturn, semnul solitudinilor neliniştite, al cavernelor şi al crizantemelor, al copiilor născuţi bătrîni, nesăţioşi de ştiinţă, atunci vei muri şi n-o să-ţi pară rău...

Şi deodată umbrele palatelor, pe care le bîntuise în căutarea ei cîteva luni grele, le simţea în oasele lui, acel clar-obscur al melancoliei care are ceva rece, ne mortar abia turnat, acea spaimă fără nume care te ia în stăpînire ca pe un lacaş în care încă nu s-au tăcut rugăciuni, o umbra catifelată, clar înghetată ca o zi de martie, cînd soarele fuge undeva, departe de tine şi ai presimţiri că vei fi înjungiat în vreo biserică plină de copii încununaţi cu margarete şi se aud coruri frumoase în cinstea sfinţilor martiri, umbre adînci, încărcate de umezeala crepusculară a Veneţiei, mereu în oasele tale deşi în palatul Caragua în care femeia aceea nu intrase încă, arseseră focurile cele mari toată iarna aşteptării lui disperate. Odăile pustii fără iubita ce nu mai sosea, încărcate de mobila cărată din depozitele cairote, ori de la bazarul de lîngă Rialto, la care privea cu o secretă curiozitate reţinută, recii, mohoriţii lui vizitatori, ducii Veneţiei, cei prinţi scăpătaţi ce trăiau la ţară ca să poată să-ţi închirieze frumoasele şi dărăpănatele lor palate pe care nu aveau cu ce să le întreţină. Veneţia atipită de la ceasurile unsprezece cînd saloanele se goleau de toată gloata princiară, sătulă şi birfitoare şi înaltele odăi parcă gemeau pe laguna, bătute de soarele abia încropit care te trimetea la gîndul de a muri din cauza mării, cum îi spusese tot acea femeie care avea ceva mistic în toate vorbele ei, aflată parcă în aşteptarea unui semn care s-o distrugă, Veneţia ca o explozie verde cînd apele se curăţau de toate mizeriile iernii, de acele gunoaie funerare, de florile ei fanate, putrezite sub poduri şi de undeva, din larg, soseau curenţii reci ce curăţau toată scursura anotimpului trecut, Veneţia redată ei îngînsi cu toate străluminatele sale basilici, ieşite din ape, torcînd ca nişte pisici sătule, opulente şi fudule, cu cupolele lor ca nişte magnolii roz, de două ori existînd ; în reflexele mişcătoare ale apelor şi sub cerul palid ce respira primăvara, Veneţia muzicală, plină de o lumină nobilă sau de o brumă ca sudoarea îngerilor mai ales dimineaţa, o brumă şi ea roz palidă, o brumă subţire ca transpiraţia frunzelor şi acele seri cînd Herula Lucrezia Vimercatti îi promisese că va sosi la el în palatul Caragua, neapărat trebuia să fie o astfel de seară cu ceaţă roz şi să fie linişte şi nimeni pe ulitele pavate cu piatră, ori pe canale, nimeni care s-o spioneze şi ea se va furişa pe sub acoperişurile brumate şi nu vor sbura atunci nici măcar porumbeii din piaţa San Marc, va fi o linişte unică, se vor auzi numai paşii săi sub portalurile pustii, probabil şopsese tot ea atunci, în acea seară va veni ca altă dată în acest oraş, cîmpia cea mică şi nu va mai fi nevoie să se ascundă şi vor aştepta moartea sub troienele de flori pe care el mereu le împropăţa pentru ca palatul Caragua, de la închirierea lui şi pînă la prima ei venire acolo, fusese mereu încărcat de acei trandafiri galbeni de Ispahan ce erau aduşi pe ghiaţă din ţara celor opt raiuri, umplînd cu o umbră palidă pereţii şi lovindu-le minţile cu mirosul lor ce nu putea fi comparat cu nimic pentru că vorbea în acelaşi timp şi despre o viaţă ce trebuia să înceapă, dar mai ales despre o moarte ce pîndea în acele ziduri. Veneţia opacă a aşteptării, o Veneţie fără contur, cu clădiri amorfe ca nişte elefanţi îngenunchiaţi într-un cimitir sacru de undeva din India, cu o vegetaţie ce putrezea ca cimitirele negre de la Murano, înconjurate de flăcările cuptoarelor şi de licăririle indecise ale sufletelor celor morţi, plutind parcă în etaje deasupra mării. Veneţia ciuruită de lumini sterse ca nişte rubiele vechi, cu singele ei abia sclipind, un sînge plin de umbre divine, Veneţia ca o stampă pictată dintr-o indispoziţie zeiască cu palafiticolii ei, începînd cu Palazzo Chigi-Zondadori şi terminînd cu cuibul lui ruinat şi refăcut în care nu mai sosea tocmai ea, Herula Lucrezia Vimercatti. Şi-atunci în gîndurile lui nebune, privind pe acei oaspeţi reci şi birfitori, pe acei duci şi prinţi ruinaţi ce beau şi mîncau fără să le pese de shuciumul lui, luînd aminte la acele femei care ar fi vrut să rămînă în locuinţa lui şi el se făcea că nu înţelege pentru că o singură femeie trebuia să intre şi să rămînă aici şi aceea nu mai sosea, el mistuia Veneţia streină în mari incendii care ar fi prefăcut totul într-o ruină începînd cu Academia de muzică şi terminînd cu Ducalele ce aveau zidurile cu petalele acelor trandafiri nebuni ce se ruinau lent sub plafoanele palatului Caragua, ca o lepră galbenă lăsîndu-şi pielea vegetală pe pavimentele reci, albe, înghetate ca nişte pietre tombale. Altă dată, mai ales în zorii verzi ai oraşului, vedea mirificul oraş scufundîndu-se lent, începînd cu Piazza del Campo şi

teatru t

12 oameni furioşi

Interesantă şi azi, ca şi acum două decenii, cînd a fost scrisă, piesa lui Reginald Rose are un mare atu, indispensabil teatrului de calitate : te implică. Tu spectator (sau chiar specialist în arta teatrului) nu poţi eluda o majoră şi edificatoare interogaţie : cum aş fi procedat, dacă aş fi fost în locul unuia din cei doisprezece judecători ? Aş fi pledat pentru condamnarea (cu pedeapsă capitală) a inculpatului, ori pentru achitarea lui ? Aş fi fost un servil partizan al aparenţelor (aşa cum s-au dovedit a fi unsprezece din juraţi), ori aş fi avut tăria şi înţelepciunea celui de-al doisprezecelea, răbdarea, pasiunea şi satisfacţia inegalabilă a deslușirii adevărului (fie el chiar neverosimil) ?

Şi, prin aceste dileme deloc neobişnuite, am reuşit să reamintesc, pe scurt, subiectul şi problematica celor 12 oameni furioşi, lucrare de rezonanţă în dramaturgia americană contemporană şi în spectacologia universală, datorită, pe-de-o parte, nemiloasei demascări a laşităţii şi lipsei de responsabilitate manifestată de judecătorii (mai mult sau mai puţin întîmplători) din lumea de peste ocean, iar pe de altă, pentru tăria cu care textul susţine teza necesităţii scoaterii la iveală a Adevărului, oricît de incomodă ar fi aflarea lui, oricît de multe sacrificii (minore) ne-ar cere-o aceasta. Ba mi se pare chiar necesar de observat că cele douăsprezece personaje ale piesei lui Reginald Rose nici măcar nu au nume : ele sînt desemnate prin numere. Poate de aceea şi atitudinea lor (iniţială) faţă de omul a cărui soartă o au în mînă nu este umană, ci mecanică, automată ; adică lipsită de îndoială, speranţă, generozitate — calităţi, care, argumentează întotdeauna prestigiul nostru.

Să nu cădem însă în greşeala considerării acestei piese drept optimiste : pentru că, dacă pînă la urmă criminalitatea juraţilor este într-adevăr stopată, aceasta s-a realizat numai în urma îndelungatei etalări a unui surplus de inteligenţă, elocinţă şi fanatism de către avocatul minoritar (mulţi dintre acuzatori cedînd, pur şi simplu, din indiferenţă şi comodităţi) ; apoi, să nu uităm că, nu în toate instanţele există eroi solitari de genul celui din 12 oameni furioşi.

În ciuda existenţei acestor premise de spectacol captivante, reprezentaţia teatrului de Comedie s-a împiedicat, în drumul ei către inima şi mintea spectatorului, de două obstacole nu chiar de ignorat (a — tăptul că fiecare spectator este tentat să raporteze creaţiile celor de pe scenă la cele — memorabile ! — ale filmului american care a rulat nu o dată pe ecranele mari şi mici, ori la cele ale unui foarte bun spectacol TV mai vechi ; b — scenariul fiind scris pentru televiziune — şi avînd accente prioritar psihologice, nu dramatice — solicită mai intens fantezia regizorului de teatru), cărora li s-a adăugat unul de-a dreptul insurmontabil : o lipsă de precizare a calităţii dezbaterii (socială ?, filosofică ?, politică ?). Aşa se face că, deşi am apreciat strădania foarte bunului actor George Mihăiţă de-a răsturna rolul juratului-avocat (numărul 8), n-am putut trece cu vederea lipsa lui de forţă şi maturitate — calităţi indispensabile rolului ; deşi n-am rămas nepăsător în faţa miniaturilor lui Ion Lucian, Valentin Plătăreanu, Candid Stoica, Cornel Vulpe, Dan Tufaru, am perceput cu nedumerire glumbuşucurile prestate de (alţi buni actori) Iurie Darie, Aurel Giurumia, Constantin Bălţăreţu, ori isteria excesivă manifestată — mai ales înspre sfîrşit — de Silviu Stănculescu ; şi în fine, deşi piesa nu e (aşa cum am mai spus) prea generoasă cu regizorii şi scenografii (acţiunea ei desfăşurîndu-se, tot timpul, în jurul unei mese), speram că pe lîngă cele două automate de sirop (inabil executate) şi-a unei chiuvete (ascunsă privirilor multor spectatori) se mai puteau găsi, o mulţime de obiecte capabile să — declanşeze cele mai surprinzătoare (dar ulterior motivabile) acţiuni, gesturi, gînduri, conflicte ; şi se mai putea apela, deasemeni, la un ecleraj mai expresiv, selectiv.

Bogdan Ulmu

film f

Paravanul

Woody Allen joacă în filmul lui Martin Ritt rolul unui om de paie — un chelner fără personalitate care îşi rotunjeşte avutul cu mărunte găinării, individ obscur înzestrat cu darul cameleonismului social, care a trăit întotdeauna hrănindu-se cu principiile altora, destul de laş pentru a fi folosit de oricine şi în orice scopuri, el nefiind în stare să vadă în angajarea lui altceva decît o afacere ca oricare alta ; din întîmplare, omului acesta i se propune să fie paravanul unui grup de scenarişti hăituiţi ca simpatizanţi comunişti, pentru ca prin el să-şi poată plasa scenariile care nu le mai sînt cumpărate, dar e de presupus că s-ar fi lăsat folosit cu aceeaşi seninătate de oricine.

Societatea americană trăieşte epoca maccarthysmului, a teroarei şi suspiciunii, a listelor negre şi comisiilor pentru cercetarea activităţii antiamericane ; oamenii sînt îndemnaţi să se spioneze reciproc, să depună mărturie unii împotriva altora pentru a-şi dovedi, chipurile, ataşamentul faţă de lumea în care trăiesc ; nu este o agresiune brutală, fizică, ci una mai subtilă, persuasivă, asupra conştiinţelor, cei care suferă în primul rînd fiind tocmai oamenii care au o conştiinţă, care au demnitate, care sînt împinşi în această atmosferă de teroare, pînă la sinucidere.

Dar, pentru a semna actul de acuzare al maccarthysmului, al unei politici îndreptate împotriva libertăţii umane, Martin Ritt nu alege un **erou prin vocaţie** ; tocmai omul de paie, fostul chelner fără personalitate este cel care, în final, chemat să depună mărturie în faţa Comisiei pentru cercetarea activităţii antiamericane, spune scîrbit : „Duceţi-vă la dracu !". Astfel, filmul iese din condiţia unui simplu protest politic, nu mai este doar un gest de revoltă al unei conştiinţe izolate, ci un avertisment dat tuturor acelora care îşi închipuie că libertatea umană poate fi călcată în picioare.

În majoritatea lor, cei care au participat la realizarea filmului — regizor, scenarist şi actori —, au fost ei înşişi pe listele negre, au avut de suferit de pe urma maccarthysmului, dar avertismentul lor nu se adresează numai epocii, acelui moment istoric : vine o vreme cînd, pînă şi omul de rînd, omul despre care se poate bănui că şi-a vîndut pentru avantaje mărunte întreaga conştiinţă, intimidat de parada de forţă a societăţii în care trăieşte, se va ridica şi va spune : „Duceţi-vă la dracu !". Aceşti oameni de talent, nu-şi oferă doar o tardivă şi oarecare satisfacţie, ci se dă satisfacţie însăşi demnităţii umane şi aici se recunoaşte curajul artei adevărate.

Nicolae Mateescu

televiziune tv

Prime impresii

● O idee generoasă a stat la baza unui film omagial. **Oamenii pămîntului** (1947—1977) — film realizat de televiziune în colaborare cu studioul „Al. Sahia". „A privi istoria României din ultimele trei decenii prin ochii ţăranilor", iată intenţia meritorie a realizatorilor exprimată de unul dintre ei, scriitorul Ioan Grigorescu. Ceea ce se poate spune deocamdată este că imaginile preluate din jurnalele de arhivă impresionează prin patosul lor autentic, mai mult chiar decît comentariul, uneori prea apăsat şi abundent. Zilele de atunci privite din perspectiva zilelor de astăzi capătă noi valenţe istorice, noi semnificaţii, care, în zbuciumul marilor prefaceri, păreau să se fi pierdut din memoria noastră. ● **Casa de sub arbori**, o excelentă coproducţie franco-italiană, în regia lui Rene Clement, susţinută de actori de primă mînă ca Frank Langella şi Faye Dunaway în rolurile principale. Un film convingător despre una dintre cele mai mari afaceri ale secolului — „furtul de creere" — care subliniază cu vigoare arsenalul diabolic al unor „organizaţii" folosit pentru a prinde în plasa lor de păianjen savanţii altor ţări şi a-i pune în lanţurile unor interese murdare, înrobindu-i. Faptul că de data aceasta nu reuşesc ţine mai mult de sentimentalismul autorilor filmului decît de realitatea propriu-zisă.

● Am văzut emisiunea, **Tineretul Capitalei**, marţi 12 martie, pe programul 2, de la 21,30 la 22. O emisiune variată, ambiţioasă din acest punct de vedere, în care însă s-a stat şi s-a vorbit prea mult, renunţîndu-se prea uşor la calităţile specifice, de imagine, pe care le presupune exploatarea inteligentă a aparatului de luat vederi, în favoarea microfonului filmat cu obstinaţie între cei doi (niciodată mai mulţi !) interlocutori. ● **Creatorul şi epoca sa.** De data aceasta, în emisiunea realizată de Victor Crăciun, am avut bucuria să-l vedem şi să-l ascultăm pe poetul, istoricul literar şi folcloristul Ovidiu Papadima, un eminent slujitor al culturii româneşti de-a lungul a 54 de ani de literatură publicată. Vorbind convingător despre destinul său şi al celor pe care i-a cunoscut şi iubit, între care George Călinescu („îi sînt recunoscător şi azi pentru impulsurile pe care mi le-a dat mie, ca istoric literar") profesorul Ovidiu Papadima a ilustrat cît se poate de convingător titlul emisiunii. Mai puţin ne-au plăcut unele intervenţii ale realizatorului de genul : „Uneori este bine să începem chiar cu începutul... Eu ştiu că sînteţi născut, **mi se pare** (s.n.), în Dobrogea... N-aţi observat că şi stilul poeziei dumneavoastră este mai liric ?" etc. ● Prin rubrica de şah duminicală, revista „Tribuna" a lansat un concurs de dezlegări de probleme şahiste.

Iulian Neacşu

morților

terminind cu biserica del Redentore în milurile ce înghițiseră pădurile din jurul Veneției și le făcuse cărbuni, dincolo de stîlpii Cadorei pe care era clădit fragilul oraș cu lespezile lui curate, cu acea marmură ușoară, cu toate edificiile împodobite, cu Campanila sonoră din care băteau clopote lovite cu ciocane de bronz minuite de niște sfinți rotitori ce puneau în mișcare mașinării subtile. Și toate minunile născute din carierele de piatră ale Istriei, **callii și campii** golași pe care se stingea mierea soarelui pe la patru după amiază, prin martie, cu fundamentele secrete care erau ca niște păduri ale mării, rezistînd vremii și eroziunii, **o Veneție care fusese** și dispărea în fundul secret al lagunei și era înghițită de o moarte lentă, sireată care păstra totul pentru a fi reinventat vreodată pentru alte personaje și pentru un alt timp...

Veneția ducală, Veneția leneșă, bolnăvicioasă, Veneția norilor scirocali ai lui Giambattista Tiepolo, Veneția magică a fecioarelor cu fețele ca perlele, Veneția întunecatului sînge al morților de pe mare care chemau din apele fugare, mereu cîntătoare, ca sirenele.

La sărbătoarea Redentore, Cristo Hrisoverghi îl chemase, spre seară, la San Marco, acolo unde fuseseră pe vremuri cele patru figuri. Fluviile cu care Galla Placidia ornase palatul de la Ravenna. Laguna fumega într-un fum verde, cum se iscă în orașul Dogilor de cîte ori lumina o părăsește într-o zi de vară cu ploi nesfîrșite ce ciuruie acoperișurile și oprește sborul porumbeilor care se aciuiază sub cortilurile de piatră ale galeriilor Ducalelor, torcînd amoros. Piața era spălată de valurile care treceau scundul dig de piatră și în balconul de alabastru se ivise un băiat de patrusprezece ani, îmbrăcat în hlamidă albă, cu două lumînări aprinse în mînă pe care le așezase în fața Madonei de Mozaic. Din campanilă se auzise bătaia unui ceas de seară, jos treceau grupuri de oameni cu steagurile corporațiilor, foșnind umezite în răcoarea serii. Un ultim foc al soarelui ce se scufunda în lagună ca mumia arzătoare a hoației împărătesc ce-și lăsase chipul pe vase de aur, cu ochii ei imensi și sprîncene arcuite, cum o știm din tablourile lui Nicolo Rondinelli. Era ora cînd în jurul altarului de la Parenzo se celebra imperiul aripilor, misterul paserei, ultimul ritual bizantin al Veneției, cînd în aer se aruncau porumbei și vulturi captivi ce osteneau leneș după cîteva sbateri deprinși cu prizonieratul lor aurit și sacru. Un viscol de clopote îi astupase urechile mai devreme, acum bronzul lovit cu tandrețe avea parcă o catifea dulce și semăna cu zumzetul unor albine. Feeria crepusculului se termina ca totdeauna cu un **Ave Maria** unanim, isbucnit mai întîi din bisericile apropiate, strînse parcă laolaltă de o mînă nevăzută pentru a vesti lumii Sărbătoarea morților. Cele mai frumoase glasuri ale Veneției se ridicau sub cerul schimbător al acelui amurg.

— Cred că mergem la Torcello, îi spusese Hrisoverghi, acolo-i place Lucreziei la începutul verii și mai ales să sosim noaptea, cînd toata insula este plină de luminile miilor de lumînări aprinse pe morminte. Cunoști Torcello ?

— Nu, mărturisise Hrisant, deodată mînios că nu avusese această curiozitate care l-ar fi scutit probabil de ironiile femeii pe care le ghicea dacă ținea seama de acea primire cînd se amuzase că arăta ca un cîine.

Își privise pe furiș costumul comandat la Viena, o redingotă completată cu Vatermörder, un guler înalt, cu vîrfuri ascuțite, cu o cravată vînătă pe care o înnodase după cerința manualelor ce circulau în oraș în saloanele ducilor și principilor. Înfipsese în ea un ac de aur care închipuia un vultur străpuns de o săgeată, simbol enigmatic cu care, de la sosirea sa o intrigase pe Herula Lucrezia Vimercatti. Ea nu întrebase nimic din bună creștere, spre enervarea lui Hrisant Hrisoscelu care abia așteptase să-i dea o explicație. Pantalonii lipiți de pulpe, pentru care făcuse cîteva probe, îi acopereau încălțările suple, din piele bine argăsită. De cîte ori se privea în oglindă își aducea aminte de ridicola costumație orientală pe care trebuia s-o adopte orideciteori se întorcea în țară și i se părea că ceva îl îngroapă în acest mormînt strălucitor al Veneției din care nu ar mai fi plecat, cu lumea aceea amestecată, ciudată, evropenească în care nu se vorbea grecește, turcește și ruește.

Noaptea căzuse de-a binelea, orașul era luat în stăpînire de cortegiile ce plecau spre insule în bărcile lor lungi sau rotunde, dromoane bizantine, nave ce serveau numai la ceremonii, scoase din subsolurile palatelor, reparate în grabă și date la apă, galere venețiene rămase prin muzee, dar și ele folosind în asemenea împrejurări, pline acum de lanterne și de pinze strînse în jurul catargelor pe care spînzurau schelete și capete de mort, după gustul macabru al localnicilor în acea noapte a Redentorelui, feluci maure, suple, înguste gata să se răstoarne la cea mai mică creștere a valurilor, **galease** fracese cu cîte nouă rînduri de oameni la rame, trăgînd după **sistemul alla scaloccia**, totul într-un amestec multicolor luminat de facle și fanale, un amestec de voci de bărbați care cîntau sau se strigau de pe o punte pe alta, unii desbrăcați pînă la mijloc ca vechii robi, prefăcîndu-se că repară velele, cu peruci ce le acopereau părul adevărat pentru a revela niște capete tunse chilug precum condamnații de odinioară, cu semnul înfierării desenat pe frunte. Cei cu un smoc de păr și el trucat la măsluitorii din teatrele venete, machiori și șarlatani de ocazie, purtau în jurul șoldurilor cearșafuri de în roșii, verzi sau albastre, la culoarea galerelor pe care serveau. Peste umeri, cei care nu răbdau umezeala nopții abia începute, țineau un caftan și pe cap o beretă roșie și așa-numita **gabbano**, o manta lungă de postav aspru și ieftin, și ele scoase din magaziile teatrelor. Între uriașele corăbii se învîrteau descumpănite de mișcarea valurilor iscate de înghesuiala din jur, **acaccille**, joase la apă, cu prova rotunjită, cu vele patrate sau triunghiulare, construite la Veneția în secolul al XIII-lea ca și **toridele**, mai mici decît primele, cu fundul plat, o singură punte și cu un catarg, corăbioare pentru sfinți, cum se putea vedea pe pereții lui San Marc pe mozaicuri. Convoiul era încheiat de cîteva vase mari de tipul **Rocheforte**, din cele ce fuseseră navlosite la Veneția și la Genova de către un Ludovic pentru transportul cavalerilor în cea de-a noua cruciadă, nave de expediție cu corpuri greoaie, cu prova și pupa ridicate și etrava verticală, încărcate de suprastructuri, făloase, inchipuite, lustruite, cu etambolul perpendicular pe chilă, cu castele de observație, numite în alte locuri și **cuib de corb**, cuiburi împodobite cu sculpturi de lemn ; tritoni sau sirene, cu cele două punți despărțite de spații apărate, numite **paradisuri** și unde se așezase încă de pe acum trufia princiară reprezentată de recile personaje cu care Hrisant Hrisoscelu începuse să se deprindă la reuniunile din iarna trecută ,pline de petreceri și mese nesfîrșite. Corabii de pelerini încărcate cu preoți și călugări sosiți cine știe de unde purtînd coroane de flori în jurul gîtului și învîrtind la nesfîrșit mătăniile, așezați pe bănci negeluite, dar roase de atîtea funduri pe care le suportaseră, **sabordiere** pentru transportul cailor de călărit pentru ca după serbare, Hrisant Hrisoscelu aflase că era invitat de către soțul

Desen de Sabin Șteișănuță

Herulei Lucrezia Vimercatti la o vînătoare, asta și explica de ce ea sosea singură, soțul plecînd înainte pentru a pregăti hărțagii și ciinii. Dinspre mare sosea o uriașă navă în jurul căreia roiau ca niște delfini, **panfilii și brigantine**, încărcate cu o lume veselă și cîntătoare. În apa tremurătoare, luminile șovăitoare ale faclelor roșii, galbene și chiar verzi din pricina pucioasei folosite, care făcea să explodeze artificii, cădeau bărbați beți, iute pescuiți și trași în bărci. Vele triunghiulare arabe minau mai iute unele echipaje ce le foloseau cu îndemînare, strecurîndu-se ca niște știuci. Pirați încă neîmbarcați, cu postav negru peste ochi și cap de mort la pălării se grăbeau spre punțile de lemn, alunecoase și primejdioase ce lăsau să scape pe cîte un imprudent. Scări de frînghie ridicau lăzi la bord, încărcate cu curmale și botoase sticle îngropate în rafie împletită, pline de un vin negru sau amărui de culoarea cerii vechi...

Herula Lucrezia Vimercatti sosise. Cu acea plină de cruzime atenție, Hristo o zărise într-un **Tonneau** tras de doi cai mărunți ce se opriseră la marginea pieței aglomerate și căuta în mulțime chipul lui Cristo Hrisoverghi. Birjarul conducea la pas, prudent. În spate, o servitoare tînără păzea un coș de bagaje pe care sta așezată privind amețită mulțimea din jur. Lucrezia era îmbrăcată cu o jachetă peste o fustă de catifea, cu o tocă de lutru, acoperindu-i părul roșu al perucii, parcă ghicind că așa o place el mai mult. Mîinile și le vîrîse într-un manșon în care — avea să bage de seamă asta mai tîrziu — își ascundea un săculeț de crocodil, plin de flacoane, parfumuri și carnete vieneze, cum se purta în epoca aceea. O cuvertură de Tibet îi acoperea picioarele pentru a nu simți umezeala nopții începute.

Îi recunoscu și le făcu un semn cu mîna.

— O, iată-te, îi spuse, adresîndu-i-se lui Hrisant Hrisoscelu, care își acosese jobenul de mătase și-i sărutase mîna după moda evropenească. Nu mai ai aerul de cîine plouat din seara aceea. De fapt, de ce-ai plecat atunci ? Ți-am spus ceva neplăcut ?

Ridea, în ochi i se citea un amestec de batjocură și de promisiune tandră, dacă i-ar fi plăcut vreodată, Adolescentul care aprinsese luminările în cinstea Mariei din Campanilă se retrăgea acum în bătaia clopotelor. Hrisant îi văzu chipul palid de copil crescut în mînăstiri. Lumina săracă a luminărilor tremurătoare îl prefăcuse într-un mucenic ce intra în ziduri.

— Știi unde mergem, nu ? Cristo ți-a vorbit de vînătoare ? Sper că ai un costum și o pușcă, dacă nu două, cum se obișnuiește...

Le avea. Bagajul — și-al lui și-al verișorului ei — fusese încărcat de mult pe acel vas roșu ca purpura care se legăna ușor lîngă cheiul de piatră.

— Ești cam tăcut, spusese ea, privindu-l pentru prima oară.

Era greu să reziști unei asemenea cercetări ce semăna cu prețăluirea unui obiect.

— Ascult, este cu totul altceva, scrîșnise Hrisant și-i înfruntă privirea cu ochii lui ușor asimetrici care-l făceau frumos și agresiv. De sub bordul scurt al jobenului îi scăpase o șuviță de păr, aurie.

— Ce-ai făcut toată iarna ? îl mai întrebă femeia, jucîndu-se cu o brățară și privind la vizitiul care descărca bagajele cu servitoarea ei. Acesta avea un capișon cu zurgălăi care sunau lin la cea mai mică mișcare. Îi întindea cu atenție niște lumînări lungi fetel, acele **mocoletti** ce aveau să țină loc de confetti cînd începea ceremonia sinistră a stingerii reciproce a feștilelor.

— Te-am așteptat, îi răspunse simplu, tutuind-o după obiceiul grecesc.

Cristo le arătă scările pe care trebuiau să urce. De pe puntea aglomerată se auzeau vocile unor femei care strigau la cei rămași pe cheiul de piatră. Hamalii urcau bagajele cu scripeți și în învălmășala aceea, Herula Lucrezia Vimercatti nu-i mai răspunse.

Cînd Veneția rămăsese în urmă cu luminile ei, cu acea rugă murmurată și cu corurile înăbușite de depărtarea ce creștea și lumea amestecată începu să vorbească aproape în șoaptă, o privi. Lumina fanalelor o arăta, nevie, ferindu-și fața de frigul lagunei. Jos, undeva în apă, se auzeau lopețile celorlalte ambarcațiuni mai mici, careva cînta un **Imn pentru fecioară**, ieșiseră la larg și tot acel cortegiu se transformă într-un **Triumf al Morții**. Corăbierii stăteau nemișcați la bord, toate facletle fuseseră stinse în apa sărată a mării, cuprinsă de o ciudată liniște în care coșmarul nocturn ce avea să înceapă trebuia să se desfășoare cu complicitatea tăcută a unei nopți neobișnuit de liniștite. Despre **moralitățile italiene**, cortegiile carnavalești descrînd Moartea cu toate bunătățile sale, Hrisant știa ceva din cărțile citite în lunga lui recluziune din tinerețe, dar, ciudat lucru, Sărbătoarea Redentore începea cu o teribilă rumoare înfricoșată, cu strigătele iute amuțite ale femeilor ce se simțeau deodată singure în feluci sau corăbii în prezența uriașei tăceri a mării din jur. Orice relief se pierduse, Veneția nu mai era, ultimele sale lumini fuseseră și ele înghițite de ape, se aflau undeva în larg, într-un ținut neprecis și toate acele corăbii se opriseră în întuneric, nemișcate, într-un abia simțit tangaj. Mirosea a mare și a plante putrezite, indicibilul miros al largului, cu ceva sărat și cu un iz de iod și de apă pulverizată ce se lipește de obraz ca o ceață pe care o ștergi și ea revine și-ți intră în sînge prin pori. Hrisant Hrisoscelu voia s-o vadă pe Herula Lucrezia, o știa undeva pe punte, stînd încremenită cu fața spre un orizont numai de ea văzut. Abia se zăreau stelele și ele acoperite de fîșiile pline de abur ale nopții și nimeni nu spunea nimic și toți tăceau, poate cîteva sute de oameni așteptînd ceva ce știau și el nu știa, dar care trebuie să fi fost înfricoșător din moment ce le stîrnea atîta groază. Și minutele se scurgeau în acea tăcere și nimic nu se întîmpla. „Ești aici ?" ar fi vrut să întrebe, dar rușinea îi ținea gura încleștată. Cu voința celor îndrăgostiți privi înspre locul unde ghicea că se află femeia, siluetă neagră în neagra noapte, nu știută, ghicită, acolo, sus, undeva, sub un catarg, lîngă alte siluete, aproape și foarte departe de el în același timp, gata să plece pe mare sau să fie răpită de un demon al acelei nopți fantastice.

Și-atunci dinspre portul din care plecaseră, parcă isbucnind din apele lagunei se auziră înfundat, mai întîi niște clopote dogite, încărcate parcă cu alge și bătute cu fier peste care se puseseră bandaje de cîrpe, acel sunet prevestitor al morții pe care-l aud cu adevărat numai cei ce sînt copleșiți de presentimentul sfîrșitului, Dangătul îndepărtat și răgușit al Veneției nu mai avea acea acurateță a sunetului auzit mai devreme, la amurg cînd băiatul de patrusprezece ani se șterse cu zidurile Campanilei după ce dăduse foc celor două lumînări pentru Fecioara Maria, nu mai semăna cu zumzetul de albine, avea ceva straniu și, din adîncuri, în mod ciudat, se iviră lumini ca și cînd acel cimitir de apă se pregătea de o imensă resurecție a înecaților. Înotători, cum avea să afle mai tîrziu, purtau talgere cu fosfor care păreau lanternele celor ce muriseră pe mare, o lumină metalică, ostenită, mereu dispărînd și rivindu-se din scurtele valuri ce mișcau apele în jurul corăbiilor și bărcilor. Și dangătul clopotelor crescuse ca un urlet, ca o furtună și isbea urechile celor aflați în larg și parcă din străfunduri se ridicau acum zidurile uriașe ale unei catedrale ce semăna cu biserica Redentore, dedicată răposaților și undeva, într-un amfiteatru închipuit pe ape răsări un altar cu mii de lumînări aprinse, iluzie a nopții, dar pentru el o insuportabilă realitate, ca și cînd marea scotea acum la suprafață o catedrală făcută din pereți de aer prin care se vedeau altare din piatră și imnuri acatiste însuflețite. Din gurile nevăzutelor fîntîni ale adîncurilor isbucni lumina unor oreficii ce închipuiau izbucniri artiziceşti, adevărate geizere argintii, înfricoșetoare ce devorau întunericul și în acea lumină zăriră gondolele tragice ce se îndreptau spre San Michele, insula morților creștini ce trebuiau depuși în acea noapte, cortegii tragice, cu cosciuge acoperite de flori, în mormane uriașe, omagii aduse răposaților de rang la sărbătoarea Redentore cînd se evocau cele 40 000 de victime ale **Sagrei peste**. Cineva striga cu un glas profund deasupra mării în latinește : **hodie mihi cras tibi** și de undeva i se răspundea peste ape : **memento vivere** pentru ca alt glas să curme pe cel dintîi, cu teribilul avertisment : **memento mori**. Și-atunci de pe un catarg care nu se deslușea din întunericul dens pentru că luminile lar se stinseseră, în jur rămînînd numai catedrala de aer care semăna cu San Marc (și el o copie a bisericii Sfinților Apostoli de la Bizanț) din care nu se mai vedea acum decît altarul ca un **pala d'oro**, ornamentat cu email cloasonat și pietre prețioase. Peste ape se revărsă un stol de serafimi cu zece aripi, numărul sacru al creștinilor, numărul decalogului plutind lent și căzînd în valuri cu un fîșîit teribil. Pe urmă totul fu acoperit de către vestirea unor goarne teribile, anunțînd lumii nepăsătoare, preocupate de plăceri și vicii că începe sărbătoarea morților. Și din turnurile nevăzute ale dromoanelor și galeaselor șburară lemuri, morminte ce păreau de piatră și explodau în întuneric, aruncînd schelete și oase rătăcite, iute înghițite de mîhul negru și umid de dedesubt, o adevărată răscoală a cimitirelor mării din care isbucneau, de asemenea, într-o chermeză veselă, lapidarii și osuare într-un răcnet unanim al celor din jur ce se tînguiau la vederea acelui spectacol fantomatic ce-i învăța cu prezența neîntreruptă a morții. Un vaier în care se distingeau strigăte de copii înecați, copite de cai ce băteau în tavanul ceruluí, alergînd cu capetele în jos și cu copitele pe acel pămînt al nevăzutului, un cor funebru tînguitor și, în sfîrșit, plutirea pe gondolele ascunse de întuneric a unor capele funebre în care se aprindeau acum lumînări și la capătul lor pluteau în giulgiuri albe, fantomele nenumite ale morților nenumiți. Dintr-un front nevăzut, un semicerc descris de corăbiile aflate pe mare se producea acum un asalt al celor uciși pe apă asupra celor vii din feluci și brigantine, aflați la îndemîna morții, spre groaza prefăcută a actorilor amestecați printre cei naivi ce nu mai participaseră încă la o astfel de bătălie. O agresiune teribilă îi sufoca pe cei din micile **tritonii** și femeile leșinau. În aer sburau schelete cu coase pe umeri, plutind miraculos printre atîtea catarge nevăzute, umplînd aerul de prezența Morții necruțătoare. Se auzeau țipete ca ale sugrumaților din temnițe și marșul Marilor Vînători ce culegeau viața și apa însăși începuse să miroasă a putrefacție se aflau într-o baltă stătută unde se așezaseră cumpliți arhangheli secerători. Din adîncuri înaintau acum putregaiurile marine, și ele niște plante cancroase în erecție vegetală, proliferînd amenințător sub botul rotund al felucilor și voind parcă să înghită toată acea suflare înfricoșată. Pe un catarg se scurgea într-o clepsidră uriașă nisipul timpului răsturnat în vasul transparent cu un fîșîit de rozătoare uriașă ce ciuruia urechile celor ce asistau la amarnica bufonerie. Pe mare, trecînd pe rotile sau pe patine alergau acum **Vanitățile**, niște marionete femei cu părul roșu ca perucа Herulei Lucrezia Vimercatti și el înțelese abia acum ce trebuia să-i spună acel păr fals văzut pentru prima oară lîngă fîntîna din fața bisericii **Santa Maria della Salute**, dar tăcu, nu spuse nimic, nici măcar nu o privi deși ea întorsese puțin obrazul, atît cît să-l privească, dar să-i ghicească surîsul de pe buze. Un preot ridicat în picioare se răstea spre larg, ascultat de către corăbieri cu cuvintele vechi pe care cardinalul Oliva le citea zilnic pe un șipet sculptat în formă de mormînt : **Memorare novissima tua et in aeternum non peccabis**. Începuseră acum funeraliile principiare ale celor uciși de eternitatea mării, convoaiele plecate spre San Michele se desprinseră de grosul cortegiului general care deschidea o poartă în acel amfiteatru nevăzut al nopții încărcate de ideea morții. Corurile se îndepărtau și pînă la ei se simțea mirosul funebru de luminare stinsă, de ceară topită, de putreziciune a adîncurilor și rămînea numai puritatea sărată a largului, acel gust amar, indicibil al mării. **Vanitățile** alergau și ele undeva sub zarea neagră cu rochiile multicolore, cîrpite, cu trenele vinate de lațuri ce le scufundau una cîte una în adîncuri, într-o hăcuire secretă, însoțită de strigăte de spaimă. Deasupra se auzi iar o sbatere de aripi ale unor schelete sburătoare care alergau de pe un catarg pe altul, **magini teatrale** în care se aflau adevărații acrobați ai serbării, rămînînd anonimi, dincolo de masca nopții necruțătoare. Pluteau și se aruncau în goluri, erau agățați cu cîngi nevăzute din nevăzutul mării și iar proiectați pe acel cer funebru pe care pluteau acum fantomele de silicîu aprins, niște uriașe personaje feroce, vînînd și ele ceva ce se afla deasupra mării. Tangajul corăbiilor scăzuse și vîntul sărat și iute al largului se itise ușor pentru că de undeva ieșeau zorile, lăsînd pe ape un polen spectral, translucid, o fosforescență vană. O tristețe surdă plutea pe mare. Siluete gigantice se tociseră în lumina îndecisă, giulgiurile nu mai străluceau, turnurile corăbiilor, acele **cuiburi de corb** se deslușeau, puțin cîte puțin, în picla dimineții ce se instaura pe apă. Sfîșiate de smeie ca folosiseră la ciudata mascara atîrnau printre catarge. Acel balamuc nocturn își arăta spatele nestrălucitor, acele cu care totul fusese mînțit. Panourile și paravanele erau retrase, ridicate cu scripeți pe punțile scenelor ce stăruseră pînă atunci în întunericul prielnic și oamenii ce fuseseră, astfel, amăgiți vrură cu toții să facă ceva, să strige, să îndepărteze acele bube luminoase ale fanalelor ce pluteau pe mare ca să îndepărteze coșmarul, dar nu reușiră să facă nimic decît să privească pustiul verde al mării peste care lumina aseza covorul său triumfător...

MARA NICOARĂ

Rostul tău pe lume

Alchimiștii se închideau în baloane de săpun
Și extrăgeau aur din fluturi și albăstrele
Mulți se aruncă în adîncul oglinzilor
Unde zac corăbii scufundate.
Eu nu vreau bogății și purpura gloriei
Nu vreau cu o mașină din platină să
călătoresc prin țări depărtate
Vreau să pășesc desculță prin țărina care
mă cunoaște
Să sap, să cosesc iarba și ea să cadă
Împrăștiind în pămîntul gras mii de seminte
de iarbă.
Să clădesc într-o casă fagurul zilelor.
Este greu să înveți alfabetul fericirii :
Să te bucuri că ești floare și faci seminte.

Satul

Este copt ionul de grîu, este mina mea
înflorită
Satul pe deal este foarte aproape de stele
În fiecare stea sînt turme numeroase
Ninge cu miei pe cîmpie
Carele fluturilor au roți din floarea soarelui
Ele transportă
Copiii dintr-un secol în altul
Satul este un pom verde în mijlocul
universului
Sufletul meu crește pe creangă, alb
porumbel.

Porumbul

Sub un prun înflorit doarme bunicul meu
Cel mai bun secerător din șapte sate
Eu am urmat școli, vorbesc latinește,
Dar mi-a rămas sufletul pe dealurile
inmiresmate.

Era un porumb ca o coastă de fete pe cîmp,
Noaptea se cocea la lumina stelelor.
Cînd mă plimb prin biblioteci cu file din
argilă,
De cai păscînd îmi este dor.

Fiecare crește flori unde poate
Să scriem mai multe cărți, iubiți poeți.
Sufletul să vă bată alături de holdele coapte,
Cît o inimă de români aveți.

EMILIA CĂLDĂRARU

Numai aici!

Numai aici
Vechimile sună în noi
Cu gravitatea unor corale
Numai aici
Virilitatea piraielor,
Oglindind pletoase exoduri de zimbri,
Feciorelnica ondulare-a colinelor,
Cumpănind candide, mioritice, transhumanțe;
Numai aici
Fîntînile ridică spre cer ulcioare grele
De lacrimă lină-a pămîntului,
Stîlpii de casă horesc nesfîrșit
Încinși cu brîul viței împletite,
Traiștele de fum pecetluiesc arhaic,
Lîngă răscruci, hotare și privelești;
Numai aici
Ninsoarea-nmiresmată-a salcîmului
Și nerostitele doruri
Se leagănă-n larguri de vînt;
Numai aici
Testamentul de patimă-al unui Manole
Definind inzidirile,
Frunzarele de fîsnet, tăinuind
Umbră nimbată de feți-voievezi,
În galop pe cai aripați;
Și dainele, induioșindu-se matern
La plînsul de dragoste și adorație
Al fetei de floare în poarta sărutului;
Numai aici
Pămîntul alunecat din datini,
Căruia pluguș or copilăriei noastre
Îi binecuvîntă belșugul
La fiece capăt de an;
Mucenicia tandră a tinereții noastre,
Sub ploi vijelioase ori sticloase lune;
Numai aici
Și vîrsta noastră gravă,
Cînd înșine ne sîntem demiurgii,
Cînd gesturile noastre împlinite
Sînt pledoarii fecunde
De viață și de țară;
Numai aici
Cînd coborîm în noi
Spre căruntețe demnă și-nțeleaptă
Aflăm cu bunăvoie că mîinile noastre
Au prietenugul adînc al tuturor lucrurilor;
Numai aici
Cînd coborîm în glie
Aflăm că sîntem semințele zilei de mîine
Ale acestui tărîm
Numai aici. La noi.

radio

Diverse

● De la probleme majore la amănunte necesare sau pur și simplu anecdotice, de la dezbateri grave cu adînci rezonanțe, implicații în viața noastră pînă la „Noapte bună, copii!", radioul acoperă un spațiu confundabil cu însăși viața. Pentru a asculta o emisiune (sau mai multe emisiuni) nu trebuie să ai o anume dispoziție, nu trebuie să-ți fie teamă că odată așezat lîngă aparat nu te vei mai putea ridica. Poți avea treabă, o poți face, poți să te pregătești pentru plecare, poți întreține o conversație ceea ce va fi de ascultat îți va atrage atenția. Există dimineața o astfel de emisiune, o emisiune continuă de patru ore, o emisiune făcută anume parcă pentru a te pune în rezonanță cu trepidațiile vieții, o emisiune în care știrile, muzică, radio-reportajele, informații utile, informații pitorești, și din nou muzică, ora exactă spre potrivirea ceasurilor dereglate pe timpul nopții, informații pe care le ții minte, timpul probabil pe care-l verifici uitîndu-te afară, informații pe care nu le ții minte, totul este prezentat fără complexe, adică într-un stil vecin cu causeria plăcută. O mențiune specială merită desigur Ion Ghițulescu.

● Ce s-a întîmplat la Verona? La Verona s-a întîmplat ceea ce în mod firesc se petrece cu un om normal: *singurătatea pe alte meleaguri*. Povestea Vioricăi de 28 de ani măritată mai puțin de o lună cu un italian de 50, romantic, galant aici, la noi, sărac și amator de poker acolo a stîrnit în rîndul ascultătoarelor radiomagazinului ce le este dedicat un viu interes. Scrisorile trimise transformîndu-se adesea în sincere și emoționante mărturii despre prezența dorului și a iubirii pentru meleagurile românești.

● 37% din timp omul și-l petrece pentru (sau în) somn, 38% pentru muncă, 10% pentru mese, 7% pentru transport, 8% în schimb și-l cheltuie fără rost. Concluziile: cheltuim mai mult decît avem ,ce-am fi făcînd noi cu 9% din timpul pe care-l avem la dispoziție?

● Păcatul de a fi ridicol. „Unda veselă", din ce în ce mai bună în ultima vreme, a adunat sub acest generic texte (bune) pe care le-a dramatizat, din Teodor Mazilu, N. Tăutu, D. Solomon. Deși bine prinse cu acul fin al ironiei sau al șarjei vietățile prezentate se mai pot găsi și în aer liber.

● Dovadă : birocrația îmbrăcată în halat alb de la cooperativa „Artă și precizie", așa cum ne-a arătat-o Ion Osenciuc în a sa cronică de cartier. E-o adevărată „artă" și birocrația.

● Teatrul serial de la 17.30 a avut un moment de vîrf: dramatizarea romanului lui Liviu Rebreanu „Răscoala". Inițiativă lăudabilă, eforturi considerabile. Consecventă în preocuparea sa de a dramatiza romane din literatura clasică sau contemporană, radioul și-a invitat ascultătorii la „punerea în scenă" a unui roman de ceou:„ Niște țărani" de Dinu Săraru.

● Capricioasă, ca zilele lui april, muzica ușoară continuă să se zbată între grandoare și mizerie. Ascultați din curiozitate o singură emisiune de acest gen și vă veți da seama cîte eforturi inutile se consumă pentru a alterna o piesă bună cu una foarte slabă. Există un mister în lucruri!

Constantin Stan

plastică

Tematică și măiestrie

În destule articole publicate în cadrul acestei rubrici am avut prilejul să afirm că principala carență a mai multor expoziții colective de pictură, organizate în ultima vreme, a constat în incapacitatea lor de a constitui, dintr-un ansamblu de lucrări diferit, imagini elocvente asupra fazei creatoare traversată, în acele momente, de fiecare artist, în parte. În general expozițiile tematice ne-au oferit produse care păreau a merge, pe planul tehnicii și mijloacelor, în paralel cu ceea ce știam că este specific pentru un artist și cu ceea ce intuiam, în urma analizei evoluției anterioare, că s-ar putea afla în atelierul său. Faptul acesta a fost cu atît mai evident în expozițiile care au avut un net caracter tematic sau pentru care s-au selecționat lucrări în virtutea unor criterii bine definite. Din dorința de a fi prezenți, unii artiști, printre care o parte de prim plan, au trimis în fața juriilor lucrări care nu reprezentau grăitor momentul dezbaterii interioare asupra actului creator. Rezultatul a fost, întotdeauna, în ce priveste expozițiile, un ansamblu mozaicat, de pe urma studiului căruia îți puteai face cu dificultate o imagine asupra a ceea ce se întîmplă, atît pe plan ideatic cît și pe planul tehnicilor ca atare, în pictura contemporană.

Iată, o expoziție în care lucrurile stau altfel ! **Momentul dezbaterii** despre care vorbeam pare a fi de data aceasta bine surprins și faptul ni-l ilustrează tocmai dezinvoltura cu care mulți artiști abordează o tematică precisă fără a ne da nici un moment senzația de contrafacere. Este limpede, pentru oricine vizitează expoziția din sălile Palatului Republicii Socialiste România, că o reflecție continuă asupra modalităților celor mai proprii de legare a artei de realitatea imediată și de punere a lor în corelație cu o dimensiune istorică a prezentului, a avut drept rezultat o precizare a disponibilităților, fiecărui artist. Organizarea tematicii a fost, firește, corolarul unui proces de adecvare a tehnicilor artistice, a măiestriei am putea spune. Ar fi poate exagerat să extragem, pornind de aici, judecăți cu valoare generalizatoare și să încercăm să vedem în fiecare lucrare din expoziție o mostră în întregime relevantă pentru ceea ce creează actualmente fiecare expozant ; o operă, este în globalitatea ei oricum, totdeauna mai complexă decît lasă să se vadă o parte din ea sau un fragment. Dar cînd partea, fragmentul, oferă o imagine elocventă asupra efortului general de concepție, el devine reprezentativ pentru întreaga creație a artistului. Multe dintre lucrările de la Muzeul de artă al Republicii Socialiste România merită a fi privite din acest punct de vedere, așa cum vom face în numărul viitor.

Grigore Arbore

● **Festivalul național „Cîntarea României". Faza municipală — pictură.**

muzică

Concertele pentru clavire

Anticipînd întîlnirea orchestrei „Gewandthaus" din Leipzig care ne va oferi duminică 3 și luni 4 aprilie cîteva concerte brandemburgice, miercuri 30 martie a avut loc la Sala Mică o adevărată sărbătoare muzicală : o seară a „Concertelor pentru clavire" de Bach. Sub conducerea muzicală a lui **Anatol Vieru**, care a ales dintre cele 13 lucrări pentru unul sau mai multe clavire patru dintre dovezile creării de către Bach a fecundei forme care s-a dovedit a fi concertul pentru pian, seara s-a desfășurat pe linia unui echilibru desăvîrșit. De altfel, acest echilibru este prima condiție cerută de sistematicul părinte al polifoniei și armoniei moderne, dovedindu-se, în cazul de față, mai cu seamă în dozarea opoziției timbrelor.

Orchestra de cameră, alcătuită din cîțiva tineri de valoare ai filarmonicii, a știut să epuizeze toate resursele materiei muzicale, tratînd acompaniamentul ca pe o voce distinctă, glorificînd ritmul și subliniind contrapunctul cu o vitalitate și claritate de orgă. Conlucrarea cu soliștii a decurs pe același plan al înțelegerii polifonice : vocea mai cantabilă a clavecinului (Nicolae Licareț) și cea foarte sobră, categorică, a pianului (Șerban Soreanu) — cu timbrul deosebit al marimbafoanelor (Nicolae Albulescu și Florin Diaconescu) sau al prgii electronice (Iosif Sava), au alcătuit pînă la urmă un organism complex, solicitat în fiecare fibră a structurii sale — deosebindu-se astfel clar de amalgamul unor „concerti grossi".

Temele părților a doua, cantilene acompaniate cu o ploaie de pizzicatte, au adus acea atmosferă de reculegere uniformă, lipsită de capriciu, care ne îndeamnă să ascultăm Bach pentru vindecare sufletească ; am remarcat îndeosebi răspunsurile la clavecin și pian din Concertul în do minor, prin care Nicolae Licareț și Șerban Soreanu au împletit atît de intens simțirea cu plăcerea intelectuală a polifoniei. De altfel tema puțin mirată, de întrebare pusă vieții, a primei părți — și finalul ritmic, foarte viu, s-au structurat pe același fel de răspunsuri. Mai vizibilă a devenit împletirea vocilor în Concertul pentru 3 clavire în re minor, unde unisonurile în contrast cu suprapunerile polifonice, trecînd și prin seninătatea părții a II-a, „alla Siciliana" spre fugato-ul voios din final, au încununat echilibrul pe care-l remarcam.

Datorită pătrunzătoarei conduceri muzicale, nici în Concertul în la minor pentru 4 clavire complexitatea nu a dus la lipsă de finețe, deși uneori motivele primăvăratice, repetate cu diferențiere de nuanțe, păreau amenințate de o ușoară instabilitate ritmică. Asemenea seri, menite să aducă bucurie și împăcare, se cer păstrate dincolo de aplauze într-o mai lungă lumină a amintirii.

Grete Tartler

În pregătirea conferinței naționale a scriitorilor

Aspirațiile personajului contemporan

Nu ne vom referi, în cele ce urmează, decît la eroii literari care, nutrind adînci convingeri umaniste, militează pe căi proprii, pentru aplicarea idealurilor în care cred. Aceasta este, credem, diferența specifică în zugrăvirea forțelor înaintate ale vremii noastre și putem susține, cu argumente peremptorii, că literatura actuală a înregistrat, sub acest aspect, izbînzi certe și elocvente. În locul vechii tipologii al cărei destin se sfîrșea de obicei tragic, victimă a unui context social ostil afirmării personalității umane, cea mai însemnată parte a eroilor literari contemporani, ducîndu-și existența într-un mediu diferit sub raport social și moral, au, prin însuși acest fapt, o mare șansă de realizare. Evident, nu e cazul să fim schematici, ori idilici, nu trebuie să se înțeleagă că faptele și destinul protagoniștilor literari se desfășoară linear, prin simpla raportare automată la mediul înconjurător. Dar nici nu trebuie să cădem în cealaltă eroare, tot atît de gravă, a subestimării sau ignorării contextului social în care se desfășoară evenimentele și întîmplările. Niculae Moromete din **Marele Singuratic** trăiește momente dificile, deprimante, este suspectat și înlăturat din munca pe care și-o ducea, cu pricepere, devotament și simț de răspundere. Un om ca el, care ar fi binemeritat, căci e superior celorlalți, devine victima unui fel de complot gregar obscur. Forțele tenebrelor n-au dispărut, oamenii superiori nu înving în orice împrejurare, dimpotrivă, sînt înlăturați, izolați, stigmatizați, pentru ca mediocritatea agresivă și meschină să-și facă jocul. Ce se întîmplă pînă la urmă știm. Niculae nu e singur, nu e uitat de cei care-l prețuiau și va reveni în primele rînduri ale bătăliei pentru schimbarea lumii. Un alt personaj al aceluiași autor, Călin Surupăceanu, „intrusul", suferă și el o mare decepție, spiritul său de sacrificiu pentru salvarea unui semen îi aduce, în cel mai bun caz, indiferența celor din jur iar replica eroului este disprețul, un dispreț aproape romantic, deși idealul eroului este perfect tangibil. În general, observăm că Marin Preda își construiește cărțile pe ideea conflictului între o natură superioară, sub raport moral și intelectual și restul obștei, de regulă la un nivel vădit inferior. Diferența nu este, însă, totdeauna fermă căci, mai ales în **Moromeții** sînt cîțiva țărani : Țugurlan, Cocoșilă, Dumitru lui Nae, iar dintre femei Polina, ce pot intra în competiție cu protagonistul romanului, evident în momentele în care apar, căci prezența permanentă a lui Moromete îi conferă, dintr-o dată, un ascendent asupra celorlalți. În **Delirul**, cum se știe, Dumitru lui Nae devine ținta agresiunii legionare care vedea în el un ins incomod. Nu vrem să se înțeleagă, cumva, că Ilie Moromete, ultim mohican al unei lumi care și-a trăit istoria, lumea micilor proprietari rurali, este un mesager retardatar al unor idealuri de viață perimate sau care, oricum, s-ar situa în afara umanismului contemporan al societății noastre. Autorul nu putea să-și blameze, în acest fel, personajul cel mai îndrăgit al literaturii sale. Căci, văzut îndeaproape, Ilie Moromete, deși legat economicește de vremurile vechi, este mesagerul unei înțelegeri a vieții care nu se încadrează deloc formelor instituite, prin tradiție ori legislație. De aceea și este văzut și tratat cu nedumerire ori neîncredere de către fiii săi. Bălosu și alții îl compătimesc în sinea lor căci ei sînt mai lucizi, înțeleg mai bine că gesturile de gratuitate a spiritului, la care se dedă vecinul lor, nu prea sînt adecvate momentului și poate n-au fost niciodată. Altfel spus, Moromete încearcă să sfideze o realitate care-i subminează plăcerile după care tînjește. Iar aceste plăceri sînt, se vede limpede, în primul rînd de ordin spiritual: să stea la taifas, să glumească „inteligent", să-și exercite vocația maliției. Dar aceste plăceri nu se pot satisface decît în condițiile independenței materiale, ale emancipării individului de sub tutela servituților economice care inhibă asemenea manifestări. E vorba, prin urmare, de condițiile create de o nouă structură social-economică și de aceea spuneam că acest țăran mai degrabă contemplativ decît inteligent (inteligența e considerată capacitatea de adaptare a individului la noi realități, adaptare ce nu se produce, dimpotrivă, în cazul lui Moromete) este mesagerul vremurilor noi. Evident, el nu înțelege deloc acest lucru, privind cu scepticism și chiar cu ostilitate transformările petrecute în Siliștea Gumești. Faptul că el nu cedează pînă la urmă, că se încăpățînează să-și trăiască obsesiile, parcurgînd momente de încrîncenare și de durere, demonstrează prin însăși adîncimea trăirilor, prin incapacitatea adaptării, durabilitatea lor în timp. Adaptabilitatea și spiritul tranzacțional, ca aspecte ale instinctului de conservare, teoretizate de un eseist sclipitor, sînt infirmate cu încăpățînare, de acest plugar nesocolit, dar cu o mare disponibilitate a virtuților intelectuale și morale. Această adîncime și durabilitate a convingerilor au trecut de la Ilie la Niculae Moromete și ele s-au convertit în factori puternici, decisivi, de realizare a unor vremuri noi. Încăpățînarea tatălui s-a transmis feciorului sub forma unei pasiuni a luptei pentru ameliorarea lumii în care trăim și pe care avem datoria s-o schimbăm. El reprezintă, am putea spune, permanența aspirație către satisfacția spirituală de unde superioritatea umanismului eroului.

Această paternitate fecundă se poate întîlni și la alți scriitori contemporani, de pildă la D.R. Popescu. Tică Dunărințu, acest cavaler temerar al spiritului de justiție vrea să se edifice cu privire la moartea tatălui său, un militant comunist autentic. Ideea justiției împlinite de fiu nu este însă decît un artificiu în scopul testării morale a mediului înconjurător, pentru ca, evident, să fie extirpate cangrenele morale, pentru ca organismul social să-și împlinească menirea umană. O anume impresie de gratuitate a investigațiilor privitoare la moartea lui Horia Dunărințu nu face decît să fixeze, mai îndelung, obiectivul asupra părților infestate. Și mai este încă ceva : conștiința anchetatorului, recte a autorului, că actele de culpabilitate pot avea o dublă originestarea morală a individului și coerciția mediului ori a momentului. Corecțiile aplicate ar putea, prin urmare, să fie în raport cu circumstanțele agravante ori cu cele atenuante. Dar clasificarea aceasta este extrem de dificilă, se pot comite inerente nedreptăți, de unde un adevărat coșmar al investigației. Ecourile în conștiința candidă ori culpabilizată duc spre granița în care realul fuzionează cu fantasticul, în care totul este țesut cu o ceață penetrantă, care derutează veghea spiritului iar criteriile ordonatoare se topesc într-un fluid din care, după toate probabilitățile, se va naște o nouă realitate. Purgatoriul acesta este, oricum, o alternativă împotriva repetării erorilor și nu avem nici o îndoială, acest prozator extrem de talentat, în legătură cu a cărui evoluție se manifestă o nejustificată îngrijorare la unii critici, va reuși să-și finalizeze, cu claritate, opțiunile și disponibilitățile. Cărțile scrise pînă acum nu sînt un simplu exercițiu ci un demers din cele mai grave și mai adînci din cîte cunoaștem în slujba afirmării noului umanism.

Pompiliu Marcea

Nicolae Maniu : „Constructori de baraj"

Despre idealurile tînărului scriitor

Literatura românească tînără de azi este chemată să continue tradiția noastră morală și culturală formată de-a lungul unui timp frămîntat, pe baza unui umanism specific, numit omenie, pe baza unor aspirații de viață particulară și socială, determinate de același trecut încărcat de lupte pentru independență națională și socială.

Scriitorilor tineri le revine sarcina importantă de a prelua din mera experiența morală și estetică a trecutului nostru, a literaturii universale, și de a descoperi datele mobilizatoare, morale, culturale determinate de condițiile economice și sociale ale socialismului.

Volumele tipărite pînă acum de scriitorii tineri, numeroase, s-au bucurat, cînd a fost cazul — și nu rareori — de o primire entuziastă din partea criticii și a publicului. Este un fapt de necontestat că această generație, alături de inginerii, medicii, profesorii, oamenii de știință, economiștii, alături de toți oamenii muncii care o compun, a dat primele mlădițe de valoare pentru literatură ca urmare a condițiilor create precum și datorită îndrumării atente din partea scriitorilor notorii. Indiferent de naționalitatea sa, tînărul de azi care aspiră să devină scriitor, găsește porțile larg deschise. Urmează doar ca el să facă dovada calităților sale.

Deși realizările noastre, ale scriitorilor tineri sînt de pe acum recunoscute drept notabile — și, desigur, tocmai datorită acestui fapt — trebuie să privim cu o înaltă exigență critică operele pe care le-am scris și acelea pe care ne pregătim să le încredințăm tiparului. Nu ne este permis rabatul valoric, compromisul estetic ori cel etic. Nu ne este îngăduită mulțumirea de sine și infatuarea. Trebuie să învățăm atît din experiența înaintașilor noștri, precum și din reușitele sau greșelile noastre. Trebuie să facem efortul ca fiece rînd tipărit deasupra semnăturilor noastre, să corespundă idealurilor celor mai luminoase ale omenirii. Prin reflectarea vieții din România socialistă, trebuie să facem cunoscute lumii valorile spirituale cele mai de seamă ale națiunii noastre, trebuie să găsim căile cele mai potrivite pentru ca aceste valori să-și găsească expresia artistică adecvată, capabilă să se înscrie la rang de frunte în constelațiile europene și universale ale literaturii, ale culturii.

Activitatea poeților, prozatorilor, eseiștilor, criticilor, a dramaturgilor tineri trebuie să se înscrie — și se înscrie — în coordonatele unei anume noutăți, deloc neglijabile. Cititorul contemporan așteaptă de la activitatea literară și culturală o replică artistică și culturală a realității noastre socialiste. Infuzia de nou pe care poezia, proza, eseul, teatrul, critica scrise de tineri o poate aduce în literatură, se circumscrie de bună seamă prin preocuparea pentru verosimilitate, pentru autenticitatea mesajului artistic, etic și estetic al operelor. În lirică, în narațiune, în comentariul cultural se cere o cît mai exigentă promovare a calităților artistice, adică o promovare a înaltelor calități morale naționale, preluate în rezonanță contemporană și în lumina cîștigurilor estetice și culturale a vremurilor anterioare, precum și deschiderea unor cît mai ample perspective pentru viitor. Activitatea criticilor trebuie să facă dovada intransigenței estetice, a obiectivității și a imparțialității. În îndrumarea vieții literare, critica joacă un rol important ; ea trebuie să dezvăluie cititorilor — precum și autorilor înșiși — valorile sau lipsurile mai mult sau mai puțin evidente ale operei ; diferențiat, în funcție de categoria cititorilor, să promoveze într-un mod perfect accesibil principiile unitare ale culturii socialiste, acele principii capabile să deschidă orizonturi fecunde întru sporirea vieții noastre spirituale și ridicarea nivelului cultural al tuturor oamenilor muncii.

Scriitorul tînăr, ca și toate celelalte forțe ale societății, poate și trebuie să-și dăruiască întreaga energie, întregul talent, operei de edificare a unei lumi civilizate, mai bune și mai drepte.

Anul acesta vom aniversa 30 de ani de cînd România a devenit Republică. Vom aniversa 30 de ani de cînd România a pășit [illegible] socialismului. De atunci s-a ridicat și a ajuns la maturitate, prima generație crescută în condițiile specifice ale societății socialiste românești. Noutatea acestei societăți se cere reflectată la înalți parametri calitativi și în literatură.

Stă în sarcina și în voința scriitorului tînăr să-și asume plenar responsabilitatea artistică a ilustrării vieții noastre noi, cu luminile și umbrele sale, cu idealurile individuale și colective care ne călăuzesc și ne definesc ; să militeze și să acționeze energic alături de toate forțele societății, în promovarea idealurilor noastre patriotice, de bună înțelegere cu toate națiunile lumii ; de a studia și de a înțelege realitatea trecutului nostru, de a studia și de a înțelege prezentul nostru — de a înțelege în profunzime perspectivele noastre, viitorului nostru, comunismul.

Scriitorul tînăr trebuie și poate să se înscrie cu armele sale pașnice, specifice literaturii, în primul rînd al militanților pentru umanism, să lupte pentru înțelegerea între oameni și națiuni, pentru un viitor de pace al omenirii.

Stă în sarcina și în voința scriitorului tînăr să-și manifeste pe deplin prezența, să activeze ca un cetățean conștient al lumii de azi și de mîine, să-și manifeste plenar umanismul și patriotismul.

Alexandru Papilian

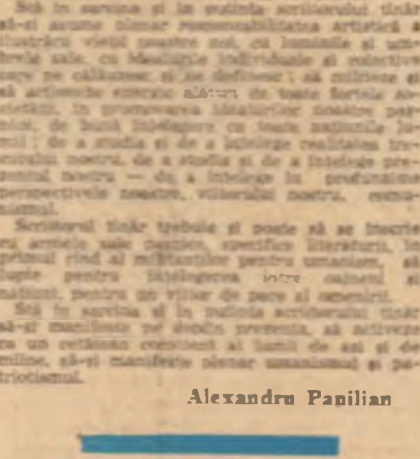

Eugen Popa : „Arătură de toamnă"

Umanismul real al societății noastre

Marx și Engels făceau observația (vezi **Circulară împotriva lui Kriege**) că **„Este, incontestabil, cu mult mai ușor să «reverși» torente de «iubire» și să perorezi despre «abnegație»** — aveau în vedere frazeologia demagogic umanitaristă n.n. — **decît să te ocupi cu dezvoltarea relațiilor reale și cu problemele practice"**. Se întrevede aici atitudinea fermă pe care au manifestat-o totdeauna dascălii proletariatului față de viziunile abstracte, moralizator-idealiste despre om, viziuni generatoare ale unui verbiaj grandilocvent — sau cum spuneau, altundeva : **„păienjenișul speculativ, brodat cu flori retorice literare și îmbibat de rouă sentimentală"**. Adevăratul umanism se verifică și se înfăptuiește numai în cadrul luptei pentru realizarea condițiilor **reale, practice** de eliberare umană.

Mi-am amintit de aceste adevăruri acum cînd cercuri dubioase de peste hotare se dedau la autentice acte de isterie verbală pe tema omului și a libertății sale, încercînd ca prin torentul frazelor răsunătoare să întunece sensul exact al noțiunilor, să mascheze conținutul real al problemelor de viață. Pentru că nu poți să nu te întrebi în fața acestor exerciții de retorică, de ce, dacă sînt într-adevăr sinceri în intențiile lor, acești vajnici campioni ai umanitarismului nu se arată revoltați de situația din țările capitaliste unde masele sînt victime ale inegalității sociale, într-o lume a nedreptății și a prăbușirilor morale, unde — așa cum recunosc mințile lucide din Occident — omul este înstrăinat de propria-i esență umană și supus dominației de fier a „unidimensionalității" (ca să folosim expresia lui Herbert Marcuse) ? În schimb, respectivii moraliști de ocazie se vădesc îngrijorați — și chiar ultragiați în ființa lor intimă — de situația din țara noastră, așadar, aici unde au fost răsturnate clasele exploatatoare, unde a dispărut exploatarea omului de către om, unde între oamenii de diferite naționalități s-au stabilit relații de deplină egalitate și colaborare, iar masele pot în chip direct să participe la treburile statului ! Nimeni nu pretinde că un proces revoluționar de o asemenea anvergură — în cadrul căruia se trece de la stadiul „preistoriei" umanității la cel al veritabilei sale **istorii** — a decurs lin, fără a se înfrînge greutăți, fără a fi corectate erori, sau că, și în prezent, nu s-ar desfășura, în forme complexe, lupta dintre nou și vechi, dar realizările celor peste trei decenii au proiectat țara noastră pe o asemenea treaptă a împlinirii existenței umane, în toate planurile, încît numele României socialiste este rostit astăzi cu respect în întreaga lume.

O dezbatere în termenii adevărului nu poate ignora aceste realități, care au forța simplei evidențe. Faptul însă că aici nu acționează o [illegible] umanismului — pentru a întrebuința o expresie utilizată de Marx și Engels, în textul citat — de „minciuni scrise cu **bunăștiință**", ne-o dovedește și contextul în care au proliferat aceste noi demonstrații de jonglerie verbală. Contextul îl cunoaștem cu toții, este cel al împrejurărilor dramatice de după groaznicul cataclism care s-a abătut asupra țării noastre. Zile triste dar și înălțătoare, în timpul cărora demnitatea și forța morală a oamenilor au impus gazetarilor și altor martori străini obiectivi, care n-au șovăit să-și exprime admirația. În chip ciudat, tocmai acei care nu mai pot să doarmă noaptea terorizați de prea multă dragoste pentru destinul omului din țara noastră s-au apucat să prezinte denaturat realitatea, nedîndu-se în lături nici de la falsuri grosolane. Prin urmare, de asta era vorba : nu de un interes mistuitor pentru problemele umanismului ci de ura de clasă a unor apologeți ai capitalismului față de caracterul **politic** al orînduirii noastre — orînduire care și-a dovedit deplina vigoare, izbutind în ceasuri de cumpănă să mobilizeze toate energiile naționale —, de o ură inumană la adresa maselor largi ale poporului care și-au manifestat în chipul cel mai concret și mai viu dragostea pentru patria lor de azi, socialistă.

Aceste manifestări de patriotism îi învenineaza cu atît mai mult pe detractorii de profesie cu cît ele se dovedesc a avea rădăcini adînci în aspirațiile neamului, încununînd lupte de secole care nu o dată au iluminat cerul istoriei naționale. Pe bună dreptate, Secretarul General al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la ședința comună a C.C. al P.C.R., Marii Adunări Naționale, Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale și a activului central de partid și de stat, explicînd exemplara comportare a cetățenilor patriei în zilele de după cutremur, evoca virtuțile morale tradiționale constituite de-a lungul istoriei, faptul că poporul nostru, exploatat și asuprit vreme îndelungată, care a dus o grea luptă pentru cucerirea independenței și suveranității naționale este astăzi stăpînul unei țări libere și în nestăvilit progres. Patria de azi este opera poporului însuși care, trecînd prin grele încercări, ce i-au amenințat, nu o dată, însăși ființa națională, a știut, cu o nobilă simplitate dar și cu îndîrjire și tărie sufletească, să-și păstreze vie încrederea în viitorul său în lume. Este ceea ce sensibilitatea trează a celor mai buni reprezentanți ai scrisului românesc a ținut să exprime în imagini inspirate — și asta dintru începuturi.

Să ne amintim de unii dintre ctitorii creației culte : Dosoftei și poemul său **Domnii Țării Moldovei** (publicat, cu adausuri inedite, acum un an, în **Manuscriptum**). Îndurerat de situația tristă a țării de atunci, el psalmodia în cuvinte smulse din adîncul inimii (despre care putem repeta cele spuse de Victor Hugo pe marginea cîntecelor poetului popular Joseph Gandragin : „nu sînt versuri : sînt lacrimi") : **„Jăcuită, prădată, stricată și arsă, / Unde cauți, te-mple jalla, cu inema arsă"**. Drept sprijin moral, pe marginea poemului, printre însemnări de cronograf, el exaltă faptele de vitejie ale lui Ștefan cel Mare împotriva vrăjmașilor Moldovei.

Dar marele Eminescu care atrăgea atenția că nu va putea fi înțeleasă, așa cum trebuie, ideea de independență națională dacă nu scuturăm colbul de pe vechile cronici și hrisoave ? Lui îi datorăm această exprimare, lapidară și sugestivă — ca un vers dăltuit în piatră — a adevărului demonstrat în multele tomuri ale istoricilor : **„Independența este suma vieții noastre istorice"**. Un adevăr pe care cel mai fidel exponent al generației eroice de la 1848, l-am numit pe Nicolae Bălcescu, îl știa, și-l rostea cu patetismu-i caracteristic, arătînd că unitatea și suveranitatea națională **„fu visarea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari, care întrupară în sine individualitatea și cugetarea poporului, spre a o manifesta lumei. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră și muriră"**. Identificarea — trup și suflet — cu istoria zbuciumată a poporului, face ca întreg panoramicul scrisului românesc să ne apară, de-a lungul vremii, ca un lanț de flăcări aprinse pe culmi, vestind primejdia și speranțele, fortificînd conștiințele, aruncînd punți de aur între trecut și viitor...

La această vatră a unor tradiții ilustre — blazonul de adîncă noblețe spirituală, al militantismului civic — au învățat generațiile de creatori ai epocii socialismului. Nu intenționez să întocmesc un bilanț, cu enumerările și aproximările de rigoare. Mă mulțumesc, pentru că l-am citat pe unul dintre primii poeți români, (Dosoftei) să-l amintesc pe cel ce-a devenit simbol al poetului tînăr : Nicolae Labiș (moartea retezîndu-i zborul creației la vîrsta de 20 de ani). Incontestabil, Labiș a stimulat la colegii săi interesul pentru răspunderile etice în fața poporului. Rememorăm și astăzi cu emoție versurile care sună ca un jurămînt al generației tinere : **„Cine din noi va muri / Înainte ca trupul să-i moară? / Cine-o să-și lepede inima-n colb / Insuportabil, de mare povară ? / Ca un vînt rău, ori ca o insultă, / Întrebarea prin rînduri trecu. / Ascultă, ascultă, ascultă ! / Noi, nu ! Niciodată ! Noi, nu !"**

Dragostea de țară va să însemne dragostea pentru patria de totdeauna, pentru patria visată de înaintași, pentru patria de azi, în al cărei chip învățăm să deslușim trăsăturile ei de mîine.

Al. Oprea

Rugă și blestem

Urmare din pag. 1

la mezat, țară și popor, numai să stea el în frunte un timp, să fie „conducător", să-și pună singur pe cap cununa „genialității", țeluri pe care le-a și realizat, cu prețul și cu jertfele cunoscute, în urma cărora țara a gemut și a plîns îndelung!...

Să-i ierte Dumnezeu pe țăranii care au fost mințiți și înșelați de partidele mai mult sau mai puțin „istorice" ; pe toți cei care au fost arestați și bătuți de jandarmi și de polițiști ; pe cei cărora li s-a luat pîinea de pe masă și vaca din bătătură ; pe cei care au fost umiliți și ofensați cu fapta sau cu vorba ; pe cei care nu au avut veacuri în șir rînd la cuvînt, ducînd cu ei în mormînt tristeți nenumărate, murind încă o dată, cînd s-au stins și au murit durerile care au rămas în urma lor !...

Să-i ierte Dumnezeu și să-i țină cu dragoste în brațe pămîntul veșnic viu al țării, înfiorat din vechi-străvechi de iubire și de compasiune ! Și să-i spulbere Dumnezeu de pe lume pe toți cei care i-au urgisit pe țărani, pe ei și pe urmașii-urmașilor lor ! Și să nu-i țină pămîntul la sînul lui, să le arunce oseminte în bătaia tuturor vînturilor ! Și să li se bage noaptea ca un șarpe în găvanele goale ale ochilor ! Și oasele lor să se prefacă în rugină și scrum, iar gîndul lor și vorba lor din urmă să cadă, prin urmași, în hăul fără fund al prostiei, ori să se zvîrcolească în scrîșnetul fără sens al nebuniei ! Să fie ei înșiși una cu nimicul și să nu li se mai audă nici măcar numele în lume, pe nicăieri !...

Să-i ierte Dumnezeu pe țărani și pe muncitori, pe toți cei care au muncit și au murit pentru această țară, — și să-i spulbere Dumnezeu de peste tot pe cei care au înșelat și au mințit această țară ; pe cei care au vîndut-o și au trădat-o, indiferent cui, indiferent cînd ; pe cei ce au denigrat-o și o denigrează, cu o ură exactă în intensitatea ei cu plata pe care o primesc ; pe cei care n-au iubit și nu iubesc cu sinceritate această țară de dor și de vis ; pe cei care ar vrea să scarbă și sufletul din ea, s-o îngroape pentru totdeauna în uitare ; pe cei ce se prostituează pentru bani sau din simplă și orbească hăbăuceală ; pe toți cei care au uitat de obîrșii, indiferent ce hram poartă ei și ce pămînt calcă în picioare...

Dumnezeu să-i bată și să-i spulbere de pe lume pe cei care l-au ucis mișelește pe temerarul și neliniștitul Nicolae Iorga, pe ei și pe urmașii urmașilor lor ; pe toți cei care le-au fost și le sînt frați de gînd și de cuvînt ; pe toți cei care s-au hrănit și se hrănesc cu ură și cu vrăjmășie, răspîndind în lume ură și vrăjmășie ; pe cei ce îi dușmănesc de moarte pe arabi, pentru că sînt arabi ; pe cei ce îi desconsideră pe negri, pentru că sînt negri ; pe cei ce i-au prigonit și îi prigonesc pe evrei, pentru că sînt evrei ; pe cei ce își închipuie că nația din care fac ei parte este superioară tuturor celorlalte nații, avînd drepturi absolute asupra lor ; pe toți cei care nu pot trăi dacă nu strică relațiile dintre oameni și dintre popoare ; pe convertitorii de conștiințe și pe cotropitorii de țări și de liniști, pe ei și pe urmașii urmașilor lor !...

Și să înflorească în lume, în lumea de azi și în cea de mîine, floarea păcii și a bucuriei, să triumfe munca și cinstea peste tot, — acesta fiind gîndul cel mai profund și mai curat al țării mele, țară a socialismului victorios și izbăvitor, care a meritat și merită, cu prisosință, stima și iubirea întregii lumi, ea însăși oferind lumii iubire și stimă !

Instigatorii

Urmare din pag. 1

mocnit sub cenușă, ale fascismului. Și nu ne pot decît întrista și îngrijora faptele fasciștilor și neofasciștilor din Italia ori din America al căror ecou răzbește prin presă pînă la noi. Și nu putem decît condamna oficinele de propagandă din Occident, subvenționate de serviciile de spionaj ce operează contrar înțelegerii de la Helsinki.

Doar că popoarele lumii nu mai sînt aceleași ca mentalitate. Cum au fost înainte de victoria din 9 mai 1944. Nici un om conștient și cinstit nu poate dori o a treia conflagrație mondială, care ar putea aduce dezastre cu efecte imprevizibile pe capul omenirii. Dar oameni de afaceri care să urmărească profituri fabuloase cu orice preț există, așa cum o dovedește cursa nebunească a înarmărilor, în timp ce se desfășoară dialogul dezarmării generale și mai ales a celei nucleare. Mai cu seamă tinerelor generații trebuie să li se deschidă ochii asupra primejdiei ce ar putea fi fatală, pentru că îndeosebi tinerele generații își varsă sîngele și-și sacrifică viața în războaie, în loc să se dezvolte în munca liberă și rodnică într-o lume dreaptă și mai bună.

Instigatorii din umbră sînt oamenii de afaceri, capitaliștii și imperialiștii. Dar purtătorii făcliei incendiare, asasinii și răpitorii de oameni și copii sînt fasciștii și neofasciștii de toate nuanțele. Iar ca să-și întărească organizațiile pornite pe nelegiuiri abominabile, cheamă în ajutor umbrele precursorilor lor fioroși, în frunte cu Adolf Hitler, dictatorul „cu degetele pline de sînge", cum era numit. Numele lor însă nu trebuie despărțit de al marilor financiari și industriași de ieri, care l-au susținut, și al celor de azi ce vor să continue același drum.

Aceia din generația mea, care au văzut două războaie mondiale și au cunoscut, în afară de cruzimile acestora, cărțile de propagandă ce ațîțau spiritele, știu cartea „Mein Kampf" (Lupta mea) a celui mai sîngeros fascist, Adolf Hitler. „Lupta lui" a dus la sinuciderea dictatorului ce se voia stăpînul lumii și a cauzat moartea a zeci de milioane de oameni, între care și sute de mii de români, ostași ori internați în lagăre de concentrare. Dar pînă la actul de lașitate al sinuciderii sale, cînd Berlinul n-avea alt drum decît al capitulării fără condiții, suferințele umane și distrugerile s-au acumulat în cantități și forme inimaginabile, încă necuprinse în întregime de mintea omenească. Hitlerismul a fost un furuncul, care n-a putut fi, se vede treaba, distrus în germene, și astăzi face pui. Nu trebuie pierdut din vedere cine alimentează acești pui : capitalismul și imperialismul. Această categorie de oameni nu țin nici la naționalitate, nici la patrie — ei să cîștige și să-și sporească venitul și capitalul, fie și cu prețul sîngelui popoarelor și vieții a milioane de oameni. Îmi aduc aminte cum la Oswieczim (Auschwitz) în Polonia, unde a fost unul din cele mai cumplite lagăre de concentrare, am văzut în muzeul cu tragice vestigii ale jertfelor de vieți omenești lichidate, am văzut cutiile de „Cyclon" ce conțineau ucigașul gaz pentru cei ce erau introduși cu muzică clasică în camerele speciale, în laboratoarele morții, sub pretextul de a se „îmbăia". Aceste cutii erau de proveniență industrială britanică, livrate în plin război dușmanului poporului englez și al întregii omeniri. Peste fronturile sîngerînde, capitaliștii din tabere adverse își întindeau mîna. Ce interesau viețile omenești ! Afacerile să meargă ! Aceiași afaceriști sinistri, împreună cu lupii, care-și vor fi schimbat părul, dar năravul ba, ațîță iar spiritele, ca să împingă bande criminale pe drumurile fascismului, pardosite odată cu cadavre și mînjite cu sînge omenesc nevinovat.

Poporul nostru, români ca și toate naționalitățile conlocuitoare, în strînsă unitate și solidaritate în jurul P.C.R., își cunoaște menirea istorică în rîndul statelor socialiste și a tuturor popoarelor iubitoare de pace, bună înțelegere și prosperitate pe plan național și internațional ; ca atare va apăra pacea și cuceririle sale revoluționare, ale regimului nostru socialist. Iar fascismul ca și reacțiunea în general, care în România nu pot și nu vor germina, sînt priviți de el ca dușmani, sub orice mască s-ar ascunde și oriunde își duc nefastele acțiuni.

De altfel, cei care trag nădejdi și merg pe urmele sîngeroase ale fascismului ar fi bine să-și amintească de sfîrșitul rușinos al lui Hitler și al lui Mussolini, ca să amintesc numai capii, și de marea victorie împotriva fascismului, victoria de fapt a omenirii, a omeniei asupra neomeniei ce amenința omenirea și civilizația ei multimilenară cu groaznice pierderi și poate cu pieirea, în orice caz cu înrobirea celor mulți de către cei ce se considerau stăpînii unui popor de „stăpîni", trimiși să distrugă pe cei de alt neam ori să moară. Au distrus mult și au murit mulți. Iar pînă la urmă au fost înfrînți. Pe cei ce le-ar urma pilda îi așteaptă aceeași soartă.

Poporul nostru a dovedit de atîtea ori că știe să lupte pentru dreptatea sa și să învingă. Iar cuceririle noastre clădite pe străvechi tradiții ale omenirii, le apărăm cu fermitate pe drumul socialismului către comunism.

atelier literar

poșta redacției

M. L. CODRIN : Progres vizibil, în limpezime și echilibru, în profunzime, sobrietate și proprietatea expresiei : „Nostalgie", „Penuria", „Record", „Nisipul și cenușa" (încă tulbure, evazivă), „Trecere", „N-am știut", „Tandrometru". Poate că registrul tematic ar mai putea fi extins, cu foloase de tot felul...

V. CROITORU : Lucrurile tind să se instaleze în suprafață, într-o simplă manevră de cuvinte (care se cam repetă, sugerind sărăcie, precaritate), spre o monotonă retetă manieristă, care nu prea mai angajează un adevărat suflu liric, rezonanțe și răsfringeri. Ceva mai bine, „Visul visului". Nu știm cîtă dreptate aveți în cele spuse în scrisoare ; uneori, muzica poate înlesni apropierea poeziei de un cerc mai larg de auditori (care, altminteri, o intîlnesc mai rar sau chiar deloc), ceea ce poate însemna un cîștig de ambele părți. Firește, depinde și de calitatea muzicii și de alte cîteva lucruri...

I. ZAVERA : Din ultimele plicuri, „Poezia din adîncuri", „Tulburătorul adevăr", „Ce mi-a rămas", „Memento".

I. MONORAN : Se pare că într-adevăr e cazul să avem încredere în dv., cum ne cereți. Dar nu pentru că sînteți „un buldozer prăbușit într-un lac care se cutremură ca un taur lichid" (metaforă-caracterizare cu un aer cam tantos și floros, de tip „sorcovă", adică de un gust discutabil), ci pentru că versurile dv. adeveresc existența unui talent real, chiar dacă, deocamdată, nițel cam învălmășit și tulbure, nesigur și disproporționat în gesticulația metaforică. În căutarea efectelor „tari", etc. („Am fost un trup", „Umbrele copacilor", „Țeapăn și absent", „Sînt aici"), etc. Așteptăm vești din ce în ce mai bune.

ȘT. DOBRE : Stăruie aceleași metehne și lipsuri de care am mai vorbit (și pe care nu le putem repeta pe larg de fiecare dată). În ce privește problema **ciornă-bruion**, vă lăsăm să căutați dv. nuanțele, oricît de subtile, dacă socotiți că vă pot oferi un cît de mic punct de sprijin în încercarea de a ajunge la adevărata poezie.

ANCA PAVELIUC : Nițel cam răvășită și tulbure, un pic neglijentă în unele formulări, dar niște semne de perspectivă par să nu lipsească. Vom vedea.

ILION IERONIM : „Nu intenționez — ne spuneți — să devin scriitor profesionist, conștient fiind de faptul că această specie este pe cale de dispariție". Nu știm pe ce date, calcule sau „intuiții" se bazează strania dv. profeție, dar, pînă una-alta — după umila noastră opinie — în ce privește aspirațiile și încercările în domeniul literar (pe care le nutriți și practicați și dv.), ele nu au și nu pot avea alt model și criteriu decît operele de frunte pe care le-au scris și le scriu (încă !) reprezentanții „speciei" pomenite. (E mai mult ca sigur că aceste opere își vor păstra acest rol — și nu numai în acesta — și în eventualitatea că profeția dv. ar fi să se împlinească). Nu vă temeți, deci, să aspirați la condiția de scriitor profesionist, dar să nu vă imaginați nici o clipă că e ușor de atins și grozav de confortabilă. Deocamdată, e adevărat, paginile dv. de proză nu par să vă expună primejdiei de a intra în această specie de cale de dispariție... Dar, nu se știe niciodată !...

A. S. DIGA : Cîteva din pagini par să treacă spre o elaborare trudnică, greoaie, livresc-convențională. Altele merg pe făgașul obișnuit, tinzînd spre un plus de pondere și substanță („Altfel", „Heraldica", „Recuperarea").

A. DUMITRAȘCU : Nu vă plac — ziceți — poeții „care scriu după lecturi". N-am auzit încă să se fi formulat undeva o preferință pentru asemenea poeți (dacă pot fi numiți poeți !...). Deci, o problemă care nu se pune. Se pune, în schimb, cu o îndreptățire prioritară, o altă problemă : aceea a poeților (dacă pot fi numiți poeți !...) care scriu **înainte** de orice lectură sau **după** prea puțină lectură ! Cine are urechi de auzit...

LUCY : Pare să fie o adiere lirică, pe ici pe colo (de pildă, în „Această sfîntă rostire"). Să vedem ce mai urmează.

Ion Stupina, Dan Florian, Florin Anton Buga, Dan Emilian Roșca, Virgil Gălățeanu, N. Bradea, E. Cozeanu, Rosu Teodor : Nimic nou !

Doina Cotescu, Sebestyen Paul, Mercantes, Maria George (ceva, în „Torente"), **Liana Potîrcă, Mihaela Nițu, Un mic grup de la o statie de calcul, Ion Dan** (ceva, în „Ce bine ar fi"), **Petcu Ilie, Minea Marian, Muntean Iosif, Teleanu Cristina, Mihai Rogobete** („Arsita", „Zidul"), **Liviu Papescu, Al. Modrea, Bogdan Vasile Dan, Vrancea, Cornelia Balan-Raicu, Lucian Vănică, Zaharia Vasile, Mihai Adrian Gusty, Vanda Apostol, Nuliu Reta, Rodica Hristea, Savu Florica, A. Banciu, Jean Moro, Alberi Tiereanu, Badea Maria, I. Brie :** Încercări de nivel modest, fără calități deosebite.

Geo Dumitrescu

Război

Se-ntinde cerul să se rupă,
crapă focul soarelui în raze,
dimineața e atît de abruptă —
promotoriu într-o mare.

Zboară sutele de păsări
din cuib spre locul lor de pradă,
pe cer și porumbelul păcii s-arată
cu ramură bolnavă...

Numai în noaptea tranșeelor,
neluminată de steaua polară,
și-n visul nins al soldaților
porumbelul are culoarea
albă.

FRANCISKO KOCSIS

Levitație în parc

o după amiază calmă
în care să uit de trupul meu
și de întîmplările sale
mersul să fie plutire
din goana după hrană
să știu doar plete-n vînt
cuvîntul să fie tăcere salzoasă
și eu atîta să fiu
ouz și privire nobile simțuri
creier liber în lumina caldă
crescută după ploaie
din frunze suspendate-n vid.

FLORIANA TEI

Vis cu cai

Mă bintuie o boală cludată, o boală
cu nume de stea, o boală din pulberi
de astru
o boală cu miros de Sinziene, tîrziu
lingă un brad fulgerat de noapte
mi-am lăsat copilăria, himerele și visele
dor mai ales caii, cai albi și cai negri
cai strălucind coborîtori din noapte
îi cunosc după urma copitei călcată în iarbă
după freamătul crupei, după mirosul
sudorii din tăpșan, zbuciumul picioarelor
în apa din lunci, caii bulucindu-se
înspre zi, înspre o zi fără de întoarcere
Caii mei sînt peți sau sînt stele
sînt copertă de carte și sînt grîu sau
sînt consoane undeva fără importanță,
caii mei coborîtori din lună, cai albi
și cai negri urma lor stăruie în mine
ca o boală mă bintuie și mă inundă
o boală cludată
caii mei, copilăria...

VICTOR CROITORU

Pete de culoare

Cerneala vărsată
a inecat orgoliu,
invidie, amărăciune

cerneala vărsată
ascunde pierderea
ireparabilă a speranței
ascunde linii perfecte,
perspective greșite, cuvinte

cerneala vărsată
martorul acuzării
te apără de eternitate
și vîntul te ajută
usucă întinde mareea violetă
se face singur făptaș
nevăzut, de neîncătușat.

VIORICA IONESCU

Eugen Crăciun : „Anotimpurile"

Există

Există în cuvinte un nesfîrșit viitor,
aici îți poți ridica fruntea
pînă la cea mai neașteptată apropiere de tine,
aici e îngăduit să strigi și să aștepți;
e atît spațiu
copii gîngurind se-aud venind spre patrie,
curat soarele năvălește
în lanuri frăgezind aerul
limpede, limpede ierburile
te-ndrumă în apa zorilor,
mătasea aceea aurie ce acoperă munții
și apele
e speranța noastră
sprintenă stare a inimii
în care lumina rămîne cu ochii deschiși,
e mai greu cînd prin cuvintele tale
a trecut un poem și le-a luat aripile,
trebuie să fii pasăre,
e mai greu noaptea
cînd copiii lumii dorm
și tu trebuie să umbli printre cuvinte
travestit în copil.

V. PETRESCU-MARGEAN

Însemnări despre lucruri

Nu toți au curajul de-a privi
în ochi, un fir de iarbă
nașterea lui obscură visează
cuiburi de vulturi
lumina mereu adormită pe-un scaun
animal de pradă rotund
fără să știe cîtă dragoste
plutește prin lucruri.
fulgerul clipei sfîșie pielea
roză a copilului
și pînă tîrziu algele mării
curg prin gînduri;
în centrul orașelor monumentul
unui suris,
din flecare bucurie rumegușul
ars pînă la capăt.
stau de vorbă cu o aripă de fluture
dincoace de fereastră crește un zid
prin el trec mîinile
mele transparente
și niciodată singur atîta timp
cît cuvintele
n-au învățat să moară.

VALERIU PRUTEANU

Cresc poemul

Încep cu așezarea pruncului gol
Pe țărîna curată
Cu ridicarea lui și trecerea
Pentru înălțarea deasupra capului
În respirația solară...
Cu țipătul vieții — adevăr
Al pămîntului
Al aerului
Și al apei
Continui atent
Rotindu-mi privirea și alergînd
Încercîndu-mi auzul pentru cuvintele vechi
Zvonitoare a ceea ce rar
Ne a dat s-ascultăm...
Și — mai ales — renunțînd...
Fiecare amănunt rostuit cu migală
Fiecare parte cu singele ei
Fiecare formă cu cîntul ei
Fără a uita gustul sudorei și al oboselii
Fără a uita lumina rodului împlinit;
Îmi cresc poemul
simplu și adevărat
Așa cum mi-aș construi o casă.

MIHAI MODON

Vitalismul candorii

Urmare din pag. 1

se definește ca innobilare a patimii, cuvîntul trecînd cerul în sînge — „Căci poeziei eu i-am fost promis / Cu sîngele albastru în derivă" (**Promisiune**). **Elegiile** continuă tonul și tematica **Invocației**, dar dacă suavitatea și prospețimea simțirii se diminuează, în schimb imaginile se cristalizează rapid și au o reală percutanță. Aici, candoarea demonică — dacă putem spune astfel — sporește, cîștigînd și zone specifice diafanului revelator — lacrima și oglinda iau locul cumpenei, iar floarea de măr devine mai mult emblemă a fructului oprit, decît a curăției cum era la început. Tema sanguinității, cu tot ce se leagă de ea, aduce o candoare îmbibată de vitalism, deliberat interiorizat ori involuntar exteriorizat.

Însă, ca să înțelegem chipul „nou" al lirismului lui M. Dinescu, cel din **Proprietarul de poduri**, trebuie să privim celelalte volume din celălalt punct de vedere — cel al **vitalismului candorii**.

Un semn de echilibru între cele două impulsuri (vitalitate și candoare) era la început witzul, un text important aici fiind **Bal transparent** („Domnul sînge începu să sară-n-tr-un picior", etc). Witzul era nu atît o excrescență de natură sorescană, să zicem (ca în **Batem cerul** sau **Absurd sublim**), cît în tonul de ironie filosofică, de bufon shakespearian din poeme ca **Mingii o rază** și, mai ales, în poza demonică, de esență rimbaudiană. Despre Rimbaud s-a vorbit în cazul lui M. Dinescu ; nu avem însă de-a face cu o simplă influență, ci cu o recunoaștere. Uneori s-au accentuat excesiv teribilismul juvenil al poetului, savoarea detaliilor crude, uitîndu-se faptul că „estetica urîtului" nu este decît o revelare — prin contrast — a frumosului. De înțelegerea acestui lucru depinde înțelegerea **Proprietarului de poduri**. Aceasta fiindcă, în cărțile anterioare, poza teribilă (folosim cuvîntul fără nuanță peiorativă), chipul deliberat demonic apărea cu atîta ostentație, atît de socant, încît era vizibil un joc de esență superioară. Extremele se ating și extazul carnal este egal în ultima analiză cu cel ideal. Eminesciana pășire eterică din **Atît de fragedă** devine la M. Dinescu, ostentativ, „sub pașii tăi cad viermii în extaz" (**Cînd trec**), iar oximoronul, atît de iubit de Baudelaire, apare frecvent („vin îngerii la fagurii de fiere", „un mort trandafiriu", „hrubele din soare", „dulce putrezire", „stîrvule dulce", fără a mai vorbi de **Balada cavalerului căzut pe spate**, imagine răsfrîntă a faimosului **Dormeur du val**). La fel, conștiența faptului că lumina nu poate **izbucni** decît din beznă, conștiință care l-a preocupat și pe Blaga („Nu știi că numa-n lacuri cu noroi pe fund cresc nuferi") apare și la M. Dinescu („Din mizga lumii iată, prind nuferi siderali").

Proprietarul de poduri dezvoltă, această latură și explozia urmează imploziei. Unda de ironie de la început se amplifică acum și cochetarea cu demonia, să-i zicem, lautreamontescă se anunță a deveni condiție esențială. Indiferent dacă rămînem cu nostalgia **Elegiilor de cînd eram mai tînăr**, trebuie să încercăm a surprinde nota de originalitate și valoare a **Proprietarului de poduri**.

Însemnînd în jurul numelui lui M. Dinescu formula de poezie de **atitudine**, folosim un concept pasibil de multiple înțelegeri. În cazul de de față nu putem detecta o atitudine în genul lui Neruda ori Gullien, ci mai degrabă în genul lui Daylan Thomas sau Ginsberg.

De ce **Proprietarul de poduri** și de ce stampa **europene**. Excepționala ilustrare a copertei, aparținînd lui Florin Pucă, ne ajută (lucru rar) la descifrarea acestei poezii : un om (chipul „clasic" al lui Pucă) privind liniștit un fluviu de scaune deșelate, curgînd în devălmășie, oprite o clipă din destrămarea iremediabilă și căscînd un ochi gol, dar atoateștiutor. Metaforizînd, acest ochi poate fi poezia, care se deschide pe fața unui secol triumfător, dar surpat de contradicții. Curgerea este un hohot, în care toate obsesiile veacului se adună, colectîndu-se în imagini de-a dreptul sufocante. **Tînăr într-un oraș occidental** cumulează temele volumului, punînd ca într-o arcă a potopului — tehnocrația („le mai rămîne. Doamne, mașinilor să plîngă") ateismul devenit credință absurdă („un scaun să detune o predică adîncă") automatismul gesturilor și sentimentelor („femei automate să pilpîie exact") falsificarea („să cadă nori sintetici"), oftilirea purității („am văzut în cimitirul de mașini îngerul plîngînd"). Călător într-o lume haotică, într-un occident a cărui stare esențială este devălmășia — forma de protest a poetului este tocmai asumarea integrală a realității — „să-ți tragi realitatea pe piept ca o cămașă / pînă au să-asude în piete statuile de ghips / să vezi cum libertatea îmbătrînită-n fașă / e îndopată zilnic cu — același lapte fix". Poetul colectînd obsesiile lumii-proprietari de poduri, custodele mucegaiului, singurul care ține trează lampa în noaptea pînzelor de pînjenjen, „Stampele europene" sînt mucede, dar, ca la Baudelaire, mucegaiul luminează.

Vitalitatea lui M. Dinescu este debordantă, dar, chiar sub strigătele uneori stridente ale acestei poezii, se aude un germăt indurerat, țîșit dintr-o dată din sine, elegiacul invocîndu-se nimănui invocă acum — tot prin sine-o lume deslinată. Nu poezia în sine este invenînată, deși retorica ei înseamnă o astfel de condiție, ci realitatea pe care o îmbracă „pe piept ca o cămașă". Astfel, „trandafirul nu mai are miros / în schimb el poate toca un kilogram de carne" (**Schimbarea la față**), iar arta apare acum ca „mașinăria de curățat cartofi", **Proprietarul de poduri** avînd aceeași condiție cu ironia lui M. Sorescu (deși cei doi poeți sînt total diferiți, firește) — nu o ironie demolantă, ci una care distruge pentru a reconstrui, după cum bine observa E. Simion. Veninul acestui volum nu este o jubilație demonică, teribilul fiind mască a suavului. De aici amploarea pe care o capătă în volum **actorul**, falsa **hufonerie** (ex — **Dialog planetar**). Poetul se plimbă acum prin secolul „abatoarelor cîntecului" (**Apoteoza orbilor**), starea lui de a fi este cea a regelui — bufon, nebun — înțelept. „proprietar pe vorbe și rege pe nimic" / o „timplă de aur într-un vagon rănit", un „proprietar de poduri".

Din volumele anterioare, Mircea Dinescu nu mai păstrează decît frînturi, de pildă semnificația oximoronului („feericul dezastru", „porți viermele în palmă ca pe-un inel de preț", etc). Iubirea rămîne același narcisism ; specific pentru M. Dinescu fiind autocontemplarea în celălalt (de ex. „am auzit în tine curgînd sîngele meu"). În schimb, se caută mereu amestecul îndoielii cu certitudinea, amestec simțit ca o virtute fertilă poetic. Un lucru este sigur : **Invocație nimănui** și **Elegii de cînd eram mai tînăr** propuneau un univers cu o structură coerentă, în timp ce **Proprietarul de poduri** indică o ruptură, efect al unei revolte interioare. Dinamismul ascuns de pînă acum, tremurul adesea învăluit încantativ — explodează acum și retorica ultimului volum țintește instalarea unei armonii prin disarmonie („lumii i-ai pune lipitori să zburde"). Este deja un semn de putere spirituală și nu rămîne să vedem decît în ce direcție se va manifesta aceasta.

Fără a putea opta, deocamdată, în favoarea candorii pasive sau a vitalității debordante, Mircea Dinescu pare a fi poetul care întinde o mînă în umbră și alta în lumină, cuvîntînd locul de intersectare a acestora.

cultura românească în lume

● **REVISTA SOVIETICĂ Voprosi literaturi** a organizat o dezbatere cu tema **Viață, creație, realism**, la care au participat criticii români Gabriel Dimisianu, Aurel Martin, Ion Ianoși și Dan Hăulică. Ei au expus puncte de vedere elaborate pe baza experienței de creație românești, trecînd în revistă unele contribuții ale literaturii noastre de azi la tratarea temelor abordate. Au fost, de asemenea, vizitate redacțiile principalelor reviste literare, prilejuind un schimb liber de opinii cu privire la posibilitatea lărgirii colaborării dintre scriitorii români și cei sovietici.

● **ȚARA NOASTRĂ** a participat la Tîrgul internațional de carte pentru copii de la Bologna, între 1 și 4 aprilie. Au fost expuse peste 200 de volume în standurile consacrate edituriilor „Ion Creangă", „Albatros" și altele, bucurîndu-se de o atenție deosebită din partea gazdelor și a publicului.

● **FRANCESCO AMODEI ȘI FRANCO SONTANI** au inaugurat expoziția **Arta populară în România**, deschisă la Florența sub auspiciile Asociației italiene pentru raporturi culturale și științifice cu România. Cele două personalități florentine au lansat cu acest prilej volumul **România**, apărut la Casa de editură **Il Calendario** din Milano.

● **REVISTA Lumina**, care apare în limba română în R. S. F. Iugoslavia, publică în numărul său din martie a.c. poeme de Ana Blandiana, Nina Cassian și Ileana Mălancioiu, precum și articolul lui Șerban Cioculescu, **Eroica la Eminescu**. O mențiune aparte se cuvine opiniilor incitante din interviul acordat de Constantin Țoiu și fragmentului din **Galeria cu viță sălbatică**.

● **LA FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL CĂRȚII ȘI DISCULUI** de la Lisabona, țara noastră a participat cu un stand amplu de cărți, albume de artă și discuri. A fost prezentată cartea lui Antunes Ferreira, trimisul special la București al ziarului „Diario de Noticias" : **România — numai pămîntul s-a cutremurat**, consacrată evenimentelor ce au urmat cataclismului de la 4 martie, activității neobosite a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru înlăturarea urmărilor seismului. Veniturile realizate din difuzarea cărții în zilele de 6—7 aprilie vor fi depuse în Contul omenirii.

„Cu bună și bucuroasă prețuire"

Urmare din pag. 1

pezimea expresiei sau încărcătura barocă, prolixă, tot ceea ce însoțește inceputurile pînă ce exercițiul, munca neostenită va înlătura sau va adînci — sub aripa inspirației — le-am receptat cu „bună și bucuroasă prețuire".

Am asistat la debutul Constanței Buzea. *O elevă de liceu, puțin speriată de afluența celor care o ascultau la ședința cenaclului, de concluziile încurajatoare, care s-au confirmat atît de plenar. Mi-a devenit prietenă, fără a-i fi vorbit vreodată. Am așezat-o în această ipostază lîngă autoarea unei scurte proze apărută mai înainte în revista* Luceafărul *(cred). Creiona o adolescentă aflată pe malul unui riu unde femei spălau rufe. Călca apa cu tălpile, vibrînd de cele ce presimțea a veni. Nu-mi amintesc exact subiectul, dar nu acest lucru e important. Important e că citind acea scurtă schiță semnată* Sânziana Pop, *am avut revelația unui talent. Mi-am propus să mă verific dacă am greșit. N-am greșit. I-am urmărit debutul, volumele și toate mi-au întărit prietenia suscitată, fără a o cunoaște personal decît mult mai tîrziu.*

De curînd mi-a devenit prietenă o adolescentă. Un text apărut într-o revistă mi-a relevat apariția unei viitoare prozatoare, prin știința conducerii unei analize psihologice, prin crearea unui univers plin de misterioase vibrații, prin știința conducerii unui fin joc psihologic al personajelor. Numele : Ingrid Fulga.

Și lista continuă. Înainte cu cîțiva ani, mi-a pășit pragul un tînăr cu chipul curat, cu ochi scînteind inteligent, timid, blajin, dar știind bine ceea ce venise [illegible] *ceară. Un interviu. Viitorul poet,* Dorin Tudoran *s-a descurcat cu abilă profesionalitate într-un domeniu în care începuse să ucenicească. I-am urmărit ascensiunea pe drumul pe care și l-a ales, receptînd „cu bună și bucuroasă prețuire" izbînzile în gazetărie și izbînzile în poezie. „Auzi cum vine noaptea pe senile / Rărind copacii gemeni peste zi / Se vede frîgul coborînd din frunze / Ascult lumina cum nu poate fi".*

Îl socotesc și pe el tînărul meu prieten.

Prietenia mea pentru Ioana Diaconescu, *a pornit, nu de la cunoașterea poeziei sale, ci de la ea însăși. S-a întîmplat să ne aflăm în cadrul mirific al mării și să descopăr zi cu zi poeta, prin manifestările ei cotidiene. Părea cînd o fee răsărită din soare, cînd o fee răsărită din apa mării. Întreaga ei ființă transmitea un clocot de sensualitate și calligrafie, o plămădă ieșită din comun, suscitîndu-mi dorința de a-i cunoaște versurile. Și le-am cunoscut : „În nemișcare ori cîne mă poate confunda / Cu o statuie crescută din nemărginire / Cu o statuie ce n-are loc în sus / Încît privită din ori care parte / Întunecă tot orizontul și apune / Odată cu fiecare moarte".*

Și prietenia mea s-a întărit, cînd am auzit-o recitindu-și versurile. Am ascultat-o cu „bucuroasă prețuire" deslușirea sensurilor poetice prin rostirea lor cu inteligență stăpînire a glasului, creînd momente tensionale prin pauzele grăitoare, prin gravitatea cu care rostea fiecare stih.

Ana Blandiana *și* Romulus Rusan *mi-au devenit prieteni, pe cînd se aflau la Cluj. Debutul lor m-a făcut să le urmăresc creșterea. I-am văzut la conferința scriitorilor de mai acum cîțiva ani. Doi tineri uluiți de Capitală, de cei ce se aflau împrejur, proaspeți confrați cu ei, de marea cinste pe care le-a făcut-o Geo Bogza care, într-o pauză a conferinței, s-a îndreptat spre înzestrata pereche venită de la Cluj și le-a strîns mîna. Au primit proaspeții mei prieteni, cu care deabia peste ani am schimbat vorbe, această strîngere de mînă, stînjeniți de emoție, nestiind prea bine ce să facă, să se ridice de pe scaun sau nu, tîntuiți cum se aflau de trăirea emoțională provocată de gestul maestrului.*

Tuturor acestora și altora aș fi vrut să le spun o vorbă, să le trimit un semn de prietenie și prețuire la debut sau mai tîrziu, cînd volumele lor îmi cădeau sub ochi s-au paginile revistelor le adăposteau scrisul.

Au trecut acești tineri prieteni, între care menționez pe Mara Nicoară *și pe* Maria Luiza Cristescu, *pe lîngă mine adeseori. Ni s-au interferat drumurile la Uniune sau aiurea fără a ști cîtă bucuroasă prețuire pornea de la mine la ei, pentru izbînda lor literară și cîtă prietenie.*

Am așternut în această scrisoare glasul meu tăcut atîta vreme și rostit acum prin condei, dorind să aibă același efect asupra lor pe care l-a avut foiletonul lui E. Lovinescu și urarea H. P. Bengescu asupra mea. Îi privesc pe toți acești tineri prieteni cu căldura maturității mele, de la cavătul a 35 de ani de activitate scriitoricească. N-am făcut analiza literară a lucrărilor lor, socotind că aceasta e treaba criticilor.

sport

Pentru un rugby rațional

● Turneul celor 5 națiuni a fost cîștigat de echipa Franței pe care spectatorii români au văzut-o în meciul decisiv jucat cu echipa Țării Galilor. Franța a terminat neînvinsă competiția cîștigînd toate cele patru jocuri nu fără probleme în meciurile cu galezii și englezii. Performanța e cu atît mai mare, dar cine a văzut meciul dintre Anglia și Franța și cunoaște configurația ultimă a clasamentului știe că această victorie a Franței a atîrnat de un fir de păr în jocul cu englezii cîștigat doar cu 4—3 ! O victorie a englezilor, posibilă, ar fi adus la egalitate echipele Angliei, Țării Galilor și Franței și ar fi pus probleme speciale în stabilirea clasamentului.

Ca întotdeauna în rugby cifrele spun foarte puțin și trebuie să privim dincolo de ele. Deși pe primul loc, Franța a fost dominată net de Anglia care a pierdut incredibil, deși putea cîștiga la scor. Țara Galilor, clasată a doua, este o echipă ieșită temporar din formă. Formația care vine impunător din urmă este echipa Angliei și cine a văzut-o în pomenitul meci nu s-ar fi mirat deloc dacă clasamentul final al Turneului celor 5 națiuni n-ar fi avut pe francezi în frunte. Pînă acum disputa se ducea între Țara Galilor și Franța. Anglia va avea de aici înainte un greu cuvînt în marea competiție europeană a balonului oval.

Este Franța într-un moment de vîrf ? Nu ! Echipa a cîștigat fără aplomb și fără strălucire, dar a impus prin marele echilibru al compartimentelor, prin subtilitatea acțiunilor inițiate și, mai ales, prin exploatarea necruțătoare a greșelilor adversarilor. Este suficient să amintim că față de nenumăratele situații de a înscrie ale englezilor, francezii au avut doar două, știind să cîștige doar dintr-atît ! Victoria francezilor este desigur o victorie a rutinei lor, a subtilității incontestabile a acțiunilor înaintării și mai ales trei sferturilor, dar și a prestației neobișnuite a mijlocașilor. Excepțională este capacitatea acestei echipe de a se reface. Rugbyștii români vor avea în față la toamnă un XV nou, cu o deosebită elasticitate tactică. Noile chei ale jocului francez sînt jucătorii unicat Romeu și Fourou. Pînă atunci însă în fața Spaniei (deplasare) și a Italiei (acasă) românii au de cucerit **Cupa F.I.R.A.**

★

Meciul dintre Selecționata armatei franceze și Steaua a confruntat din nou rugbyul românesc cu cel francez. Oaspeții au jucat tot timpul exact, exploatînd orice neglijență, orice eroare a gazdelor. Randamentul lor a fost maxim. Au putut înscrie 13 puncte și au făcut-o. Nu li se poate imputa decît o ratare, nici o ineficiență capitală. Au cîștigat majoritatea tușelor și au jucat bine la mină. A lipsit foarte puțin ca victoria să le revină. De partea cealaltă, echipa Steaua a jucat dezlînat, greșind adesea grav, pierzînd baloane gata cîștigate. A avut situații din care putea marca decisiv și stabili un scor de proporții, dar a ratat inadmisibil loviturile de pedeapsă (prin Durbac) și s-a dovedit ineficientă în apropierea terenului de țintă advers. A jucat bine grămezile ordonate pe care le-au cîștigat de obicei, dar n-au dus fazele plecate de aici pînă la consecința lor cea mai fericită.

Jocul echipei Steaua din repriza a doua trebuia să-i aducă victoria, ceea ce nu s-a întîmplat. Jucătorii noștri au făcut o mare cheltuială de energie, cu rezultate mici. Diferența principală dintre jocul francezilor și al românilor, nu numai în acest meci, stă în maxima raționalizare și eficiență a acestora față de imprecizia și mica eficiență a rugbyștilor noștri. În loc de a cîștiga pe Giulești la un scor concludent, națională română a învins doar la trei puncte. În loc de a obține detașat victoria, Steaua a terminat la egalitate cu perseverentul său adversar. Capacitatea de joc a românilor, care ni s-a părut de multe ori neobișnuită, trebuie raționalizată. Jocul pe înaintare al rugbyștilor noștri este mult mai bun decît acum zece ani, să zicem. Pachetul de înaintași acționează puternic și omogen, contînd pe teren în fața oricărei înaintări. Dar treisferturile, mult mai îndrăznețe și mai indeminatice azi, nu-s încă la înălțimea valorii înaintașilor. Am văzut și cîțiva jucători de valoare. Între aceștia trebuie remarcat în primul rînd înaintașul român Murariu, care are un patos al jocului comparabil cu cel al fundașului galez Williams. Mai bine susținut de coechipieri (a lipsit, din păcate, Marin Ionescu., accidentat), Murariu (care se mișcă uneori și aventuros) și-ar putea pune pînă la capăt în valoare forța, intuiția și inteligența tactică.

Discobol

FOTBALIȘTILOR ROMÂNI CARE ÎNTÎLNESC ASTAZI SPANIA LE DORIM O DĂRUIRE DE SINE EGALĂ CU ACEEA A RUGBYȘTILOR NOȘTRI DIN MARILE LOR MECIURI.

revista străină

● **MOARTEA LUI PRÉVERT** prilejuiește comentarii melancolice referitoare la opera melancolic-amară a acestui poet de extraordinară notoritate. Deși a fost laureat în ultimii ani cu Marele Premiu al societății autorilor și cu Marele Premiu național pentru film, Prévert era mai puțin citit și admirat în anii '70, decît fusese pe vremea cafenelelor existențialiste din Saint Germain-des Près și apoi a filmelor cu René Clair și Marcel Carné. Anii '30 l-au ridicat în culmea gloriei. Era filmat de marii cineaști, poeziile sale erau cîntate de Juliette Greco și murmurate de toți liceenii. Prévert a făcut loc în opera sa universului cotidian, preocupărilor omului simplu, bucuriilor și tristeților lui.

● **ZIARUL „LE MONDE"** publică un articol consacrat aniversării a 90 de ani de la crearea limbii „esperanto". Este vorba de cunoscutul idiom lansat de dr. Zamenhof, care a făcut proseliți în multe țări ale lumii, unde s-au înființat cluburi și chiar publicații pentru propagarea acestei „limbi universale". De fapt, esperanto este o creație arbitrară, fără nici o realitate culturală, fără a exprima experiența vie a vreunui popor sau a vreunei comunități umane organic constituită. „Le Monde" notează eșecul acestei „experiențe" universaliste. Viața limbilor este legată de viața patriilor și a culturilor naționale, care nu se supun diversiunilor de nici un fel.

● **REVISTA FANTASMAGIE** apare, cu ultimul său număr (43 din martie 1977), în aceeași formulă excepțională, reunind fotografia de artă și versurile, în contrapunct cu exegeza poematică. Mai mult decît un excurs sistematic în arta realismului magic, publicația Centrului internațional de la Bruxelles tinde să creeze o atmosferă, menținînd vie preocuparea pentru metodele specifice de tratare a lumii. În numărul 43 semnează Paul Hadermann, un comentariu penetrant la cartea lui J. H. Matthews, **Către o poetică a suprarealismului**, Jacques Collard, Raina, Carl Hope, Edmond Vandercamen, Robert Gerard, Roland Villeneuve, Marcel Bealu și alții, cu reproduceri din Karel Dupon, Jean Bulens, Jean Martin Bontoux, Robert Navez, Elisabeth Geurden ș.a.m.d.

● **O PENIBILĂ EXPRESIE** a „libertății de opinie" de tip neofascist este volumul publicat la Paris de Jacques Mesrine. Autorul a apărut adeseori la rubricile de scandal ale presei, în chip de fascist activ, membru declarat al organizației teroriste „Ordinea nouă". Revista de stînga **Le Nouvel Observateur** scrie că „O asemenea carte nu poate sluji nimănui" atrăgînd atenția asupra mecanismului publicitar pus în mișcare pentru lansarea volumului. Adică pus în slujba promovării violenței și asasinatului care fac parte dintre „argumentele" organizației „Ordinea nouă". „Instinctul morții" cere, desigur, o ripostă hotărîtă din partea instinctului vieții, a voinței de a trăi sănătos.

● **PREMIUL ASOCIAȚIEI SCRIITORILOR** afro-asiatici și al revistei „Lotus" a fost decernat, pentru ansamblul operei sale, marelui scriitor sovietic Mihail Solohov. Distincția vine în suita altor lauri care au încununat opera autorului **Donului liniștit**. Premiul Nobel și Premiul Lenin, aducînd dovada răspîndirii și prețuirii de care se bucură cărțile sale în toate colțurile lumii.

● **„BOOKS ABROAD"**, cunoscuta revistă de literatură universală contemporană își schimbă denumirea și formatul. Noul său titlu este „World Literature Today" — Literatura universală de azi. Metamorfoza s-a produs cu un prilej aniversar — împlinirea celor cinci decenii de apariție, — avînd semnificația unei mai precise sublinieri a caracterului publicației, de analiză a principalelor tendințe din literatura de azi a lumii.

● **UN MARE BLUFF** consemnează presa din Germania federală în legătură cu lansarea continuării celebrei **Love Story** de către Erich Segal. „Povestea lui Oliver" încearcă de fapt o altă „love story" mai sordidă. Cu toate că a beneficiat de un aparat publicitar imens, strălucirile artificiale create de zorzoanele formulelor ad-hoc n-au putut să ascundă sărăcia de gînduri și de sentimente ale eroului consolat prea repede. Suferințele provocate de moartea eroinei din Love Story devine prilejul de a căuta alinare în brațele unei femei bogate. Mai mult decît penibil !...

Avuția cea mai de preț

Urmare din pag. 1

aprins această torță a nădăjduirii, al cărei ulei de aur este lacrima iubirii nepieritoare, te poți socoti pe calea cea strîmtă și miraculoasă a adevărului și urma ce o lasi între ai tăi, răsar trandafiri, este o urmă îmbălsămată de bucuria jertfei de sine pentru propășirea celorlalți.

Cu acest dar neprețuit putem veni unul spre altul prin viața noastră nobilă, cuprinsă în cuvîntul cărților noastre.

Ultimul cuvînt al lui Dante cu care încheie Paradisul este Iubirea care mișcă sori și stele, cea mai mare putere din univers care nu piere niciodată. N-avem altă sămînță mai de preț, ca aceasta care ne este dată să rodească în inimile noastre, și pe care se cere să o purtăm sub plugurile noastre pe această coastă de pămînt inegalabilă, care este țara.

cîntecul epistolar

dintre ofiţerul Ulescu şi nevastă-sa Esmeralda*)

I

– Pe-aici e linişte, pace, bine.
Eu am sosit azi dimineaţă in Craiova,
fiind multe trupe in marş.
Nu-ţi poţi imagina cu cîtă nerăbdare
aşteptam scrisoarea ta.
Şi cîtă mulţumire am avut
cînd am primit-o,
Cu atît m-am intristat văzînd
că eşti bolnavă.
Te rog ingrijeşte-te să te faci bine :
Eu, dragă, sînt sănătos, duc a viaţă
foarte activă,
Care-mi face bine şi iată cum :
Dimineaţa la şase mă scol,
De la şapte la zece sînt pe cîmp,
la exerciţiu.
Apoi vin la dejun ; după dejun mergem
la apel,
Care este la douăsprezece şi jumătate.
Indată după apel plecăm iar la cîmp,
unde stăm pînă la cinci.
De-acolo, la birt, la masă unde stăm
pînă la apt seara
Venim apoi cu toţii la apelul de seară
care se termină la nouă.
După aceasta intru acasă, unde cad astenit ;
Mai citesc cîte ceva, mai mă gîndesc la voi,
ce faceţi şi cum petraceţi.

Cu finanţele stau de mijloc : cheltuiesc
cu masa şi calul 4-5,
şi 6 franci pe zi – mult, dar n-am ce face.
Finesc, dragă, imbrăţişindu-te şi aşteptind
ziua cea fericită...

– Nu inţeleg silenţiu' ăsta al tău,
care ne ingrijeşte-aşa de mult.
Scrie-mi, dragă, dacă nu vrei mai mult,
dară cel puţin să ştim
De eşti bine sau nu.
In momentul acesta, dragă, sînt fericită
căci am scrisoarea ta.
Puiule, dragă ; ce tot mă recomanzi aşa mult
dragostei şi ingrijirii tuturor !

– Eu sînt bine, in acest moment plecăm
la un sat Racova, spre Bechet.
Să nu ai nici-o grijă de mine, mă păzesc
de răceală.
Probă că acum, la plecare, fiind cam ploaie
am pus ciorapi graşi şi beiu;
Ingrijeşte, dragă, de tine, să fii sănătoasă.

– Ce mai zi de intii de mai, departe de tine,
in casă;
Dar fie, că nu vreau să-i fac pe voie ;
azi e cald, vroi să les prin curte puţin.
Of, dragă, cînd o să ne mai vedem iar
impreună...
Am primit vizita d-lui... din Craiova
care m-a neliniştit foarte;
Mi-a zis că pe dată ce ieşi tu pe uliţă
toate cucoaneţele de pe-acolo
Stau grămadă pe la ferestre, strigînd :
„Cît e de frumos, cît e de nostim !
Şi tu le surideai ; ba chiar tu incepeai
cu provocarea

– Astăzi am sosit in acest sat (Băileşti) unde
Cea dintii grijă a fost a-ţi răspunde
la scrisoarea ta.
Aici nu ştim dacă mîine, sau in astă noapte,
nu plecăm spre Calafat.
In orice caz, tu să-mi scrii la Craiova –
Fiindcă acolo este un serviciu poştal militar...
Dacă ne va da masa in companie,
Iţi mai trimit incă 300, spre a-ţi putea
intimpina cheltuielile.

– Ieri am volt cel puţin
prin gînd să fiu cu tine
De aceea ţi-am scris dar găsind ocazia
iţi mai scriu şi azi aceste
Rînduri prin care iţi fac cunoscut
că sînt bine.
Mă gîndesc, dragă, ce diferenţă intre an
şi estimp,
Cu cîtă nerăbdare adestăm să vie 9 Mai,[1]
Şi cu cîtă groază il aştept acuma
gîndindu-mă la depărtare
Şi evenimente groaznice ce se succed.
Dragă, n-am minut de linişte pînă la terminarea
acestui război.

– Nu ştiu ce este cauza de nu mai primesc
nici-o scrisoare
De la tine, sunt foarte ingrijorat.
Primeşte 40 de franci cu care vei ruga
să se ducă la Brand cizmarul
Să-mi poruncească o pereche de cizme –
Că cele care mi le-a făcut nu am mai
putut a le incălţa.
Cizmele, după ce le face, să le trimiţi
prin poştă aici la Băileşti.
Tot ce se aude sînt minciuni ;
nu am avut pînă acum nici-o lovire,
Afară de bombardarea de la Bechet şi Calafat,
Unde nu s-a rănit nimeni
Dar tu, dragă, să fii cu curaj, astfel
ca să incurajezi şi pe mama,
Spune-i că ne vom intoarce toţi, iar de nu,
să fiţi mindri că bărbaţii
Şi copiii şi-au făcut datoria sfintă,
pentru a-şi apăra ţara lor.

– Dragă, scrie-mi cît mai des, că asta e
singura mea plăcere;
Ţin scrisorile tale toate la mine pînă soseşte alta
Şi toate pe rînd le ţin, la mine, cel puţin
dacă nu tu, scrisul tău.
Acum să-ţi fac şi un reproş : cum se poate
să scrii o scrisoare intreagă
In care nu-mi scrii decît de cizme ?

– Drăguţă, gîndeşte-te cu ce mare plăcere
am să port eu cizmele acelea
Gîndindu-mă că tu singură le-ai poruncit...

[1]) Ziua căsătoriei Maiorului cu Esmaralda.

Nicolae Grigorescu : Spionul

– Spune-mi, dragă, dacă tu mi-ai trimis
suma aceasta.
Apoi cu ce trăieşti tu acolo... in Calafat
toate se plătesc cu intreit preţ
Că asta mă emoară ; că nu pot eu a fi cu tine ;
dar lasă
Ne-a veni şi vremea noastră, cînd ta-ai intoarce.
Iţi trimit aceste timbre, fiindcă tot eu le plătesc
şi pe ale care
le trimit, şi pe ale care le primesc...

– Drăguţă, mi-ai făcut cea mai mare plăcere
cu trimiterea ciorapilor şi-a cămăşilor.
Acum am mai multe sovenirori de la tine ...
Care atît unele cît şi celeiaţte iau erau
foarte necesare
Mai văd, drăguţă-o, că imi spuşi că pun
prea mult zel şi recompensă nu am.
Recompensa, dragă, va fi pentru mine
cînd familia mea şi ţara
Să zică : şi-a făcut datoria, a fost un om onest.
Nu trebuie să fim aşa pretenţioşi,
căci nu ne facem decît datoria
Să fim sănătoşi şi să suportăm toate
aceste greutăţi.
Ieri noapte toate trupele de-aici
au inaintat pe linia Dunării
Am rămas eu cu batalionul
şi cu un escadron de roşiori.
Mîine imi mai soseşte şi o baterie de artilerie,
care sînt puse sub comanda mea.
Mi-a părut foarte bine cînd am aflat
că Casta noastră s-a făcut aşa mare ;
Dacă campania aceasta va fi lungă, atunci ta
să-i arăţi portretul meu ;
Să-i spui că ăsta e tata, ca să mă cunoască
şi pe mine.

– Acum cam schimbai ideea, de cînd se anunţă
pozitivă plecarea voastră –
Că cu cît veţi fi mai departe cu atît
o să aflăm mai cu greu unii de alţii.
In jurnalul de azi se zice că şi turcii
vreau a trece Dunărea.
Şi mă mir cu ce trăieşti, fiindcă dacă imi trimiţi
mie 200,
Apoi ce-ţi mai rămîne ţie, pentru a trăi,
tu şi calul...
Ţi-am luat aste două cămăşi şi şase perechi
ciorapi care mi s-au părut prea frumoşi...

II

– Despre mine află, dragă, că sînt bine
dar mi-e dor de voi grozav...
A venit acum ordin că se opresc cu desăvîrşire
concediile.
Vodă vine la 20 aici ; ni s-au adus
o sumă de luntre şi materiale de poduri.
Nu mai strica hîrtia de-mi trimite,
fiindcă eu am destulă aici.

– Deşi imi scrii că ai hîrtie multă acolo,
cu toate astea eu ţi-am trimis ;
De vei isprăvi timbrele a să-ţi mai trimit,
ca să nu ai nici-un pretext să nu-mi scrii.
Of, dragă, ce an mai fu şi ăsta ; cel puţin
de v-aţi intoarce mai curînd
Ca petrecere imi proiectam de toamnă, dar de,
nu-mi prea vine a crede
Că o să terminaţi pînă la vremea culesului.
Dragă eram a-ţi scrie de aseară, insă eram
aşa de dispusă a fi tandră,
Şi fiindcă nu prea meritai, nu am vrut. Era o lună
Cum demult nu am văzut, şi bătea un vînt dulce.
Cred că dacă aş fi cu tine nu aş mai dori
nimic alt.
Dar nu voi a merge prea departe cu demonstraţii
de tandreţă,
Fiindcă, spre ruşinea mea, trebuie să mărturisesc
că ieri am vărsat lacrimi, de gelozie ;
– Gîndeşte-te, drăguţă, ce bine trebuie
să fi fost eu dispus azi
să am trei scrisori de la tine.
Despre mine, drăguţă, acum să nu mai
ai nici-o grijă, fiindcă sînt
in Carpul de observaţie.
Şi cînd toată lumea va trece, pe urmă trec şi eu.
Aceasta m-a făcut de am fost trist şi sunt :
cum să am tocmai eu nenoracirea să rămîi
in urmă,
Cînd credeam că regimentul nostru
are să fie intîi la trecere.
Dar mă consolez : şi cei dintîi ca şi cei
de pe urmă –

Dar fiindcă nu tot răul vine spre vătămare ;
cine ştie ce avantaje
Vom avea de astă despărţire şi mutare.
– Dragă, sînt mult mai neliniştită,
deşi tu imi zici că eşti
mai ferit, in Carpul de observaţie,
Dar eu văd că te-ai mai apropiat de Gruia,
fiindcă am auzit
Că pe-acolo va fi Trecerea ; asta mă pune
intr-o mare neodihnă.

Ion Gheorghe

– Eu, drăguţă, sînt sănătos
insă sînt aşa de ocupat
cu noul serviciu incît nu-ţi poţi imagina.
Am un serviciu care cere o mare băgare de seamă.
dar nu pot a ţi-l scrie mai inainte de a-l termina.
Să dea Dumnezeu să iasă cu succes, fiindcă
am o răspundere foarte mare
Drăguţă, iţi scriam că sînt ingrijat şi supărat
că de ce nu am
mers şi eu la Nicopoli, ca să trec Dunărea ;
Ei, drăguţă, m-am mai consolat, fiindcă am făcut
şi eu aici un mic razbel.
Iata războiul, dar ce-i mai descrie pe la străini.
Ieri noapte sînt anunţat că turcii au aşezat
in bateriile lor tunuri ;
Dimineaţa mi-am aşezat şi eu pe ale mele.
Şi cînd a trupă de soldaţi şi vreo 200 lucrători
mergeau
Ca să lucreze pentru asamenea alte baterii,
am inceput o-i bombardez.
Astfel au fost surprinşi, fiindcă credeau
că noi nu avem aici Artilerie –
Şi fugeau de au infundat pămîntul ;
i-am urmărit cu
Ghiulele, pînă nu s-a mai văzut nici unul
Părăsiseră chiar pachetele lor :
De aveam lumini, treceam şi le luam
tot materialul de lucru.
Azi noapte iar am avut o petrecere ;
o salupă a noastră
A trecut de la Severin in jos spre Calafat.
Turcii, cînd au auzit noaptea, iar au fost surprinşi
de o grabă mare :
Care pe care ; unii trăgeau focuri, alţi alergau
in toate părţile
Strigînd : Ghiauri, vine Ghiauri, dati foc
rachetelor, dati foc samaloagelor...
Şalupa a trecut fără să i se intimple nimic.
De aceea, drăguţă, acum sînt că am şi eu acum
o distracţie.
Nu-ţi poţi imagina, drăguţă, ce paropon am
cînd aud că
Armata trece şi eu aştept aici din zi in zi
să vină şi pentru mine acea fericită
Zi, să iau parte la luptă, cu bravii mei soldaţi,
care şi ei,
Ca şi mine, ard de nerăbdare ;
Cu micul număr ce-l am aici, dacă in o zi
le-aş zice să trecem,
Am fi ca fulgerul sub Vidin.

– Dragă, prea frumos găsesc entuziasmul
ce arăţi despre
Trecerea voastră dincolo...
Nu-mi rămîne decît a mă felicita
de-a avea soarta şi viaţa-mi
Legate de un om cu nişte simţăminte
aşa frumoase, ca cetăţean român
Insă ca soţ şi tată, mi s-a părut cam rece,
căci cît să fie,
Trebuie să te gîndeşti la noi.
Te rog o fi mai serios şi nu-ţi expune viaţa
pentru nimic.
Inţeleg pentru Patria serviciu şi conştiinţa
impăcată a face totul
Dar pentru petrecere, cînd ar putea avea
un rezultat funest nu o inţeleg
Deloc. Fii prudent şi te ingrijeşte,
că nu-ţi aparţii.

III

— Dragă, nu ştiu de vei fi trecut : lumea
iţi face datoria de a-mi raporta
c-ai trecut de la 22.
Am susţinut că nu se poate, şi intr-adevăr,
că mă mir cum aţi parcurat
Toată distanţa aceea in aşa puţine zile, căci eu,
care cu gîndul vă urmam
Credeam că taman duminică să ajungeţi, şi dacă
o sta, pe luni, să treceţi.
Insă după telegrama ta, văd că scrisoarea asta
te găseşte dincolo.
Să te găsească in deplină sănătate şi fericire,
căci ştiu,
Deşi sîntem departe, tu tot eşti fericit
că ai putut izbuti să fiţi şi voi dintre
Cei ce trec.
Sînt sigură că Românii noştri se vor distinge
in lupte şi că se vor bate in bravi.
Bate-ţi-vă şi vă faceţi datoria, insă veniţi
cu toţii iarăşi
Te aştept, mă gîndesc cu fericire la ziua
cea mare a intoarcerii
Pe-aici, dragă, nu e am să nu vă adreseze urările
de intoarcere cu biruinţă.
De Ducipal, dragă, nu-mi scrii nimic :
cred că şi-a plătit paralele de mii de ori
De se gîndea el la onoarea să ducă un om
strălucit, căci ştii,
Sînt convinsă că ai să te faci strălucit
in luptele astea.

– Dragă, te anunţ că sînt sănătos. Lupta continuă
insă numai intre Avant-Posturi.
In curînd, vom da atacul general al Plevnei,
care este slăbită din toate părţile
de artileria noastră.
Se crede că au isprăvit turcii şi proviziile.
Noi aici avem provizii indestul.
Morţii noştri nu se pot lua din cauză că turcii
nu respectă Crucea Roşie.
Fă-mi te rog, drăguţă, un pachet
şi dă-l la poştă, intr-un noroc :
De va veni, bine ; in acel pachet pune-mi cojocul,
mănuşile cu blană,
Ciorapi de lină, ce mai am acolo şi manşetele.

– Dragă, silenţiul tău mă dezesperă,
de cînd te ştiu aşa expus.
Dragă puiule, conservă-ne scumpa ta viaţă
şi sănătate.
Te-am visat că veneai, ceva ciudat, insă cu toţii
ieşeau să te primească.
Afară de mine ; dar te vedeam slab, galben,
o barbă mare şi tu ai venit la mine
Tot in noaptea aceea te-a visat mama doica ;
soseai din bătălie ;
Gătit şi frumos, in capul regimentului ;
pe uliţă era mulţime,
Cocoane care iţi aterau flori.
Te suplic, scrie-mi cît mai des, căci gîndeşte-te
in ce neastimpăr trăiesc ;
Dacă a vrea Dumnezeu să vii mai curînd,
o să trebuie a ne găti
Amindoi, să ne facem frumoşi, ca să ne inamorăm
şi mai mult.

— Drăguţă, nu trebuie să te inquietezi mult cînd
nu-ţi scriu
Cauza nu este decît serviciul care-l am.
Nu mă lasă o avea candei nici cerneală,
cum nu aş scrie !
Care fericire a rămas acum pentru noi decît a ştii
unii de alţii că
Sîntem sănătoşi !
Dragă, cînd vei găsi vreo ocazie, care să poată
a-mi aduce aici niste potcoave.
Roagă să se ducă la potcovarul meu din Piaţa
Amzei, să-i spune
Lui maistrul potcovar să-i dea două rînduri
de potcoave cu cuielele lor :
Unele cu colţi de gheţă şi şuruburi,
şi altele simple.
Să-i desluşească : „pentru maiorul care venea
de potcovea calul murg –
Ca să-şi aducă aminte de măsură.

– Dragă, iţi trimit prin sublocotenentul...
două borcane de dulceaţă.
Deoarece se vorbea mult că după căderea
Plevnei, vă va intoarce
Acum, de pe aici nu facem decît a adăsta
jurnale să vedem
Dacă n-a capitulat Plevna
Iţi luai două perechi de pantaloni,
două de pichet şi una de flanelă.
Ţi-am luat şi trei perechi ciorapi
pe care ţi-i trimit urîndu-ţi a-i purta sănătos.
Nu ţi-am luat patru perechi, cum imi scriai,
căci făcînd socoteală
Cîţi ai, ieşeau treisprezece şi ştii, că am in ateare
acest număr.
Pentru cizme, dragă, am văzut la Lahovari
unele prea bine
făcute, imblănite, bine tăiate –
Aceste lucruri le voi trimite cu poşta deşi văzui
că zăboveşte.
Deoarece ţi-am trimis un briu la patru zile
după pachetul cel mare
Şi pînă acuşi nu mi-ai scris nimic de el.
Dragă puiule, cînd se va termina asta ?
Spuneai că nu poate a ţine Plevna mai mult
de cincisprezece sau douăzeci de zile.
Vai ce viaţă periculoasă şi chinuită pentru noi,
căci deşi sînt la adăpost
Dar nu pot nici o noapte a dormi liniştită,
gîndindu-mă la tine.

– Azi am primit amabila ta scrisoare
cu data din 7 curent
De douăsprezece zile nu ştiam nimic despre voi.
Drăguţă, imi scrii despre o rochia
ce ai voi a-ţi face.
Mi-a părut foarte rău că tu nu poţi a-ţi satisface
o plăcere ; şi nu ştiu
De ce ; parale ai, nu incape decît voinţa ta.
Eu, să fiu sănătos, să pot munci pentru voi
pentru a putea a vă
satisface toate dorinţele voastre.
Vezi, drăguţă, trimite-mi ciorapii
care ţi-am scris (de lină) ;
Asemanea şi potcoavele cu cuiele; să desluşească
bine potcovarul că este de la mine.
Şi să le pui intr-o cutie de lemn.
– Dragă, tot speram că luarea Plevnei
vă va intoarce.
Insă acuşi văd că se hotărăşte cu totul altele
şi zice-se
Că veţi participa la război pînă la
incheierea păcii.
Eu ţi-am comandat două rînduri potcoave ;
unele cu şuruburi şi altele de vară.
La cele dintîi am pus a-ţi face mai multe
rînduri de şuruburi
Şi a-mi da şi cheia pentru strins.
Rochie tot nu mi-am luat, nu mă pot decide
a face o cheltuială
de 200 franci degeaba.
Să am cel puţin speranţa că pînă se va fini
rochia, vei veni, aş inţelege
Dar acuşi, că-ţi potcoveşti calul, de gheaţă,
nu ştiu ce să mai cred,
Şi ce speranţă să mai am.
Fină acuşi tu nu mi-ai scris nimic de primirea
acelui frumos briu...
A venit vremea să zic : „Si loin de moi,
si près pourtant !"
Că o secundă nu se face fără a fi cu tine –
— Drăguţă, imi scrii că voieşti a-mi cumpăra
o pereche de cizme imblănite
Să nu iei, că nu sînt bune, asudă piciorul
şi cînd se rupe blana,
Nu mai poţi face nimic cu ele.
Noutăţi de-aici n-am, decît care le ştii
din jurnale
Şi noi bombardăm in toate zilele,
impreună cu ruşii, poziţiile.
Am ajuns cu paralelele pînă la 25 paşi departe
de şanţurile turcilor.
Astfel că pe lîngă focuri de puşcă şi mortiere
ce se schimbă intre noi,
Soldaţii noştri aruncă cu oase de supă in ei.
– Of, dragă, cînd se va termina
şi te voi mai avea lîngă mine !
De cînd s-a stricat vremea, mi se pare
cu neputinţă ca un om,
Mai cu seamă tu, să poţi rezista la asprimea
timpului.

– Dragă, aseară pe la ora nouă pe cînd eram
in tranşeuri de servici,
Pe cînd soldaţii mei de la creneie schimbau
focuri cu turcii,
Pe cînd tunurile ne ţinea şi din o parte
şi alta acompaniind,
Eu şedeam la o mică flacără de foc
de mă incălzeam
Şi mă uitam la soldaţii mei care, ca nişte bravi,
schimbau
Focurile, fără a le face nici un efect gloanţele
ce veneau de la inamic.
Eu, in acea armonie de focuri care acum
mi-a devenit aşa de comună
Incît nu mă inchietează deloc, reflectam tocmai
la voi.
In acel moment, un sergent vine şi-mi spune :
„o scrisoare".
Imi zici o-ţi scrii dacă am primit briul.
L-am primit, de este aproape o lună, ţi-am scris
şi depeşat de primire.
Imi mai zici, drăguţă, o-ţi descrie viaţa mea
şi dacă am bordei
Bordei am, dar nu prea am parte
de-o dormi in el.
Mai mult dorm in tranşeuri decît in bordei.

– Dragă, sînt jumătate nebună, nu ştiu
nici ce fac, nici ce zic.
Te rog nu mă lăsa in aşa neodihnă
şi-mi detaliază toate
Mişcările noastre.

– Dragă, sînt cinci zile de cînd nu ţi-am scris.
Cauza a fost că am fost foarte ocupaţi /
cu luarea Plevnei.
Şi iată istoricul.
Pe cînd eram in tranşeuri, noaptea de 25–26,
s-a văzut o tăcere mare.
Noi am inceput a simula un atac ca să incercăm.
Indată turcii au inceput focul pe toate liniile.
A ţinut această luptă de focuri o jumătate oră
şi o incetat.
In noaptea de 27–28, despre ziuă, trupele noastre
observau
Că turcii se retrăsese.
Indată s-a trimis recunoaşteri şi s-a văzut
că părăsiseră toate poziţiile.
Românii, indată, din toate părţile au pornit
in urmărirea
Inamicului care voia să iasă spre Sofia
sau spre Vidin.
Indată ce am ajuns pe riul Vid am angajat
o luptă
Care a durat una şi jumătate oră după care
turcii au inceput
A fugi spre Vidin.
Divizia a 4-a sosind indată, deschide focuri
in spatele turcilor
Atunci, văzindu-se intre două focuri au inceput
a arunca armele
Şi a ridica steag alb.
Aici este un tablou care nu l-am văzut niciodată
şi cred că nu-l voi mai ve[illegible]a.
Inchipuieşte-ţi, drăguţă, un cîmp plin, prin văi,
prin vîlcele
Numai turci care aruncau armele şi se predau
cu batalioane intregi,
Cu brigăzi, cu paşi, cu colonei, cu toţi.
Cel care a vorbit cu Osman Paşa, care este
uşor rănit la un picior,
A fost colonelul Vlădescu.
Sabia lui Osman Paşa, a predat-o lui Cerchez ;
După aceasta a inceput transportul prizonierilor
şi răniţilor
Cîmpul era plin cu arme, tunuri, cai ;
un dezastru grozav
Mi se făcuse milă de ei : să fi văzut,
cum intilneai un paşe,
Un colonel sau alt ofiţer, odată incepea
să se roage şi intindea sabia.
Românii au fost admiraţi de turci
in timpul luptei cît şi după luptă
Fiindcă turcii erau, in urmă, bine trataţi.
In fine, Osman s-a predat cu toată armata,
cu tot materialul
De rezbel, in mina românilor ; acum om vedea.
Venim noi, drăguţă ; acum iţi cer mai intîi
mii de scuze
Că nu ţi-am trimis paralele pe luna asta,
Din cauză că nici noi nu am primit pînă acum.
Aştept din moment in moment venirea casierului
de la Turnu.
Aş da jumătate din viaţa mea, cînd aş şti
că pot să vin lîngă voi
Insă terminînd toată opera incepută, a rezbelului.

*) In loc de recenzie la cartea „Scrisori din Războiul de Independenţă – Maiorul Eftimie Ulescu" – Ediţie ingrijită şi studiu introductiv de Andrei Brezianu, Editura Militară – 1977, propunem această selecţie din scrisorile publicate, o-rînduită intr-un poem.

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMANIA

COLEGIUL DE REDACŢIE
Redactor şef : Nicolae Dragoş
Ioan Alexandru, Teodor Balş (secretar responsabil de redacţie), Geo Dumitrescu, Radu Enache, Alexandru Fapilian, Adrian Păunescu, Marin Preda, Mihai Ungheanu (redactor şef adjunct)

REDACŢIA : Bucureşti, Piaţa Scinteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAŢIA : Şoseaua Kiseleff 10 tel. 18 33 99
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an —52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCINTEII"
Paginator Nicolae Ion